

ผลการจัดกิจกรรมสหนาปฏิสัมพันธ์ที่มีต่อการตระหนักรู้ทางสังคมของเด็กปฐมวัย

ปริญญานิพนธ์

ของ

สายพิน พัทธพร

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย

พฤษภาคม 2544

ลิขสิทธิ์เป็นของ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

372.2015
A. 25/4
1-6

ผลของการจัดกิจกรรมสหกรณ์ปฏิบัติสัมพันธ์ที่มีต่อการตระหนักรู้ทางสังคมของเด็กปฐมวัย

บทคัดย่อ

ของ

สายพิน พัทธพร

h 27-15

เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย

พฤษภาคม 2544

15904

สายพิน พัชรพร. (2544). ผลของการจัดกิจกรรมสหاناปฏิสัมพันธ์ที่มีต่อการตระหนักรู้ทางสังคมของเด็กปฐมวัย. ปรินญาณิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. คณะกรรมการควบคุม : รองศาสตราจารย์ ดร.กฤษยา ดันติผลาชีวะ, รองศาสตราจารย์ ดร.วิรัช วรรณรัตน์.

การศึกษาครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาผลของการจัดกิจกรรมสหاناปฏิสัมพันธ์ที่มีต่อการตระหนักรู้ทางสังคมของเด็กปฐมวัย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นเด็กนักเรียน ชาย-หญิง อายุ 5-6 ปี ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2544 โรงเรียนอนุบาลคหกรรมศาสตร์ ภาควิชาคหกรรมศาสตร์ คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพมหานคร ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย โดยการจับฉลากมา 1 ห้องเรียน จากจำนวน 3 ห้องเรียน แล้วจับฉลากนักเรียนอีกครั้งหนึ่งเพื่อจัดเป็นกลุ่มทดลอง จำนวน 15 คน เพื่อจัดให้เด็กได้รับการจัดกิจกรรมสหاناปฏิสัมพันธ์เป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน วันละ 20 นาที

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือแผนการจัดกิจกรรมสหاناปฏิสัมพันธ์และแบบประเมินการตระหนักรู้ทางสังคม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ t-test Dependent

ผลการศึกษาพบว่า การตระหนักรู้ทางสังคมโดยรวมของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมสหاناปฏิสัมพันธ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อวิเคราะห์การตระหนักรู้ทางสังคมจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า เด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมสหاناปฏิสัมพันธ์มีการตระหนักรู้ทางสังคม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05.

THE EFFECT OF INTERACTION TALKING ACTIVITY ON SOCIAL AWARENESS OF YOUNG
CHILDREN

AN ABSTRACT

BY

SAIPIN PACHARAPORN

Presented in partial fulfillment of requirements
for the Master of Education degree in Early Childhood Education
at Srinakharinwirot University
November 2001

Saipin Pacharaporn. (2001). *The effect of interactive talking activity on social awareness of young children*. Master thesis, M. Ed. (Early Childhood Education). Bangkok : Graduate School, Srinakharinwirot University. Advisor Committee : Assoc. Prof. Dr. Kulaya Tantiphlachiva, Assoc. Prof. Dr. Wirach Wannaratn.

The purpose of this research was to study social awareness of young children experienced interactive talking activity. The subject were boys and girls, age 5-6 years in kindergarten 3, first semester of the academic year 2001, Department of Home Economics, Faculty of Agriculture, Kasetsart University. Bangkok. This study was carried out for 8 weeks, 3 days a week and 20 minutes a day.

The research instruments were the lesson plans of interactive talking activity on social awareness and social awareness evolution form. The research design was one group pretest and posttest design. Data were analyzed by using t-test for dependent.

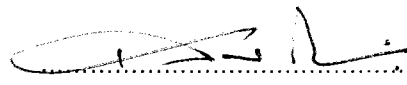
The research results showed that : there were significant at 0.5 level in all aspects and total means score.

ปริญญานิพนธ์
เรื่อง

ผลของการจัดกิจกรรมสหกรณ์ภูมิคุ้มกันที่มีต่อการตระหนักรู้ทางสังคมของเด็กปฐมวัย

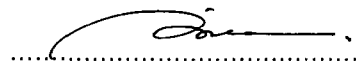
ของ
นางสาวสายพิน พัทธพร

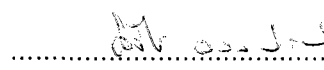
ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

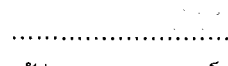
.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิศวลาภรณ์)

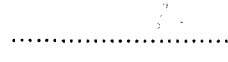
วันที่.....เดือน.....พ.ศ.

คณะกรรมการสอบปริญญานิพนธ์

.....ประธาน
(รองศาสตราจารย์ ดร.กุลยา ตันติผลาชีวะ)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.วิรัช วรรณรัตน์)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์)

.....กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(อาจารย์ ดร.สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี ด้วยความกรุณาอย่างสูงจาก รองศาสตราจารย์ ดร.กุลยา ตันติผลาชีวะ, รองศาสตราจารย์ ดร.วิรัช วรรณรัตน์ ที่ได้ให้คำปรึกษา คำแนะนำ ข้อคิดและตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดีมาตลอด ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณา จึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้ และขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิริมา ภิญโญนนตพงษ์ อาจารย์ ดร.สุจินดา ขจรรุ่งศิลป์ ที่กรุณาให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ทำให้ปริญญานิพนธ์ ฉบับนี้สมบูรณ์อย่างยิ่ง

ขอขอบพระคุณ ดร.วรรณาท รักสกุลไทย, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ขวัญฟ้า รังสิยานนท์, อาจารย์อุบล เวียงสมุทร, อาจารย์ผาณิตา ดวงมณีมรกต, อาจารย์จินดา น้ำเจริญ ที่กรุณาให้คำแนะนำและแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

ขอขอบพระคุณผู้บริหาร คณะครู และเด็กนักเรียนชั้นอนุบาล 3 โรงเรียนอนุบาลนครพนมศาสตร์ ภาควิชาคหกรรมศาสตร์ คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ที่ได้ให้ความกรุณาให้ความร่วมมือ และอำนวยความสะดวกในการศึกษาทดลองเป็นอย่างดี

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยทุกท่านที่ได้กรุณาอบรมสั่งสอน ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ ทักษะ ตลอดจนประสบการณ์แก่ผู้วิจัย จนทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในการศึกษาและขอขอบคุณอาจารย์สุดาวรรณ ะวิสะญา อาจารย์ชาติชาย ปิลวาสน์ อาจารย์พิทักษ์ชาติ สุวรรณไตรย์ อาจารย์ศิริพร รัตน์โกสินทร์ อาจารย์สุภาภรณ์ มาละโรจน์ คุณนวลศรี ชัยกัมลาส คุณสิริยุพา ชัยกัมลาส คุณวรรณนา ชัยเลิศกมลเดช และพี่น้องนิสิตปริญญาโท สาขาวิชาการศึกษา ปฐมวัยทุกท่านที่กรุณาให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ สนับสนุนและให้กำลังใจด้วยดีเสมอมา

คุณค่าและประโยชน์ของปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณบิดา มารดา ตลอดจนครู อาจารย์และผู้มีพระคุณทุกท่าน

สายพิน พัชรพร

สารบัญ

บทที่

หน้า

1 บทนำ.....	1
ภูมิหลัง.....	1
จุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	3
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า.....	3
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า.....	3
ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า.....	3
ตัวแปรที่ศึกษา.....	4
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	4
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	5
สมมติฐานการวิจัย.....	5
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	6
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการตระหนักรู้ทางสังคมของเด็กปฐมวัย.....	7
ความหมายของพัฒนาการทางสังคม.....	7
ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางสังคม.....	7
พฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย.....	9
ความหมายและลักษณะของพฤติกรรมทางสังคม.....	9
สาระทางสังคมที่เด็กเรียนรู้.....	11
ความหมายของการตระหนักรู้ทางสังคม.....	14
ความหมายของการตระหนักรู้.....	15
ปัจจัยที่มีผลต่อการตระหนักรู้.....	16
การวัดการตระหนักรู้.....	16
จุดมุ่งหมายและคุณค่าของการสอนความตระหนักรู้ทางสังคม.....	18
การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความตระหนักรู้ทางสังคม.....	18
เนื้อหาและกิจกรรมการสอนเพื่อส่งเสริมความตระหนักรู้ทางสังคม.....	20
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความตระหนักรู้ทางสังคม.....	27
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสนทนาปฏิสัมพันธ์สำหรับเด็กปฐมวัย.....	28
ความหมายของการสนทนา.....	28
จุดมุ่งหมายในการจัดกิจกรรมสนทนา.....	28
ประเภทของการสนทนา.....	29
ประโยชน์ของกิจกรรมสนทนา.....	31
บทบาทของครูในกิจกรรมสนทนา.....	32
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมสนทนา.....	31

สารบัญ(ต่อ)

บทที่

หน้า

2 (ต่อ) เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็ก.....	33
ความหมายของพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ของครูกับเด็ก.....	33
งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็ก.....	34
3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	37
การกำหนดประชากรและการสุ่มตัวอย่าง.....	37
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	37
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	42
การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	45
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	48
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	48
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	48
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	48
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	51
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า.....	51
สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า.....	51
วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	51
สรุปผลการศึกษาค้นคว้า.....	52
อภิปรายผล.....	52
ข้อสังเกตที่ได้จากการศึกษาค้นคว้า.....	56
ข้อเสนอแนะทั่วไป.....	57
ข้อเสนอแนะในการทำวิจัย.....	58
บรรณานุกรม.....	59
ภาคผนวก.....	67
ภาคผนวก ก.....	68
ภาคผนวก ข.....	89
ภาคผนวก ค.....	100
ประวัติย่อของผู้วิจัย.....	109

บัญชีตาราง

ตาราง

หน้า

1	แบบแผนการทดลอง.....	42
2	กำหนดการสอนในการทดลอง.....	43
3	ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมสนทนาปฏิสัมพันธ์ตามแนวการจัดกิจกรรมสนทนาปฏิสัมพันธ์....	44
4	การเปรียบเทียบการตระหนักรู้ทางสังคมของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรม สนทนาปฏิสัมพันธ์โดยรวม.....	49
5	การเปรียบเทียบการตระหนักรู้ทางสังคมของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรม สนทนาปฏิสัมพันธ์ จำแนกรายด้าน.....	50

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

สังคมโลกในศตวรรษใหม่มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมอย่างมาก ทั้งทางด้านเศรษฐกิจการเมืองและเทคโนโลยี การเปลี่ยนแปลงนี้ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของคนในสังคม และก่อให้เกิดปัญหาตามมา นานัปการ โดยเฉพาะพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของมนุษย์ ปัจจุบันมีนักการศึกษาทั่วโลกต่างหันมาให้ความสนใจต่อการลดมลภาวะความรุนแรงทางสังคมการที่สมาชิกในสังคมขาดจิตสำนึกร่วมกันในการสร้างการตระหนักรู้ทางสังคมนั้นเป็นทางนำไปสู่ความล่มสลายของสังคม ซึ่งการสร้างเสริมการตระหนักรู้ทางสังคมเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง การพัฒนาให้คนมีความตระหนักรู้ทางสังคม ควรพัฒนาให้เกิดขึ้นกับบุคคลตั้งแต่วัยแรกเริ่มของชีวิต โดยเฉพาะเด็กในระดับปฐมวัย เพราะเด็กในวัยนี้จะมีพัฒนาการทุกด้านเจริญงอกงามอย่างรวดเร็ว ประสบการณ์การเรียนรู้ที่เด็กได้รับจะมีอิทธิพลต่อการพัฒนาในขั้นต่อไปของเด็ก (เยาพา เดชะคุปต์. 2542 : คำนำ)

ปัญหาทางสังคมที่ปรากฏอยู่ในปัจจุบันทั้งในและต่างประเทศที่เกิดขึ้น และรุนแรงส่วนหนึ่งมาจากการกระทำของเด็กและเยาวชน โดยเฉพาะการก่ออาชญากรรม การทำร้ายกัน หรือก่อเหตุการณ์รุนแรงจนถึงกับสูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สิน ตัวอย่าง เช่น เด็กชายบ้านมุกดา ก่อเหตุทะเลาะกันจนเป็นเหตุให้ เด็กชาย ดันอายุ 14 ปี ถูกชกเข้าที่ใบหน้า ล้มศีรษะฟาดพื้นอย่างแรงเสียชีวิต (ไทยรัฐ. 2544 : 1, 8) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เกิดการทะเลาะกันเนื่องจากแบ่งปลาไม่เท่ากันจนเป็นเหตุให้ฆ่ากันตาย (เดลินิวส์. 2544 : 1,16) อีกรายเป็นคดีนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดนเพื่อนล้อเลียนและหาเรื่องชกต่อยจึงระเบิดแค้นคว้ามัดแทงเพื่อนตาย (ไทยรัฐ. 2544 : 1, 8) กรณีคดีนักเรียนแทงกันในโรงเรียนที่จังหวัดปทุมธานี เนื่องจากน้องชายชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดนเพื่อนพี่สาวนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 รังแกจึงร้องให้ไปบอกพี่สาวเป็นเหตุให้พี่ใช้คว้ามัดแทงเพื่อนชายทั้ง 3 คน ที่มารังแกน้องจนได้รับบาดเจ็บ(ไทยรัฐ. 2544 : 1, 8)

ปัญหาดังกล่าวนับว่าเป็นความรุนแรงทางสังคม ซึ่งสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัว เช่น ครอบครัว โรงเรียน สถาบันต่าง ๆ และชุมชน ล้วนมีผลต่อการพัฒนาการทางสังคมของเด็ก (กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2542 : 66) โดยเฉพาะการพัฒนาพฤติกรรมการตระหนักรู้สังคม ด้วยการให้ประสบการณ์ทางสังคมที่เหมาะสมเนื่องจากบุคคลจะตระหนักรู้ทางสังคมได้ ต้องเกิดจากความเข้าใจ รับรู้ทางสังคม และสิ่งต่าง ๆ รอบตัว อันก่อให้เกิดความคิดรวบยอดทางสังคม ที่นำไปสู่ความตระหนักทางสังคมในที่สุด (Fortson and Reiff. 1995 : 286 – 287)

การตระหนักรู้ทางสังคม เป็นความสามารถของบุคคลในการเข้าถึงสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างได้อย่างมีความสุข ใช้วิธีการที่เหมาะสมในการพัฒนาความเข้าใจตนเอง ครอบครัว และชุมชน ด้วยการบูรณาการความรู้ ความเข้าใจ และเปรียบเทียบแง่มุมต่าง ๆ อย่างเข้าใจซึ่งสามารถทำให้สร้างสัมพันธภาพที่ดีและอาศัยอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขมีความสุขมีอาหารในครอบครัว ชุมชน และต่อโลก ซึ่งกระบวนการนี้เด็กต้องได้รับประสบการณ์ที่สร้างความเข้าใจ และความรับผิดชอบในขณะที่มีปฏิสัมพันธ์กับสังคม การพัฒนามโนทัศน์ทางสังคม ที่นำไปสู่การตระหนักรู้ทางสังคม (Social Awareness) ครูต้องสนับสนุนและฝึกฝนเด็กตั้งแต่วัยแรกเริ่มของชีวิต โดยเฉพาะในระดับปฐมวัยด้วยการพัฒนาความเข้าใจ และสร้างทัศนคติที่นำไปสู่

ความสามารถในการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นที่มีความแตกต่างกันทางด้านความคิดความรู้สึกพื้นฐานทางวัฒนธรรมและจิตใจ เป็นผลก่อให้เกิดความสงบสุข การยอมรับ การตระหนักเห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่น ตลอดจนการเข้าใจในสิ่งแวดล้อม และพร้อมที่จะปฏิบัติต่อกันอย่างเหมาะสม (Fortson and Reiff. 1995 : 276 – 277)

การสอนเพื่อพัฒนามโนทัศน์และสาระการตระหนักรู้ทางสังคมมีความหลากหลายวิธี ทั้งที่เน้นเนื้อหา ประสบการณ์ การแก้ปัญหา รวมถึงการรับรู้สิ่งแวดล้อมในการจัดการสอนสำหรับเด็กปฐมวัยในอดีตจะมีข้อจำกัดมาก ทั้งนี้เพราะมีแนวคิดที่ว่าเด็กปฐมวัยไม่สามารถรับรู้สิ่งต่าง ๆ และเหตุการณ์จากเวลาและสถานที่ที่ปรากฏนั้นไปเกี่ยวเนื่องสู่นาคตได้ หลังจากที่บรูเนอร์ (Bruner) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับเด็กว่าเด็กสามารถที่จะเข้าใจ และติดตามเรื่องราวได้เช่นกัน ทำให้มีผลงานวิจัยที่เสนอวิธีการพัฒนาและเห็นว่าการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้เด็กเข้าใจสังคมมีความเป็นไปได้ (Fortson and Reiff. 1995 : 279-280 ; citing Bruner. 1986)

การตระหนักรู้ทางสังคมเป็นความรู้สึกนึกคิด และความเข้าใจของบุคคลที่มีต่อภาวะวิกฤตของสังคมที่กำลังประสบอยู่ รวมทั้งเกิดการตระหนักในปัญหาทำให้เกิดความต้องการและพร้อมที่จะกระทำหรือปฏิบัติเพื่อหลีกเลี่ยงภาวะวิกฤตเหล่านั้น ซึ่งการปฏิบัติจะช่วยให้เกิดการพิจารณา และรู้จักเลือกวิถีตระหนักรู้ที่เหมาะสม ซึ่งกล่าวได้ว่าการตระหนักรู้ทางสังคมในเรื่องของการรับรู้ในตนเอง รู้ถึงความสัมพันธ์เกี่ยวกับตนเอง ครอบครัว โรงเรียน ชุมชน สิ่งแวดล้อม สัตว์ และพืช ดังที่ วอลซ์ กล่าวว่า การที่เด็กได้คำนึง และคิดถึงผู้อื่นได้นั้น มิได้เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ แต่เกิดจากการเรียนรู้ และเกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์ทางอารมณ์กับบุคคลรอบข้างไม่ว่าจะเป็นบุคคลในครอบครัว โรงเรียนหรือเพื่อน (กลืนแก้ว มาตา. 2541 : 2 ; อ้างอิงจาก Walsh. 1980 : 5-6) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ แบนดูรา (Bandura) ที่ว่า การเรียนรู้ทางสังคมเกิดจากการได้เห็นการกระทำอันเป็นตัวอย่างจากบุคคลรอบข้างที่เกี่ยวข้องกับเด็ก ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการพัฒนาการตระหนักรู้ทางสังคมให้กับเด็ก เป็นการใช้กิจกรรมในรูปแบบของการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและกิจกรรมที่กระทำร่วมกันระหว่างกัน

ลักษณะการจัดกิจกรรมการสอนที่เหมาะสมต่อการพัฒนาการตระหนักรู้ทางสังคมจึงควรเป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้พูดคุยนทนา และมีปฏิสัมพันธ์กันอย่างหลากหลายจากหัวเรื่องที่นำมาสนทนากันตามความต้องการ และความสนใจของเด็กกิจกรรมรูปแบบที่เหมาะสมควรนำมาจัดให้เด็กเกิดการตระหนักรู้ทางสังคม คือ การสนทนาแบบวงกลม โดยมีครูเป็นผู้แนะแนวทางเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม และเป็นวิธีที่ให้ประโยชน์ต่อการเรียนรู้ทางสังคมอย่างหลากหลายเพราะเด็กจะสนุกกับตนเองสนุกกับเรื่องราวและสนุกกับการขยายแนวคิดแลกเปลี่ยน ได้ตอบ ลำดับความคิด ความรู้สึก และต่อรอง ทำให้เด็กได้เรียนรู้และเข้าใจสาระรวมทั้งเพิ่มการตระหนักรู้ต่อบุคคล และสถานะสิ่งแวดล้อม (Fortson and Reiff. 1995 : 290)

การสนทนาและอภิปรายร่วมกัน เป็นกิจกรรมหนึ่งที่สร้างเด็กให้มีความเข้าใจสังคมได้ดี ถ้าเด็กได้ใช้วิธีการแก้ปัญหาในระหว่างมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม โดยกระบวนการหลักของการอภิปราย เด็กจะถูกกระตุ้นด้วยปัญหา และรับรู้ปัญหาที่เกิดขึ้น คิดหาวิธีแก้ปัญหาอย่างหลากหลาย หาวิธีการที่จะนำไปสู่การแก้ปัญหา นั้น เด็กจะต้องพิจารณาลำดับการกระทำที่เป็นไปได้ และประเมินผู้อื่นว่าจะมีปฏิกิริยาต่อการกระทำของเด็กอย่างไร เด็กจะต้องพิจารณาถึงสาเหตุของพฤติกรรมของบุคคลเหล่านั้น เพื่อให้เกิดความเข้าใจ สังคมซึ่งกันและกัน (Berndt. 1992 : 551) โดยกระบวนการนี้การจัดกิจกรรมโดยให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับกลุ่ม และมีการสนทนาแลกเปลี่ยนความรู้จะมีความหมายต่อการเรียนรู้ทางสังคมกิจกรรมสนทนาเป็นกิจกรรมหนึ่งที่

เปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกถึงความต้องการของตนที่สามารถส่งเสริมให้พัฒนางานองามได้ (กรณีการ พวงเกษม. 2522 : 20)

การเรียนรู้สังคม และการตระหนักรู้สามารถพัฒนาได้โดยการให้เด็กคิดและพูด การส่งเสริมด้วย การใช้ภาษาให้แก่เด็กปฐมวัยได้ฝึกใช้ความคิด บอกเหตุผลในการกระทำโดยการจัดกิจกรรมให้เด็กได้มี โอกาสพูดและผู้ที่พูดน้อยที่สุดก็มีโอกาสพูดเท่าๆ กับผู้ที่พูดมากที่สุด ซึ่งผลของกิจกรรมจะทำให้เด็กมีความ กล้าแสดงออก กล้าคิด กล้ากระทำ (พูนสุข บุญยสวัสดิ์ และชัยยุทธ บุญยสวัสดิ์. 2527 : 507) เด็กวัยนี้มี จินตนาการสูง สามารถเล่าเรื่องต่าง ๆ ตามความคิดของตนได้ ผู้ใหญ่ควรให้โอกาสเด็กในการเล่าเรื่องที่เด็ก เห็น เด็กรู้ ถ้าผิดผู้ใหญ่ควรอธิบายให้เด็กเข้าใจ ครูสามารถเลือกใช้ประสบการณ์ให้สอดคล้องกับที่เด็กเรียนรู้ และเหมาะสมกับความต้องการตามวัยของเด็กโดยเฉพาะเด็กปฐมวัย การปลูกฝังความรัก ที่จะค้นหาความรู้ ด้วยการกระตุ้นเด็กให้รู้จักคิด และเรียนรู้ด้วยวิธีที่หลากหลาย เช่น การเรียนรู้ด้วยคำถามฝึกการสังเกต การ ชักถาม และแสดงความคิดเห็นที่ตนต้องการแสดงออกเป็นการนำไปสู่การเรียนรู้ที่ดี (สมณฑา พรหมบุญ. 2543 : 10)

ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการตระหนักรู้ทางสังคมของเด็กปฐมวัย โดยวิธีการ จัดกิจกรรมสนทนาปฏิสัมพันธ์ ซึ่งหมายถึงการให้เด็กได้มีโอกาสอภิปรายร่วมกันเป็นวงกลมตามแบบของ การประชุมโต๊ะกลมโดยให้เด็กร่วมแสดงความคิดเห็นและสรุปเป็นความคิดรวบยอดที่เกิดจากกิจกรรมการ สนทนาประกอบกับการจัดกิจกรรมที่เน้นถึงการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและการกระตุ้นความคิดจากสื่อ อุปกรณ์ที่ครูจัดเสริมเพื่อให้เกิดการขยายความคิดอย่างกว้างขวาง ซึ่งผลที่ได้รับจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้จะ เป็นแนวทางให้ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาปฐมวัย นำไปจัดประสบการณ์ส่งเสริมการตระหนักรู้ ทางสังคมของเด็กปฐมวัยต่อไป

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาการตระหนักรู้ทางสังคมของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมสนทนา ปฏิสัมพันธ์
2. เพื่อเปรียบเทียบผลการตระหนักรู้ทางสังคมของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมสนทนา ปฏิสัมพันธ์ จำแนกเป็นรายด้าน

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ จะเป็นแนวทางให้แก่ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาปฐมวัย ได้แนวคิด เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมสนทนาปฏิสัมพันธ์ ที่พัฒนาการตระหนักรู้ทางสังคมให้กับเด็กปฐมวัยโดยใช้สื่อและ กิจกรรมประกอบเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ และเป็นข้อมูลเบื้องต้นให้แก่ครูในการจัดกิจกรรมสนทนาปฏิสัมพันธ์ เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ด้านอื่น ๆ สำหรับเด็กปฐมวัย

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ นักเรียนชาย-หญิง ที่มีอายุ 5-6 ปี ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2544 ของโรงเรียนอนุบาลคหกรรมศาสตร์ ภาควิชาคหกรรมศาสตร์ คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพมหานคร

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ นักเรียนชาย-หญิง ที่มีอายุ 5-6 ปี ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2544 ของโรงเรียนอนุบาลคหกรรมศาสตร์ ภาควิชาคหกรรมศาสตร์ คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ที่ได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย โดยการจับฉลากมา 1 ห้องเรียน จาก 3 ห้องเรียน แล้วจับฉลากนักเรียนอีกครั้งเพื่อจัดเป็นกลุ่มทดลองจำนวน 15 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การจัดกิจกรรมสหกรณ์ปฏิสัมพันธ์
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ การตระหนักรู้ทางสังคม

นิยามศัพท์เฉพาะ

เด็กปฐมวัย

หมายถึง เด็กนักเรียน ชาย-หญิง อายุระหว่าง 5-6 ปี ชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2544 โรงเรียนอนุบาลคหกรรมศาสตร์ ภาควิชาคหกรรมศาสตร์ คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพมหานคร

การตระหนักรู้ทางสังคม

หมายถึง ความสามารถของเด็กในการแสดงออกถึงการรับรู้ เกี่ยวกับการอยู่ร่วมกับบุคคลอื่น การกระทำต่อบุคคลอื่นและสังคม เพื่อให้สามารถอยู่ด้วยกันอย่างมีความสุข ซึ่งความสามารถนี้วัดโดยแบบประเมินที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นประกอบด้วยการตระหนักรู้ทางสังคม 4 ด้าน ดังนี้

ความสัมพันธ์กับบ้าน หมายถึง การรับรู้เกี่ยวกับการช่วยเหลือและรับผิดชอบหน้าที่ภายในบ้าน ได้แก่ การช่วยเหลืองานบ้าน การเก็บของเข้าที่ และการเก็บวางสิ่งของ ของตนเองให้เรียบร้อย

ความสัมพันธ์กับโรงเรียน หมายถึง การรับรู้เกี่ยวกับการเล่นและทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนอย่างสันติ การรู้จักสัมมาคารวะในการแสดงออกต่อครูและบุคลากรของโรงเรียน

ความสัมพันธ์กับชุมชน หมายถึง การรับรู้เกี่ยวกับการรักษาสาธารณสมบัติในชุมชน ได้แก่ การทิ้งขยะถูกที่ การจำแนกขยะ การนำของเหลือใช้มาทำประโยชน์ การรักษาสาธารณสมบัติ เช่น รักษาอาคารเรียน การรักษาถนน

ความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม หมายถึง การรับรู้เกี่ยวกับการบำรุงรักษาไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม รวมถึงการรักษาวัฒนธรรมที่งดงาม เช่น การแสดงความเคารพ

กิจกรรมสนทนาปฏิสัมพันธ์

หมายถึง กิจกรรมที่จัดในช่วงกิจกรรมสนทนาตอนเช้าซึ่งกำหนดให้เด็กทุกคนมานั่งล้อมวงสนทนา ประเด็น หรือ เรื่องเกี่ยวกับการตระหนักรู้ทางสังคมที่ต้องเรียน โดยเด็กต้องฟัง พูด สังเกต คิด แล้วนำประเด็นมาสนทนาต่อเนื่องทีละคนเป็นวงกลม ซึ่งจะวนไปทางซ้ายหรือขวา และสิ้นสุดแต่ละประเด็นเมื่อครบเป็นวงกลม ในการดำเนินกิจกรรมมี 3 ขั้นตอนคือ ขั้นนำ ขั้นดำเนินการ และขั้นสรุป ดังนี้

ขั้นนำ เป็นขั้นการนำเข้าสู่บทเรียนโดยการสนทนา ใช้คำถาม เพลง คำคล้องจอง ปริศนาคำทายหรือสื่ออย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความต้องการและสนใจที่จะเรียนรู้เรื่องการตระหนักรู้ทางสังคมประจำวัน

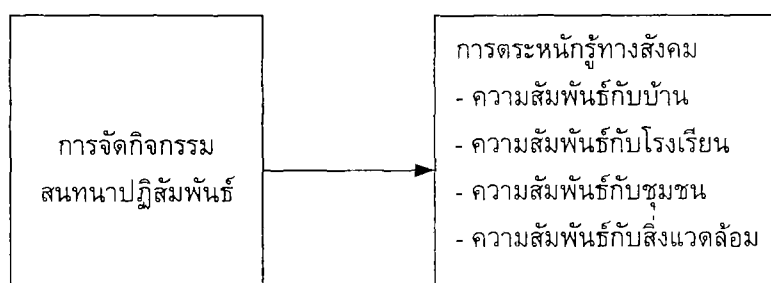
ขั้นดำเนินการ ครูนำการสนทนาตามประเด็นเรื่องการตระหนักรู้ทางสังคม ด้านความสัมพันธ์เกี่ยวกับบ้าน โรงเรียน ชุมชน และสิ่งแวดล้อม โดยใช้กลไกดำเนินการ 2 ประการคือ

1. การกระตุ้นความคิด หมายถึง ครูใช้คำถามเพื่อให้เด็กคนหนึ่ง ซึ่งจะเป็นใครก็ได้ที่ครูสังเกตว่าสนใจ เป็นผู้เริ่มต้นการสนทนา การกระตุ้นความคิดนี้ครูจะใช้อีกเมื่อสมาชิกบางคนไม่ออกความคิดเห็น ครูจะใช้คำถามที่เตรียมไว้เชื่อมโยงประเด็นให้เด็กคิดต่อในกรณีที่เด็กสะดุดหรือหยุด

2. การขยายความคิด หมายถึง ขั้นการสร้างปฏิสัมพันธ์เพื่อโยงความคิดเด็กให้เป็นไปตามมโนทัศน์และจุดประสงค์ตามหัวเรื่อง การขยายความคิดนี้ครูอาจใช้กิจกรรม บทบาทสมมุติ การเล่านิทาน การเล่นเกม การศึกษาเอกสารสถานที่ แล้วแต่ประเด็นเรื่องที่กำลังสนทนา ครูจะทำต่อจากการสนทนารอบวงกลมแล้ว และนำประเด็นที่ยังไม่ชัดเจนมาจัดกิจกรรมปฏิสัมพันธ์ที่เด็กสามารถร่วมคิด ร่วมกระทำเพื่อให้เกิดความรู้ ตามจุดประสงค์การเรียนรู้

ขั้นสรุป เมื่อสิ้นสุดกิจกรรม ครูและนักเรียนร่วมกันสรุป ข้อความรู้เกี่ยวกับการตระหนักรู้ทางสังคมตามจุดประสงค์ของการเรียนประจำวัน

กรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้า

สมมติฐานการศึกษาค้นคว้า

การตระหนักรู้ทางสังคมของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมสนทนาปฏิสัมพันธ์มีความแตกต่างกัน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยแยกตามหัวข้อ ดังต่อไปนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสังคมและการเรียนรู้ทางสังคม
 - 1.1 ความหมายของพัฒนาการทางสังคม
 - 1.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางสังคม
 - 1.3 พฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย
 - 1.3.1 ความหมายและลักษณะของพฤติกรรมทางสังคม
 - 1.3.2 สาระทางสังคมที่เด็กเรียนรู้
 - 1.4 ความหมายของการตระหนักรู้ทางสังคม
 - 1.4.1 ความหมายของการตระหนักรู้
 - 1.4.2 ปัจจัยที่มีผลต่อการตระหนักรู้
 - 1.4.3 การวัดการตระหนักรู้
 - 1.4.4 จุดมุ่งหมายของการสอนการตระหนักรู้ทางสังคม
 - 1.4.5 การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการตระหนักรู้ทางสังคม
 - 1.4.6 เนื้อหาและกิจกรรมการสอนเพื่อส่งเสริมการตระหนักรู้ทางสังคม
 - 1.4.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการตระหนักรู้ทางสังคม
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมสนทนาปฏิสัมพันธ์สำหรับเด็กปฐมวัย
 - 2.1 ความหมายของการสนทนา
 - 2.2 จุดมุ่งหมายในการจัดกิจกรรมสนทนา
 - 2.3 ประเภทของการสนทนา
 - 2.4 ประโยชน์ของกิจกรรมสนทนา
 - 2.5 บทบาทของครูในกิจกรรมสนทนา
 - 2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมสนทนา
3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็ก
 - 3.1 ความหมายของพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ของครูกับเด็ก
 - 3.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็ก

1. เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสังคมและการเรียนรู้ทางสังคมของเด็กปฐมวัย

1.1 ความหมายของพัฒนาการทางสังคม

เฮิร์ลอค ให้ความหมายของพัฒนาการทางสังคม หมายถึง การพัฒนาความสามารถในการแสดงพฤติกรรมตามแบบแผนของพัฒนาการทางสังคม ซึ่งหมายถึงการพัฒนาความสามารถในการแสดงพฤติกรรมกับแบบแผนที่สังคมยอมรับเพื่อเข้ากับสังคมได้ (ขจิตพรณ ทองคำ. 2536 : 9 ; อ้างอิงจาก Hurlock. 1978 : 228)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2528 : 200) ให้ความหมายของพัฒนาการทางสังคมไว้ว่า เป็นการพัฒนาพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องหรือสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ๆ พฤติกรรมเหล่านี้รวมทั้งส่วนที่เนื่องมาจากค่านิยมและเจตคติ ส่วนที่เป็นลักษณะเฉพาะตนและส่วนที่สัมพันธ์หรือร่วมกับบุคคลอื่น

อรรถรณ สุ่มประดิษฐ์ (2533 : 12) ให้ความหมายไว้ว่า พัฒนาการทางสังคม หมายถึง การแสดงพฤติกรรมของมนุษย์ที่สังคมยอมรับ และสามารถปฏิบัติตนตามบทบาทได้อย่างถูกต้อง โดยที่รู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคม

สรุปได้ว่า พัฒนาการทางสังคม หมายถึง ความสามารถในการแสดงออกของบุคคลทั้งทางด้านเจตคติ ค่านิยมและพฤติกรรมต่อบุคคลอื่น

1.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางสังคม

ทฤษฎีพัฒนาการทางสังคมมีหลายทฤษฎี แต่ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องอย่างเด่นชัดที่จะกล่าวถึงมี 3 ทฤษฎี ได้แก่ ทฤษฎีพัฒนาการทางสังคมของอีริกสัน ทฤษฎีพัฒนาการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างบุคคลของชัลลิเวน และทฤษฎีพัฒนาการทางสังคมของฮาวิกเฮอर्स

ทฤษฎีพัฒนาการทางสังคมของอีริกสัน (Erikson's Theory of Development)

อีริกสัน (Erikson) นักจิตวิทยาชาวอเมริกาได้เน้นว่าการเรียนจากสิ่งแวดล้อม และประสบการณ์ที่ได้รับมีผลต่อพัฒนาการทางสังคมของมนุษย์และการพัฒนาที่เกิดขึ้นจะดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับความสำเร็จในแต่ละช่วงอายุ ถ้าการพัฒนาเป็นไปด้วยดีบุคคลจะมีบุคลิกภาพที่ดี พร้อมทั้งจะพัฒนาขั้นต่อไปอย่างมีประสิทธิภาพ อีริกสัน ได้กำหนดขั้นพัฒนาการทางสังคมไว้ 8 ระยะ โดยใช้อายุเป็นเกณฑ์ ซึ่งในช่วงปฐมวัยมี 3 ระยะ ดังนี้

1. ขั้นความไว้วางใจ - ไม่ไว้วางใจ (Trust V.S. Mistrust) อายุของเด็กในขั้นนี้จะอยู่ระหว่างแรกเกิดถึง 1 ปี เด็กจะพัฒนาเกี่ยวกับความรู้สึกเชื่อมั่นถ้าเด็กได้รับสิ่งจำเป็นและต้องการโดยเฉพาะเรื่องอาหาร และการได้รับความรักความสนใจจากบิดามารดา ความพึงพอใจที่เด็กได้รับในระยะนี้จะทำให้เด็กพัฒนาด้านร่างกายอย่างรวดเร็ว การจับของเล่น การเดิน รวมทั้งการฟัง และการพูดของเด็ก เด็กจะเกิดความรู้สึกเชื่อมั่นในตนเองในทางตรงกันข้าม ถ้าเด็กไม่ได้รับความพอใจและความสำเร็จในขั้นนี้ เด็กจะพัฒนาความรู้สึกไม่เชื่อมั่น ขาดความไว้วางใจและจะติดตัวไปจนโต

2. ขั้นความเป็นตัวเองของตัวเอง - ความไม่มั่นใจในตนเอง (Autonomy V.S. Doubt) อายุของเด็กในขั้นนี้อยู่ระหว่าง 1 1/2 - 3 ขวบ กล้ามเนื้อของเด็กจะพัฒนาแข็งแรงเป็นผลให้เด็กทดลองใช้กล้ามเนื้อส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย เด็กจะเริ่มแสดงให้เด็กถึงความเป็นตัวเอง และมีความรู้สึกว่าคุณเองมีความสามารถ แต่ก็ยังยอมรับความช่วยเหลือของผู้ใหญ่ในเรื่องที่สำคัญๆ ในระยะนี้ถ้าเด็กถูกห้ามปรามอยู่

ตลอดเวลา ไม่สามารถทำสิ่งต่าง ๆ ได้ตามความพอใจเด็กจะมีความรู้สึกอายและกลัวในการทำสิ่งต่าง ๆ ต่อหน้าผู้อื่น

3. ระยะการคิดริเริ่ม – ความรู้สึกผิด (Initiative V.S Guilt) อายุของเด็กในขั้นนี้จะอยู่ระหว่าง 3-6 ขวบ เด็กจะพยายามเสาะหาหรือค้นคว้าเพื่อให้ทราบขอบเขตของความสามารถของตัวเอง เด็กที่ได้รับการสนับสนุนให้ได้ใช้ความสามารถของตัวเอง จะพัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ซึ่งแสดงออกโดยการอยากรู้อยากเห็นชอบทดลอง มีจินตนาการสูง ชอบเล่นสมมุติและเลียนแบบ และในระหว่างอายุ 4-5 ขวบจะเป็นช่วงที่เด็กมีพลังอย่างมาก พร้อมทั้งจะเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็ว รู้จักให้ความร่วมมือและวางแผนร่วมกับผู้อื่น สามารถพัฒนาเกี่ยวกับการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดีในระยะนี้หากเด็กเกิดความกลัว เด็กจะชอบพึ่งพาผู้ใหญ่ ทำให้ความคิดจินตนาการและพัฒนาการทางสังคมถูกจำกัดลงไปด้วย (กลินแก้ว มาตา. 2541 : 10-11 ; อ้างอิงจาก Maier. 1969 : 32-35)

ทฤษฎีพัฒนาการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมระหว่างบุคคล (Social Interpersonal Theory)

ซัลลิแวน (Sullivan) ได้กำหนดขั้นของพัฒนาการจากพื้นฐานของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ประสบการณ์ส่วนตัวระหว่างบุคคล และการเรียนรู้ที่เกิดจากการที่เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมจะนำไปสู่ความมั่นคงปลอดภัย ซัลลิแวนแบ่งขั้นพัฒนาการออกเป็น 6 ขั้น คือ วัยทารก วัยเด็ก วัยเข้าโรงเรียน วัยก่อนวัยรุ่น วัยรุ่นตอนต้น และวัยรุ่นตอนปลาย ในที่นี้จะกล่าวถึงเพียง 2 ระยะที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัย ดังนี้

1. วัยเด็กเล็ก (Childhood) อายุ 2-4 ปี เป็นระยะที่เด็กพัฒนาทักษะการเคลื่อนไหวและทักษะทางภาษา ซึ่งจะช่วยให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นได้อย่างอิสระและกว้างขวางมากขึ้น เด็กจะเรียนรู้ถึงวัฒนธรรมที่เขามีส่วนร่วมอยู่ เมื่อเด็กมีวุฒิภาวะพอที่จะใช้ภาษาในการติดต่อสื่อสาร เขาก็จะเรียนรู้วิธีการที่จะปฏิบัติกับบุคคลอื่น เพื่อที่จะทำให้ตนเองรู้สึกมั่นคงปลอดภัย เด็กเริ่มรู้ถึงสิ่งที่ทำให้เขารู้สึกวิตกกังวล และสามารถจัดการความวิตกกังวลนั้นได้

2. วัยเข้าโรงเรียน (Juvenile Era) อายุ 4 - 11 ปี ระยะนี้เด็กเริ่มรู้จักตนเองและเห็นสิ่งต่าง ๆ แตกต่างไปจากคนอื่น และมีความสัมพันธ์กับผู้ใหญ่อื่น ๆ นอกเหนือจากพ่อ แม่ ผู้ปกครอง ทำให้เด็กรู้จักสถานภาพความเป็นตัวตนของเขา จากความสัมพันธ์ที่เขามีส่วนร่วมอยู่ (วราลี โกศัย. 2540 : 10 ; อ้างอิงจาก Dinkmeyer and Dreikurs. 1963 : 150-151)

ทฤษฎีพัฒนาการสังคมของฮาวิกเฮอร์ส (Havighurst's Theory of Development)

ฮาวิกเฮอร์ส (Harvighurst) ได้รับอิทธิพลแนวความคิดจากอีริกสัน (Erikson) เกี่ยวกับลักษณะของพัฒนาแต่ละช่วงวัยของบุคคล โดยเขาได้อธิบายว่า ในแต่ละช่วงวัยของชีวิตนั้นเป็นงานประจำวัน ซึ่งเป็นงานที่เด็กแต่ละคนควรจะได้ทำในช่วงนั้น ๆ ถ้าบุคคลใดไม่ประสบผลสำเร็จในงานนั้น จะมีผลต่อการปรับตัว ฮาวิกเฮอร์ส แบ่งงานที่แสดงให้เห็นถึงพัฒนาการทางสังคมในวัยทารกและวัยเด็กตอนต้น ออกเป็น 3 ประการ คือ

ประการที่ 1 เด็กสามารถมีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับความจริงทางสังคม และทางกายภาพ ซึ่งหมายถึง การที่เด็กมีความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัว เช่น พ่อ แม่ โรงเรียน ครู และสิ่งต่าง ๆ ที่เด็กต้องเกี่ยวข้องด้วย

ประการที่ 2 เด็กสามารถที่จะเรียนรู้การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับพี่น้อง และบุคคลอื่น ๆ รวมทั้งชอบเลียนแบบบุคคลอื่น

ประการที่ 3 เด็กสามารถที่จะเรียนรู้เกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างสิ่งที่ถูกกับสิ่งที่ผิด และเริ่มมีพัฒนาการทางจริยธรรม (พรณี เจนคติ . 2538 : 77-78)

จากการศึกษาทฤษฎีทางสังคมข้างต้น สรุปได้ว่า การพัฒนาการทางสังคมและบุคลิกภาพ ด้านความประพฤติ ความรู้สึก ที่แสดงออกในสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ อย่างเหมาะสมของเด็ก การร่วมมือ การเป็นผู้นำผู้ตามที่ดี เกิดจากการเรียนรู้ความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับพ่อแม่ พี่น้อง และบุคคลอื่น ซึ่งการส่งเสริมพัฒนาการทางสังคมของเด็กปฐมวัยต้องสอดคล้องกับขั้นพัฒนาการตามวัยของเด็ก การพัฒนาการทางสังคมที่ดี จะเป็นตัวส่งเสริมการพัฒนาในขั้นต่อไป ทำให้เด็กสามารถพัฒนาการแสดงออกต่อผู้อื่นอย่างเหมาะสม นำมาสู่การปรับตัวเข้าสู่สังคมและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างสงบสุข

1.3 พฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย

1.3.1 ความหมายและลักษณะของพฤติกรรมทางสังคม

อิงลิช และอิงลิช ได้ให้ความหมาย พฤติกรรมทางสังคมไว้ว่า เป็นพฤติกรรมของบุคคล หรือองค์กรทางสังคม อาทิ ครอบครัว โรงเรียน (ขจิตพรณ ทองคำ. 2536 : 12 ; อ้างอิงจาก English & English. 1958 : 506)

กูต ได้ให้ความหมายพฤติกรรมทางสังคมไว้ว่า เป็นการแสดงออกที่แตกต่างกันไปแต่ละบุคคล ซึ่งเป็นสมาชิกของสังคมหรือเป็นการแสดงออกของกลุ่มบุคคล (จิตรา ชนะกุล. 2539 : 12 ; อ้างอิงจาก Good. 1973 : 44)

เพจ โทมัส และมาร์แชล ได้ให้ความหมาย พฤติกรรมทางสังคมไว้ว่า พฤติกรรมทางสังคมหมายถึง พฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกเนื่องจากได้รับอิทธิพลจากพฤติกรรมกลุ่มบุคคล ที่ได้รับการควบคุมโดยองค์กรทางสังคม หรือเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกเพื่อพยายามมีอิทธิพลเหนือบุคคลอื่น (บุศรินทร์ สิริปัญญาธร. 2541 : 11 ; อ้างอิงจาก Page, Thomas & Marshall. 1977 : 314)

ภรณ์ คุรุรัตน์ (2523 : 7-13) ได้จำแนกพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยช่วงอายุ 3-6 ปี ซึ่งจะกล่าวถึงเด็ก อายุ 5 ปี และ 6 ปี ดังนี้

อายุ 5 ปี มีความพอใจที่จะเล่นคนเดียวเป็นเวลานาน ๆ ชอบเล่นกับเพื่อน ชอบเล่นแข่งขัน และมีการร่วมทีมกัน ในการแข่งขันต้องให้ผู้ใหญ่ตัดสิน บางครั้งไม่พอใจเมื่อเห็นเด็กโตกว่าเล่นรุนแรง

อายุ 6 ปี เริ่มห่างจากผู้ใหญ่ แต่ต้องการความช่วยเหลือ และเรียกร้องคำชมเชย มักทะเลาะกับเพื่อน แต่ต้องการเพื่อนเล่น อาจจะรักเพื่อนบางคนเป็นพิเศษ ห่วงของเล่น

สรุปได้ว่า พฤติกรรมทางสังคม หมายถึง พฤติกรรมการแสดงออกของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลในสังคม ลักษณะพฤติกรรมทางสังคมมีด้วยกันหลายรูปแบบ ซึ่งสามารถจำแนกได้ตามอายุของเด็ก

จากคำกล่าวข้างต้น พบว่า พฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยพัฒนาไปตามลำดับขั้น ซึ่งพฤติกรรมบางรูปแบบนั้นเริ่มต้นตั้งแต่วัยทารก บางพฤติกรรมก็เริ่มเกิดขึ้นในระยะปฐมวัย

จากการศึกษาของ เฮอร์ลอค (Hurlock. 1987) พบว่า พฤติกรรมทางสังคมมีหลากหลายรูปแบบ และแบ่งรูปแบบพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยออกเป็น 2 รูปแบบ (จิรพรณ นิสสภา. 2541 : 23-24 ; อ้างอิงจาก Hurlock. 1978 : 239) ดังนี้

1. พฤติกรรมที่เข้าสังคม หรือ พฤติกรรมที่พึงประสงค์ (Social Behavior Patterns)

หมายถึง พฤติกรรมที่ทำไปแล้วสร้างความพึงพอใจเป็นที่นิยมชมชอบแก่ตนเองและผู้อื่น ประกอบด้วยรายพฤติกรรม ดังนี้

1.1 การร่วมมือ ได้แก่ การที่เด็กเรียนรู้ที่จะเล่นหรือทำงานร่วมกับคนอื่นได้ดี และเป็นระยะเวลานานขึ้นทีละน้อย ถ้าฝึกการรู้จักการทำกิจกรรมและรู้จักเล่นกับเพื่อนมากเท่าใด จะทำให้เขาร่วมมือและสามัคคีกับเพื่อนเวลาเล่นได้เท่านั้น

1.2 การยอมรับจากสังคม เด็กจะกระตือรือร้นที่จะได้รับการเห็นชอบจากผู้อื่น เด็กในวัยนี้สนใจเพื่อนเล่นมากขึ้น เด็กเริ่มจะเห็นว่า การได้รับความเห็นชอบจากเพื่อนสำคัญกว่าผู้ใหญ่

1.3 ความเป็นเพื่อน เด็กจะแสดงความเป็นเพื่อนด้วยการเล่น การคุย และการแสดงความรักใคร่ต่อผู้อื่น

1.4 การเป็นผู้นำ เด็กที่มีลักษณะเป็นผู้นำ มักเป็นผู้ที่มีรูปร่างสูงใหญ่ มีสติปัญญาสูงกว่าและอายุมากกว่าคนอื่น ๆ ทำให้เขาสามารถออกความคิดเห็นและแนะนำการเล่นแก่เด็กอื่น ซึ่งยินดีที่จะทำตาม เพราะเคยชินกับความไว้วางใจในคำแนะนำของผู้ใหญ่

1.5 ความไม่เห็นแก่ตัว เด็กที่เคยฝึกให้แบ่งปันสิ่งของที่ตนมีให้ผู้อื่น จะเข้าใจคนอื่นไม่หวังของและช่วยเหลือผู้อื่น

1.6 การเลียนแบบ ในการเล่นกับเด็กคนอื่น บางครั้งอาจมีการกระทำที่เลียนแบบหรือเอาอย่างผู้อื่น

1.7 การแข่งขัน เด็กชายในวัยนี้ชอบแข่งขันมากกว่าเด็กหญิง ถ้าแข่งขันในทางที่ดีจะทำให้อยู่ร่วมในสังคมอย่างดี แต่ถ้าแข่งขันทำพนันและไอ้จ๊อด จะทำให้อยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข

2. พฤติกรรมที่ไม่เข้าสังคม หรือ พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ (Nonsocial Behavior Patterns) หมายถึง พฤติกรรมที่ทำไปแล้วสร้างความเดือดร้อน และความไม่พึงพอใจให้กับตนเองและผู้อื่น ประกอบด้วยรายพฤติกรรม ดังนี้

2.1 ความก้าวร้าวเป็นปฏิกิริยาตอบสนองต่อความไม่สมหวัง เด็กจะแสดงความก้าวร้าวออกมาเป็นคำพูดมากกว่าการใช้กำลังต่อสู้กัน เด็กที่ไม่มีใครชอบจะเรียกร้องความเอาใจใส่จากคนอื่นด้วยการหาเรื่องรังแกเพื่อน ๆ โดยใช้กำลังและคำพูด

2.2 ทะเลาะวิวาท เกิดขึ้นจากการขาดประสบการณ์ของเด็กในการเล่นกับเพื่อน เมื่อขัดใจกันเรื่องของเล่น เมื่อเด็กโตขึ้นก็จะปรับตัวเข้ากับสังคมได้ดีขึ้นจะลดการทะเลาะวิวาทรุนแรงลง

2.3 การยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง เด็กมีแนวโน้มที่จะคิดหรือพูดเกี่ยวกับเรื่องของ ตนเอง

2.4 ใช้อำนาจเหนือคนอื่น โดยชอบทำตัวเป็นนายพูดข่มขู่ผู้อื่น

2.5 ยั่วเย้า และรังแกหรือล้อเลียนให้ผู้อื่นโมโหหรืออับอาย

2.6 พฤติกรรมปฏิเสธ โดยเด็กจะแสดงคำพูด อารมณ์ ท่าทาง และวาจาในการปฏิเสธไม่ให้ความช่วยเหลือหรือยอมรับความช่วยเหลือจากผู้อื่น

รูปแบบพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยมี 2 รูปแบบ คือ รูปแบบพฤติกรรมที่เข้าสังคมและรูปแบบพฤติกรรมที่ไม่เข้าสังคม ซึ่งขึ้นอยู่กับการเรียนรู้จากสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็ก ความเข้าใจตามขั้นพัฒนาการของเด็ก ความใกล้ชิดและการให้โอกาสเด็กมีทักษะในการสร้างลักษณะนิสัยที่ดี จากการศึกษาพบว่า เมื่อเด็กอยู่บ้านเด็กเรียนรู้พฤติกรรมทางสังคมจากพ่อแม่ คนเลี้ยง และสมาชิกใน ครอบครัว เมื่อเข้าโรงเรียนอนุบาล การได้พบเพื่อนและครู การได้ทำกิจกรรมที่โรงเรียน ทำให้เด็กได้เรียนรู้สังคมที่กว้างขึ้น หากประสบการณ์ทางสังคมที่เด็กได้รับดี เด็กก็จะมีพัฒนาการทางสังคมที่ดี สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมได้ และมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี (กุลยา ตันติผลาชีวะ. 2542 : 66) ส่วนเนื้อหาสังคมศึกษา เมื่อนำมาจัดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ก็มีความสำคัญสำหรับครู ซึ่งครูจำเป็นต้องมีความรู้เพื่อที่จะนำเนื้อหาจัดเป็นกิจกรรมให้กับเด็กอย่างเหมาะสม

1.3.2 สารทางสังคมที่เด็กเรียนรู้

หรรษา นิลวิเชียร (2535 : 159-164) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับขอบข่ายของสังคมศึกษาว่าสารวิชาสังคมศึกษาที่จำเป็นต้องจัดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้คือ

1. การเรียนรู้เกี่ยวกับตัวเอง เด็กจะเรียนรู้เกี่ยวกับตัวเอง ทั้งทางด้านจิตวิทยา และทางด้านร่างกาย ดังนี้

1.1 ทางด้านร่างกาย (The physical-self) การเรียนรู้เกี่ยวกับตัวเองทางด้านร่างกายมีผลกระทบต่อการพัฒนาความรู้สึกที่ดีเกี่ยวกับตนเอง (Self-esteem) เราเรียนรู้การเคลื่อนไหวของร่างกาย การมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งของ ความสามารถในการจัดการกระทำกับวัสดุสิ่งของด้วยตัวของเราเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กวัยก่อนสองขวบ จะเรียนรู้การใช้ประสาทสัมผัสทุกส่วน จึงส่งผลถึงการเรียนรู้เกี่ยวกับตนเองด้วย ครูอาจช่วยโดยการถ่ายรูปให้เด็กดูภาพของตัวเอง เล่นเกมสัมผัสส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย ให้สังเกตส่วนต่าง ๆ ของร่างกายในกระจก ทำสมมุติภาพกิจกรรมต่าง ๆ ที่เด็กสามารถทำได้ เช่น วิ่ง เดิน ฯลฯ

เด็กจะเรียนรู้ความแตกต่างระหว่างเพศชาย เพศหญิง หลังจากที่เด็กมีความสามารถในการเข้าใจ และยอมรับเพศของตนเองแล้ว เด็กจะพัฒนาคุณลักษณะทางเพศ มาตรฐานและคุณค่าของความเป็นเพศนั้นอย่างเหมาะสม

ตามทฤษฎีของฟรอยด์ได้กล่าวไว้ว่า ความต้องการแม่ของเด็กผู้ชาย ทำให้เด็กกลัวพ่อก่อน แล้วจึงจะเปรียบเทียบตัวเองกับพ่อ และท้ายสุดจึงจะเลียนแบบพ่อ ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมกล่าวว่า การที่เด็กผู้ชายติดพ่อเป็นผลมาจากการใช้ระบบให้รางวัลและลงโทษ เพื่อควบคุมพฤติกรรม หลังจากการติดต่อกับพ่อแล้วเด็กจึงจะเปรียบเทียบตัวเองกับพ่อ และเลียนแบบพ่อต่อมา ส่วนทฤษฎีสติปัญญาเชื่อว่า คุณลักษณะทางเพศจะเริ่มเมื่อเด็กมีมโนทัศน์ของคำว่า ผู้หญิง ผู้ชาย หลังจากการพัฒนา มโนทัศน์ดังกล่าว เด็กก็จะเริ่มเลียนแบบพ่อ หรือแม่ตามเพศของตน

อย่างไรก็ตาม การเลียนแบบพ่อแม่ตามลักษณะของเพศของตน เป็นพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการให้แรงเสริมด้านการเลียนแบบ ดังนั้น ครูควรปฏิบัติต่อเด็กทั้งสองเพศเสมอเหมือนกัน เพื่อขจัดปัญหาความไม่เท่าเทียมกันด้านการส่งเสริมค่านิยมของสังคม

1.2 ทางด้านจิตวิทยา (The psychological – self) นอกจากการเรียนรู้เกี่ยวกับตัวเองด้านร่างกาย เพื่อส่งเสริมความรู้สึกที่ดีเกี่ยวกับตัวเองแล้ว เรายังต้องเรียนเกี่ยวกับตัวเองด้านอื่น ๆ อีกด้วย เช่น ความรู้เกี่ยวกับตัวเอง (Self-knowledge) การรับรู้เกี่ยวกับตัวเอง (Self-perception) เจตคติและ

อารมณ์ การเรียนรู้ดังกล่าวจะได้มาจากการแปลความโดยทางอ้อมจากผู้อื่น และเรื่องราวที่เกี่ยวข้อง รวมทั้ง การสำรวจเจตคติและอารมณ์ของตนเอง

1.2.1 อารมณ์ (Emotion) ในขณะเด็กเจริญเติบโต และมีวุฒิภาวะเพิ่มขึ้น อารมณ์ของเด็กก็เจริญขึ้นเช่นกัน เมื่อเด็กอายุสองปี เด็กจะมีประสบการณ์ด้านการแสดงออกทางอารมณ์ หลายอย่าง เช่น กลัว โกรธ อิจฉา ผิดหวัง ดีใจ พอใจ เด็กจะมีวิธีการควบคุมและแสดงอารมณ์เช่นเดียวกับ ผู้ใหญ่ เด็กจะต้องเรียนรู้การแสดงออกทางความรู้สึก และอารมณ์ที่ไม่ไปขัดขวางการเรียนรู้ของผู้อื่น ครูมีบทบาทในการช่วยให้เด็กพัฒนาความเข้าใจทางด้านอารมณ์ โดยการรู้จักชื่อของความรู้สึกแต่ละชนิด มีความเข้าใจ และยอมรับความรู้สึกนั้น รวมทั้งการช่วยให้เด็กหาวิธีแสดงออกทางความรู้สึกอย่างเหมาะสม

1.2.2 เจตคติ (Attitude) เจตคติและค่านิยมเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ ตัวเอง ทางด้านจิตวิทยา เจตคติจะมีอิทธิพลต่อความรู้สึกของคนเราต่อบางสิ่ง มีผลต่อวิธีการประพฤติปฏิบัติ ของเราด้วยความคิดเห็นกับเจตคติแตกต่างกันคือ ความคิดเห็นเป็นการแสดงออกทางวาจาเกี่ยวกับความเชื่อ แต่เจตคติเกี่ยวข้องกับความรัก หรือไม่ชอบบางสิ่ง ซึ่งสัมพันธ์กับอารมณ์ ครูมีส่วนช่วยเด็กให้เข้าใจตัวเอง โดยการตั้งคำถามให้เด็ก หรือวิเคราะห์ความรู้สึก การให้เด็กมีโอกาสเลือก และตัดสินใจเป็นส่วนสำคัญของการช่วยให้เข้าใจเจตคติ และความเชื่อของตัวเอง ครูจึงควรเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง ซึ่งจะส่งผลต่อการตัดสินใจเลือก โดยผ่านการตัดสินใจเลือก และการชั่งน้ำหนักทางเลือก

1.2.3 ชื่อ (Name) ชื่อของเด็กก็เป็นส่วนสำคัญของการเรียนรู้ตัวเอง การที่ ครูเรียกชื่อเด็ก ช่วยทำให้เด็กแยกตัวเองออกจากผู้อื่น เช่นเดียวกับการรวมเด็กให้เข้ากลุ่ม นอกจากเด็กจะ เรียนรู้ตัวเองจากชื่อที่ครูเรียกแล้ว เด็กจะเลียนแบบครูในการเรียนรู้ชื่อของเพื่อนๆ ด้วย ในบางชั้นเรียนครู อาจทำสมุดภาพพร้อมกับมีชื่อเด็กประกอบ หรือติดภาพถ่ายเด็กไว้ที่แผ่นป้ายพร้อมกับเขียนชื่อเด็กไว้ อย่างไรก็ดีตาม วิธีที่เด็กจะเรียนรู้เกี่ยวกับตัวเองได้มากที่สุด ก็คือ การเปิดโอกาสให้เด็กมีทางเลือกในการเรียน หลาย ๆ ทาง มีอิสระในการแสดงความรู้สึกนึกคิด เจตคติและอารมณ์โดยผ่านทางการเล่น การแสดงละคร ศิลปะ วรรณคดี และการเคลื่อนไหว

2. การเรียนรู้เกี่ยวกับผู้อื่น เด็กจะต้องเรียนรู้การอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม อันได้แก่ การมี ทักษะทางด้านการสื่อสาร การรู้จักแบ่งปัน การให้ความร่วมมือ

2.1 การสื่อสาร (Communication) การสื่อสารประกอบด้วยการสื่อสารทางวาจา และการสื่อสารโดยไม่ต้องใช้วาจา เด็กสามารถเรียนรู้อารมณ์ ความรู้สึก และเจตคติของผู้อื่นจากสีหน้าท่าทาง การสื่อสารจะต้องประกอบด้วยความสามารถต่อไปนี้

2.1.1 ความเข้าใจทัศนะของผู้อื่นมากกว่าของตัวเอง เข้าใจว่าคนอื่นจะรู้สึก ไม่ คิดและมองเห็นในสิ่งเดียวกัน

2.1.2 ตระหนักว่าทัศนะของผู้อื่นอาจมีประโยชน์

2.1.3 ความสามารถเชิงวิเคราะห์เมื่อจำเป็น

2.1.4 ความรู้ในการนำผลการวิเคราะห์ออกมาใช้ในด้านพฤติกรรมสังคม นั่นก็ คือ การเข้ากับบุคคลที่มีทัศนะแตกต่างไปจากเรา

ครูมีบทบาทในการจัดประสบการณ์ให้เด็กมีโอกาสสื่อสาร และเข้าใจความรู้สึกของ ผู้อื่น จากการเล่นละครสมมุติ หรือการสอนโดยทางอ้อมจากสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริง เช่น การถามความรู้สึก ของเด็ก ถามถึงสาเหตุของความรู้สึกโกรธ หรือดีใจ เสนอแนะหนทางแก้ปัญหา

2.2 การแบ่งปัน (Sharing) เด็กสื่อสารโดยการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ผลัดกันฟัง ผลัดกันพูด เด็กเรียนรู้ว่าการแลกเปลี่ยน หรือการแบ่งปันเป็นพื้นฐานสำคัญของการอยู่ร่วมกันในสังคม สังคมที่สงบสุขจะประกอบด้วย ประชาชนที่รู้จักเสียสละ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เด็กจะประสบความลำบากในการรู้จักเป็นผู้ให้ ก่อนที่เด็กจะมีบทบาทเป็นผู้ให้ นั้น เด็กจะต้องมีความรู้สึกรับรู้ก่อน นั่นก็คือ เด็กจะต้องมีพอสำหรับตัวเองทั้งในด้านความมั่นคง ความตั้งใจ ความรัก หรือของเล่น

พฤติกรรมกรรมการแบ่งปันจะเกิดขึ้นได้ดีในกลุ่มเล็ก เพราะเด็กมีโอกาสในการทำกิจกรรม ทัวถึงกัน และเด็กจะเรียนรู้การมีสัมพันธกับผู้อื่นในกลุ่มเล็กได้ดีกว่าการอยู่ในกลุ่มใหญ่ นอกจากนี้แล้วเด็กยังเลียนแบบพฤติกรรมครูโดยทางอ้อม ครูที่มีบุคลิกภาพเป็นมิตร อ่อนน้อม รับผิดชอบ จะช่วยให้เด็กรู้จักและเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น เด็กจะมีพฤติกรรมกรรมการแบ่งปันก็จัดกระทำได้ เช่น การแลกเปลี่ยนของเล่น การเล่นร่วมกัน เป็นต้น

2.3 การให้ความร่วมมือ (Cooperation) การให้ความร่วมมือเป็นทักษะการลดการยึดตัวเองเป็นศูนย์กลางลง ผูกคิดถึงประโยชน์ของกลุ่มเป็นสำคัญ ครูส่งเสริมและแนะนำเด็กให้รู้จักการให้ความร่วมมือซึ่งกันและกันในกลุ่มโดยการให้กำลังใจ ลดการแข่งขันและวางแผนการทำกิจกรรมด้วยกัน ตัวอย่างเช่น การเล่นเกมโดยไม่มีผู้ชนะผู้แพ้ ส่งเสริมความสามารถพิเศษของเด็กเป็นรายบุคคล เป็นตัวอย่างพฤติกรรมการให้ความร่วมมือที่ดี

3. การเรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมอื่น เนื่องจากประชาชนในประเทศประกอบด้วยชนกลุ่มน้อยหลายกลุ่ม ตลอดจนชาวต่างประเทศที่มาอาศัยทั้งช่วงระยะสั้น และช่วงระยะยาว ห้องเรียนเด็กที่มีเด็กมาจากวัฒนธรรมต่างกันจะเป็นโอกาสอันดีของครูที่จะจัดประสบการณ์ หรือกิจกรรมให้เด็กทั้งชั้นเรียนรู้ความเหมือน และความแตกต่างของความเป็นอยู่ ภาษา อาหารการกิน ตลอดจนแนวปฏิบัติในชีวิตประจำวัน หรือประเพณีของคนแต่ละชาติ หรือแต่ละวัฒนธรรม

แนวคิดในการสอนเด็กให้เรียนรู้เรื่องราวเกี่ยวกับผู้อื่นก็คือ การให้ความสำคัญต่อคนทุกคนเท่าเทียมกัน ไม่มีใครเหนือกว่าใคร หรือชาติใดเหนือกว่าชาติใด การสอนควรเน้นที่ความเหมือนกันมากกว่าความแตกต่างกันของคน โดยไม่คำนึงถึงวัฒนธรรมในหัวข้อต่อไปนี้

3.1 รูปแบบของศิลปะ (Art Forms) เด็กที่ได้รับการส่งเสริมให้สร้างงานศิลปะของตนเองในรูปแบบต่าง ๆ กัน เช่น บทร้อยกรอง การระบายสี การเต้นรำ วรรณกรรม หัตถกรรม จะเข้าใจและซาบซึ้งในงานศิลปะของผู้อื่น กิจกรรมที่จัดอาจให้เด็กได้เยี่ยมชมการแสดงงานศิลปะของชาติต่าง ๆ แลกเปลี่ยนงานศิลปะระหว่างชาติ เชิญวิทยากรจากต่างประเทศ หรือฟังบทร้อยกรองของภาษาอื่น

3.2 กฎของกลุ่ม (Group Rules) กฎเป็นสิ่งจำเป็นของการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข และมีประสิทธิภาพ เด็กควรเรียนรู้สิทธิของแต่ละคน ครูช่วยให้เด็กสร้างกฎต่าง ๆ แลกเปลี่ยนงานศิลปะระหว่างชาติ เชิญวิทยากรจากต่างประเทศ หรือฟังบทร้อยกรองของภาษาอื่น

3.3 หน่วยของสังคม (Social Organization) เด็กเรียนรู้การประกอบกันเป็นหน่วยของสังคมในรูปแบบต่าง ๆ เด็กเรียนรู้ว่ามนุษย์จะต้องอยู่กันเป็นกลุ่ม หรือเป็นหน่วยของสังคม ครูช่วยให้เด็กเข้าใจความเหมือนกันของกลุ่มสังคม โดยการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น เขียนกราฟแสดงองค์ประกอบของครอบครัว เชิญวิทยากรชาวต่างชาติมาเล่าเกี่ยวกับครอบครัวของเขา เป็นต้น

3.4 ความต้องการที่เหมือนกัน (Similar Needs) ผู้คนทั่วโลกมีความต้องการพื้นฐานเหมือนกัน ๆ กัน คือ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย และสิ่งจำเป็นอื่น ๆ ครูอาจจัดกิจกรรม ดังต่อไปนี้

3.4.1 วาดรูปบ้านที่เป็นที่อยู่อาศัย อภิปรายความจำเป็นของการมีบ้าน

3.4.2 เขียนสมุดบันทึกสิ่งที่ครอบครัวจำเป็นต้องมี

3.4.3 อภิปรายเกี่ยวกับอาหารที่เด็กชอบ ทำไมต้องกินอาหาร อาหารในโอกาสพิเศษ และอาหารของชาติต่าง ๆ หรือกลุ่มชนต่าง ๆ

3.4.4 อภิปรายลักษณะของเสื้อผ้าที่คนจำเป็นต้องใช้ในส่วนต่าง ๆ ของโลก หรือตามฤดูกาล

3.4.5 ภาษา (Language) คนเราสื่อสารกันโดยใช้ภาษา หรือวจนภาษา (Verbal Communication) และไม่ใช่ภาษาวจน หรืออวจนภาษา (Nonverbal Communication) เด็กจะเรียนรู้การสื่อสารทั้งสองแบบดังกล่าวในขณะที่เด็กแสดงความคิดเห็น ความรู้สึก เจตคติ และความรู้ การสื่อสารโดยไม่ใช้ภาษาวจน ครูควรเปิดโอกาสให้เด็กสื่อสารเป็นการส่วนบุคคล เป็นกลุ่มย่อย และเป็นกลุ่มใหญ่ จัดกิจกรรมให้เด็กได้ฟังภาษาอื่น ๆ และได้พูดภาษาอื่นในรูปของวลี หรือเพลงง่าย ๆ ตามโอกาส

การสอนให้เด็กรู้จักในสิ่งที่ผูกพันไว้ด้วยกัน ให้เด็กมองเห็นความเหมือนกันในคนโดยไม่คำนึงถึงวัฒนธรรม เป็นการสอนให้เด็กเรียนรู้วัฒนธรรมต่าง ๆ ในธรรมชาติของโลกนี้ เด็กจะเรียนรู้มโนทัศน์เกี่ยวกับตนเองพร้อม ๆ กับการเรียนรู้ความสำคัญของผู้อื่น อันเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาความเข้าใจวัฒนธรรมของนานาชาติ

สรุปได้ว่า การเรียนรู้ทางสังคมเกิดจากการได้เรียนรู้เกี่ยวกับเรื่องของตัวเอง สิ่งที่อยู่ใกล้ตัว และเรื่องที่คุณเรียนต้องมีปฏิสัมพันธ์ หรือความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ แล้วขยายกว้างออกไปยังสิ่งที่อยู่ไกลตัวผู้เรียน ด้วยการเรียนรู้เกี่ยวกับตนเอง การเรียนรู้ผู้อื่นและการเรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมและความสนใจของผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยกำหนดสัดส่วนของขอบข่ายและองค์ประกอบของสังคมศึกษาตามระดับความสามารถของผู้เรียน

1.4 ความหมายของการตระหนักรู้ทางสังคม

กูดแลด กล่าวว่า การตระหนักรู้ทางสังคมเป็นการพัฒนาความเข้าใจพื้นฐานด้านความรู้สึก ความต้องการและความปรารถนา ความคาดหวัง และเป็นทัศนคติที่บริสุทธิ์ในการมองความเป็นมนุษย์ การแบ่งในความคิด ความคาดหวัง ความต้องการ โดยผ่านกิจกรรมที่มีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และกระบวนการคิด อันจะนำสู่การบรรลุจุดมุ่งหมายนั่นก็คือ สร้างความเข้าใจในตนเอง และการยอมรับตนเอง ตลอดจนการยอมรับและเข้าใจ ความคิด ความต้องการ และลักษณะต่าง ๆ ของบุคคลอื่น เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตและทำงานร่วมกับเพื่อนในสังคมได้ (Fortson and Reiff. 1995 : 277-278 ; citing Goodlad. n.d. 1984 : 210)

กูดแลด (Goodlad) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการศึกษาทางสังคมไว้ดังนี้

1. ให้เด็กมีจินตนาการและเข้าใจความรู้สึกของคนอื่น

2. ช่วยให้เด็ก เข้าใจความต้องการของตนเอง เข้าใจความรู้สึกของตนเอง จากประสบการณ์ที่ได้รับ ซึ่งนำไปสู่การตระหนัก คือ เข้าใจตนเองและคนอื่น แต่มักพบว่าการจัดการศึกษาในปัจจุบันมักละเลยในเรื่องนี้ นอกจากนี้เด็กยังขาดโอกาสที่จะสร้างความเข้าใจในเรื่องของพฤติกรรม การสร้างพฤติกรรม และการสร้างความสัมพันธ์กับคนอื่นทั้งในบ้านและนอกบ้าน พ่อแม่เป็นบุคคลที่สำคัญที่คอยสกัดกั้นไม่ให้เด็กได้แก้ปัญหาพร้อมกับเพื่อนและครู ถึงแม้ว่าบางครั้งโรงเรียนจะสอนสังคมให้กับเด็กนั้น แต่

บางครั้งก็ยุ่งละเลยในเรื่องนี้อยู่ มักจะเน้นการสอนเนื้อหาวิชา ครูมักส่งเสริมด้านบุคลิกภาพและความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นน้อยมาก จึงทำให้การจัดการศึกษามีปัญหาอยู่ในปัจจุบันนี้

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า การตระหนักรู้ทางสังคมมีความสำคัญต้องพัฒนาให้เกิดขึ้นกับเด็กตั้งแต่ปฐมวัย โดยการจัดกิจกรรมให้เด็กได้ร่วมกระทำกับผู้อื่น ได้อภิปรายสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความรู้สึก ทศนคติ ความคาดหวังซึ่งกันและกัน อันจะนำไปสู่การรับรู้เข้าใจตนเองและผู้อื่น ซึ่งนำไปสู่การตระหนักรู้ทางสังคม นั่นคือการแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม และ อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

1.4.1 ความหมายของการตระหนักรู้ (Awareness)

พจนานุกรมทางการศึกษา (Dictionary of Education) (Good. 1973 : 54) ได้ให้ความหมายว่า ความตระหนัก หมายถึง การกระทำที่แสดงว่าจำได้ การรับรู้ หรือมีความรู้ หรือมีความสำนึก (Consciousness)

วิชัย วงษ์ใหญ่ (2523 : 133) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความตระหนักเป็นพฤติกรรมขั้นต่ำสุดทางด้านความรู้ แต่ความตระหนักไม่เกี่ยวกับความจำเป็นหรือการระลึกได้ ความตระหนัก หมายถึง ความสามารถ การนึกคิด ความรู้สึกที่เกิดขึ้นในสภาวะของจิตใจ

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2526 : 20) ได้ให้ความหมายว่า ความตระหนัก หมายถึง การที่บุคคลได้ถูกคิด หรือการเกิดขึ้นในความรู้สึกว่ามีสิ่งหนึ่ง มีเหตุการณ์หนึ่ง หรือสถานการณ์หนึ่ง ซึ่งการรู้สึกว่ามี หรือการได้ถูกคิดสิ่งใดสิ่งหนึ่งนี้ เป็นความรู้สึกที่เกิดขึ้นในสภาวะของจิตใจ แต่ไม่ได้แสดงว่าบุคคลนั้นสามารถจำได้ หรือระลึกได้ถึงลักษณะเฉพาะบางอย่างของสิ่งนั้น

กนกพร อิศรานุวัฒน์ (2540 : 20) ได้ให้ความหมายว่า ความตระหนัก หมายถึง ความสำนึกซึ่งบุคคลเคยมีการรับรู้ หรือเคยมีความรู้มาก่อน เมื่อมีสิ่งเร้ามากระตุ้น จึงเกิดความรู้สึกขึ้นหรือเกิดความรู้สึกขึ้น เป็นสภาวะทางจิตใจที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึก ความคิด และความปรารถนาต่าง ๆ อันเกิดจากการรับรู้และความสำนึก

ณัฐสา เจริญ (2541 : 14) ให้ความหมายไว้ว่า การตระหนัก หมายถึง ความสำนึกซึ่งบุคคลเคยมีการรับรู้ หรือเคยมีความรู้มาก่อน เมื่อมีสิ่งเร้ามากระตุ้น จึงเกิดความรู้สึกขึ้นหรือเกิดความรู้สึกขึ้น เป็นเรื่องของการตื่นตัวทางจิตใจต่อเหตุการณ์หรือสถานการณ์นั้น

จันทน์ เกียรติโพธา (2542 : 13) ได้ให้ความหมายว่า การตระหนัก หมายถึง การได้รับรู้ และเกิดความรู้สึก ต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งโดยอาศัยระยะเวลา ประสบการณ์ หรือสภาพแวดล้อมในสังคม ช่วยให้เกิดความตระหนัก

การตระหนักรู้ของบุคคลจะเกิดขึ้นได้ บุคคลนั้นจะต้องผ่านการมีความรู้มาก่อน ดังนั้นการเรียนรู้ที่มีจุดหมายเพื่อให้ผู้เรียนมองเห็นความสำคัญ ความรับผิดชอบ รวมทั้งผลกระทบที่เกิดขึ้นจะส่งผลและทำให้ผู้เรียนเกิดการตระหนักรู้ต่อสิ่งนั้น ๆ ไปในที่สุด

1.4.2 ปัจจัยที่มีผลต่อการตระหนักรู้

จากที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นว่า การตระหนักจะเกิดขึ้นได้นั้นมนุษย์จะต้องมีความรู้หรือรู้จักสิ่งนั้นเสียก่อน ซึ่งการตระหนักที่เกิดขึ้นจะมากน้อยเพียงใด ก็ขึ้นอยู่กับ การรับรู้ของมนุษย์แต่ละคน และปัจจัยที่มีผลต่อการรับรู้ของแต่ละบุคคล มี 3 ประการ ดังนี้ (ณัฐสา เจริญ, 2541 : 15-17)

1. ประสบการณ์ การรับรู้ที่ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ทั้งในอดีตที่ผ่านมาและชีวิตประจำวัน การรับรู้เรื่องราวใด ๆ ขึ้นอยู่กับความเกี่ยวข้องในเหตุการณ์นั้น ประสบการณ์ที่ได้พบเห็นมีผลกระทบโดยตรง ทำให้เกิดการรับรู้ระดับต่าง ๆ เช่น คนที่ประสบปัญหาน้ำท่วม ย่อมรับรู้เรื่องน้ำท่วมได้ดีกว่าคนที่อยู่ในบริเวณที่น้ำไม่ท่วม เป็นต้น

2. ความใส่ใจและการให้คุณค่าในเรื่องที่จะรับรู้ ความใส่ใจในเรื่องที่จะรับรู้แปรเปลี่ยนได้หลายระดับตั้งแต่ความจำเป็น ความต้องการความคาดหวัง ความสนใจและอารมณ์ เช่น บุคคลที่สัญจรบนท้องถนนจะมีความต้องการบ้านเมืองที่สะอาด ร่มรื่น มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย แต่ถ้าเขาขับรถยนต์ เขาจะรับรู้ถึงความสับสนของสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นปัญหาในการขับรถยนต์ เขาจะรับรู้ถึงความสับสนของสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นปัญหาในการขับขี่ ซึ่งได้แก่ความวุ่นวายของเป้าหมายจราจร ป้ายประกาศ ป้ายโฆษณา การขับขี่วดยานพาหนะโดยไม่เคารพกฎจราจร การข้ามถนนของคนที่ไม่เป็นระเบียบ เป็นต้น

3. ลักษณะและรูปแบบของเรื่องที่จะรับรู้ นอกจากการรับรู้ของบุคคลจะขึ้นอยู่กับประสบการณ์ ความใส่ใจ และการให้คุณค่าในเรื่องที่จะรับรู้แล้ว สิ่งหรือเรื่องที่จะรับรู้มีลักษณะรูปแบบเป็นอย่างไรก็มีความสำคัญด้วย

เนื่องจากความตระหนักของคนขึ้นอยู่กับรับรู้ของแต่ละบุคคล การรับรู้จึงมีผลต่อความตระหนักด้วย ซึ่งปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อการรับรู้ ดังนี้

- 1) ประสบการณ์ที่มีต่อการรับรู้
- 2) ความเคยชินต่อสภาพแวดล้อม
- 3.) ความใส่ใจและการให้คุณค่า
- 4) ลักษณะและรูปแบบของสิ่งเร้า
- 5.) ระยะเวลาและความถี่ในการรับรู้

การตระหนักเป็นพฤติกรรมด้านอารมณ์ ความรู้สึก ที่มีผลและปัจจัยมาจากประสบการณ์ ความเคยชิน ความเอาใจใส่ สิ่งเร้าหรือเรื่องที่รับรู้ซึ่งมีความสัมพันธ์โดยตรงกับความรู้และความคิดของแต่ละบุคคล ทำให้บุคคลแต่ละคนมีระดับความตระหนักแตกต่างกันด้วย

1.4.3 การวัดการตระหนักรู้

การตระหนักรู้เป็นพฤติกรรมที่เกี่ยวกับการรู้สึกนึกว่ามีสิ่งนั้นอยู่ จำแนกและรับรู้ (Recognitive) ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ละเอียดอ่อนเกี่ยวกับด้านความรู้สึกและอารมณ์ ดังนั้น การที่จะนำการวัดและการประเมินผลมาใช้ จึงต้องมีหลักการและวิธีการตลอดจนเทคนิคเฉพาะ จึงจะวัดความรู้และอารมณ์ดังกล่าวออกมาให้เที่ยงตรง และเชื่อมั่นได้ เครื่องมือที่ใช้วัดความรู้สึกและอารมณ์นั้นมีหลายประเภทด้วยกัน ซึ่งจะได้กล่าวกล่าวไว้ดังนี้ คือ ขวาล แพร่ตันกุล (2526 : 201)

1. วิธีการสัมภาษณ์ (Interview) อาจเป็นการสัมภาษณ์ชนิดที่มีโครงสร้างแน่นอน (Structured Item) โดยสร้างคำถามและมีคำตอบให้เลือก เหมือนๆ กับแบบสอบถามชนิดเลือกตอบ และคำถามจะต้องตั้งไว้ก่อนเรียงลำดับก่อนหลังไว้อย่างดี หรืออาจเป็นแบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Item) ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์ที่มีไว้แต่หัวข้อใหญ่ๆ ให้ผู้ตอบมีเสรีภาพในการตอบมากๆ และคำถามก็เป็นไปตามโอกาสอันวุ่นวายในขณะที่สนทนากัน

2. แบบสอบถาม (Questionnaire) แบบสอบถามอาจเป็นชนิดเปิด หรือปิดหรือแบบผสม ระหว่างเปิดกับปิดก็ได้

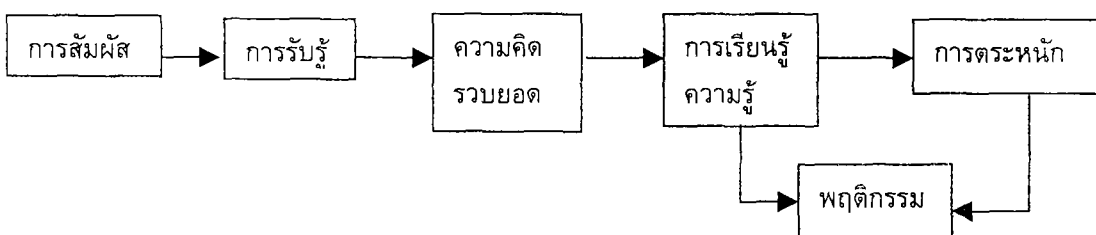
3. แบบตรวจสอบรายการ (Checklist) เป็นเครื่องมือวัดชนิดที่ให้ผู้ตรวจสอบว่า เห็นด้วย-ไม่เห็นด้วย หรือมี-ไม่มี สิ่งที่กำหนดตามรายการอาจอยู่ในรูปของการทำเครื่องหมายตอบ หรือเลือก ว่า ใช่-ไม่ใช่ ก็ได้

4. มาตรฐานวัดอันดับคุณภาพ (Rating Scale) เครื่องมือชนิดนี้เหมาะสมสำหรับวัดอารมณ์ และความรู้สึกที่ต้องการทราบความเข้ม (Intensity) ว่ามีมากน้อยเพียงไรในเรื่องนั้น

5. การใช้ความหมายภาษา (Semantic Differential Technique : S.D.) เทคนิคการจัดโดยใช้ความหมายของภาษาของชาลส์ ออสกู๊ด เป็นเครื่องมือที่วัดได้ครอบคลุมมากชนิดหนึ่ง เครื่องมือวัดชนิดนี้จะประกอบด้วย เรื่องซึ่งถือเป็น "สัปดาห์" และจะมีคุณศัพท์ที่ตรงข้ามกันเป็นคู่ๆ ประกอบ สัปดาห์นั้นหลายๆ คู่ แต่ละคู่จะมี 2 ขั้ว ช่องจะห่างระหว่าง 2 ขั้วนี้ บ่งด้วยตัวเลขถ้าใกล้ข้างใดมากก็จะมีลักษณะตามคุณศัพท์ของขั้วนั้นมาก

คุณศัพท์ที่ประกอบเป็นขั้ว 2 ขั้วนี้ แยกออกเป็น 3 พวกใหญ่ ๆ คือ พวกที่เกี่ยวกับการประเมินค่า (Evaluation) พวกที่เกี่ยวกับศักยภาพ (Potential) และพวกที่เกี่ยวกับกิจกรรม (Activity) แบบสอบถามชนิดเลือกตอบ และคำถามจะต้องตั้งไว้ก่อนเรียงลำดับก่อนหลังไว้อย่างดี หรืออาจเป็นแบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Item) ซึ่งเป็นการสัมภาษณ์ที่มีไว้แต่หัวข้อใหญ่ ๆ ให้ผู้ตอบมีเสรีภาพในการตอบมาก ๆ และคำถามก็เป็นไปตามโอกาสอันววยในขณะที่ยสนทนากัน การตระหนักรู้ส่วนหนึ่งเป็นการนึกคิดหรือความรู้สึก ซึ่งมีผลมาจากการรับรู้ และการมีประสบการณ์มาก่อน เมื่อมีสิ่งเร้ามากระตุ้นจึงเกิดความรู้สึกขึ้น โดยมีการประเมินค่าและตระหนักถึงความสำคัญของตนเองที่มีต่อสิ่งนั้น ๆ การตระหนักจึงเป็นเรื่องของการตื่นตัวทางจิตใจต่อเหตุการณ์หรือสถานการณ์นั้นๆ ซึ่งหมายความว่า ระยะเวลาหรือประสบการณ์และสภาพแวดล้อมหรือสิ่งเร้าภายนอกเป็นปัจจัยที่ทำให้บุคคลเกิดการตระหนักขึ้น

การตระหนักรู้เป็นเรื่องของความสำนึก ความรู้ตัว ความเข้าใจของบุคคล สิ่งต่างๆ ที่บุคคลประสบอยู่หรือในสภาพแวดล้อมที่อยู่รอบๆ ตัว ดังนั้นการตระหนักจะเกิดขึ้นเมื่อบุคคลสัมผัสกับสิ่งเร้าในสภาพแวดล้อมแล้วจะเกิดการรับรู้ (Perceptions) ขึ้นและนำไปสู่การเกิดความคิดรวบยอด การเรียนรู้ การตระหนัก ตามลำดับการเรียนรู้และการตระหนักจะนำไปสู่การกระทำหรือแสดงพฤติกรรม ซึ่งขั้นตอนและกระบวนการเกิดการตระหนัก ดังปรากฏในภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 ขั้นตอนและกระบวนการเกิดการตระหนักรู้

ที่มา : Good, Carter V (1973). *Dictionary of Education*. p. 54.

จากภาพประกอบ 1 จะเห็นว่าการตระหนักเป็นผลมาจากกระบวนการทางปัญญา (Cognitive Process) กล่าวคือ เมื่อบุคคลได้รับการกระตุ้นจากสิ่งเร้าหรือสัมผัสจากสิ่งเร้าแล้วจะเกิดการรับรู้ เมื่อรับรู้ขั้นต่อไปก็จะเข้าใจในสิ่งเร้านั้น คือ เกิดความคิดรวบยอดและนำไปสู่การเรียนรู้ คือการมีความรู้ในสิ่งนั้น และนำไปสู่การเกิดการตระหนักในที่สุด ซึ่งความรู้ และการตระหนักต่างก็นำไปสู่การกระทำ หรือการแสดงพฤติกรรมของบุคคลต่อสิ่งเร้านั้นๆ

1.4.5 จุดมุ่งหมายของการสอนการตระหนักรู้ทางสังคม

การสอนการตระหนักรู้ทางสังคม มุ่งให้ผู้เรียนเกิดการรับรู้และเข้าใจสังคม ดังนี้

1. นักเรียนเพิ่มการตระหนักในความต้องการของตนเองและของแต่ละบุคคล และเข้าใจความต้องการเหล่านั้น โดยผ่านการประสานและร่วมมือจากบ้าน โรงเรียน และชุมชน
2. ทำให้เด็กตระหนักว่าทุกคนในโลกนี้มีความต้องการคล้ายคลึงกัน
3. ได้พัฒนาความคิด จินตนาการ และความสามารถของตน
4. ได้พัฒนาการตระหนักรู้และยอมรับความสามารถของผู้อื่น พัฒนาความรู้ ความคิดและความรู้สึกของผู้อื่น
5. สังคม ชุมชน และครอบครัวได้เห็นคุณค่าของการพัฒนาเด็กทั้งในด้านความรับผิดชอบ การเลือกและการตัดสินใจ ตลอดจนการสร้างทัศนคติและพฤติกรรมที่เหมาะสม
6. ทำให้เด็กรับรู้บทบาทและหน้าที่ของการอยู่ร่วมกันในสังคม
7. พัฒนาการตระหนักด้านความแตกต่างทางวัฒนธรรม เช่น ภาษา กฎหมาย ลักษณะนิสัยและเงื่อนไขต่าง ๆ ของสังคม
8. พัฒนาความสามารถในการคิดและรับผิดชอบในความเห็นของตน
- 9 สร้างความพึงพอใจในการเรียนรู้

1.4.5 การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการตระหนักรู้ทางสังคม

กิจกรรมหรือโปรแกรมที่จัดให้กับเด็กเพื่อส่งเสริมการตระหนักรู้ทางสังคม ควรใช้ยุทธวิธี โครงสร้างแบบเปิด คือ ทดสอบความคิดรวบยอดทางสังคม โดยผ่านกิจกรรมที่เด็กสนใจ และเหมาะสมกับเด็ก เช่น กิจกรรมกลุ่ม กิจกรรมที่เต็มไปด้วยสื่อและวัสดุอุปกรณ์การเรียนที่หลากหลาย เด็กมีอิสระในการใช้ความคิด ความรู้สึกและตอบสนองต่อกัน เพื่อสร้างพฤติกรรมของเด็กได้ในขณะที่มีการเรียนรู้ความคิดรวบยอดทางสังคม เด็กจะได้พัฒนาทัศนคติในทางบวก ได้ตั้งความคาดหวังให้กับตนเอง และมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ดังนั้นครูจึงต้องใช้กิจกรรมที่让孩子มีการวางแผน มีการบูรณาการทักษะเข้าไปในเนื้อหาวิชาที่เรียน เช่น ทักษะการใช้เหตุผล ความรับผิดชอบ ความมีมนุษยสัมพันธ์ และความสามารถในการตัดสินใจ แต่ในบางครั้งในการสอนบทเรียนครูมักจะลืมและไม่ได้ให้ความสำคัญกับจุดนี้ โดยไม่ได้สอบหรือใช้เทคนิคเพื่อส่งเสริมทัศนคติ และการสร้างความรับผิดชอบ และมีความสัมพันธ์ ดังนั้นในการจัดหลักสูตรควรนำทักษะเหล่านี้มาฝึกฝนและพัฒนาให้เกิดกับเด็กได้

การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการตระหนักรู้ทางสังคมให้กับเด็กควรเป็นกิจกรรมที่มีลักษณะเปิด เด็กมีความสนใจ มีสื่อและอุปกรณ์การเรียนที่หลากหลาย เด็กได้แสดงความคิด ความรู้สึก และทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันเป็นกลุ่ม โดยให้เด็กร่วมกันวางแผน ซึ่งจะ让孩子เกิดทักษะการใช้เหตุผล

ความรับผิดชอบ ความมีมนุษยสัมพันธ์ ตลอดจนการตัดสินใจ ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ก่อให้เกิดการตระหนักรู้ทางสังคมในที่สุด

โครงสร้างการสอนแบบเปิด ควรเป็นการสอนความสัมพันธ์และสัมพันธ์ภาพระหว่างกัน รวมทั้งการช่วยให้เด็กเข้าใจความเป็นอยู่และเชื่อมโยงชีวิตครอบครัวและสังคมในชุมชนในช่วงแรกของการสอนโดยโครงสร้างแบบเปิด เด็กจะมีความคิดค่อนข้างว่าเกิด แต่หากเด็กได้เรียนรู้ผ่านประสบการณ์ที่มีความหลากหลายของกลุ่ม เช่น ความแตกต่างของแต่ละบุคคล เขาจะสามารถตระหนักและเข้าใจได้ว่า ลักษณะของสังคมที่มีความแตกต่างของแต่ละบุคคล เขาจะสามารถตระหนักและเข้าใจได้ว่า ลักษณะของสังคมที่มีความแตกต่างกันเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่จะเข้าใจข้อจำกัดเหล่านั้น ทำให้เกิดการยอมรับและเข้าใจซึ่งกันและกัน อันจะนำไปสู่การตระหนักรู้ทางสังคม

โปรแกรมการตระหนักรู้ทางสังคมที่เป็นโครงสร้างแบบเปิด จะมีลักษณะดังนี้

1. ใช้วัสดุการสอนที่หลากหลาย รั่วให้เด็กสนใจในวิชานั้น โดยส่งเสริมให้เขาได้ใช้ความคิดและพัฒนาสติปัญญา และพัฒนาอารมณ์ ส่งเสริมการคิดและจินตนาการ
2. ใช้วิธีการเรียนการสอน โดยผ่านการเรียนรู้ ด้วยวิชาการ และประสบการณ์ที่มีความหมายโดยใช้คำถาม สะท้อนความคิด และการแสดงออกของแต่ละบุคคล
3. ริเริ่มกิจกรรมด้วยการให้มีการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ได้ใช้ความคิดและมีการสื่อสารถ่ายทอดความคิด เรียนรู้แบบร่วมมือและรับผิดชอบร่วมกัน

ในการพัฒนาทัศนคติ พฤติกรรมทางสังคม กิจกรรมที่มีความเหมาะสมมีความสำคัญ เพราะจะช่วยแก้ปัญหาความแตกต่างระหว่างบุคคล โปรแกรมควรเปิดโอกาสให้เด็กเข้าร่วมกิจกรรมที่เขาได้มีส่วนร่วมวางแผน ตั้งแต่หัวข้อการอภิปรายที่สำคัญคือ เด็กได้พัฒนาความสามารถของตนเองและของผู้อื่น เพื่อให้เขาสามารถมีชีวิตอยู่อย่างมีความสุขในสังคม กิจกรรมการเรียนรู้ทางสังคม มีหลากหลายวิธีที่จะให้เด็กได้พัฒนาความรู้สึกรับผิดชอบ และความสามารถทางสติปัญญา อารมณ์ ทัศนคติ และทักษะทางสังคม วัสดุต่าง ๆ ที่นำมาใช้ อาจจะเป็นหนังสือ ภาพ วิดีโอ ซึ่งเขาได้เรียนรู้ทางสังคมด้วยการอภิปราย การสะท้อนความคิด ทัศนคติ และทักษะการค้นคว้า สร้างความคิดและสามารถแสดงความรู้สึกต่อคนอื่นได้อย่างเหมาะสม โดยครูเป็นผู้อำนวยความสะดวก ชี้แนะทางความคิด และทักษะอื่นให้แก่เด็กอย่างเหมาะสม

1.4.6 เนื้อหาและกิจกรรมการสอนเพื่อส่งเสริมการตระหนักรู้ทางสังคม

ฟอร์ตสันและริฟ (Fortson and Reiff, 1995) ได้เสนอแนะว่า เนื้อหาและกิจกรรมที่ควรนำมาสอนในการส่งเสริมการตระหนักรู้ทางสังคมมีหลากหลาย เช่น สถานการณ์เปลี่ยนแปลงหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน สถานะสังคมโลกในปัจจุบันเป็นกระบวนการโลกาภิวัตน์ ทำให้ประเทศต่าง ๆ ต้องพึ่งพาซึ่งกันและกันมากขึ้น การส่งเสริมให้เด็กพัฒนาดตนเองเพื่อให้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลก ทักษะและความคิดรวบยอดทางสังคม ควรได้รับการพัฒนาเด็กในวัย 5-8 ปี ส่วน บรูเนอร์ (Bruner) กล่าวว่า เด็กในช่วงนี้ยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง มองทุกอย่างตามที่เขาได้เห็นและรับรู้ ไม่สามารถเข้าใจความต้องการของคนอื่นจากการปฏิสัมพันธ์ได้ ดังนั้นการจัดกิจกรรมและเนื้อหาที่ส่งเสริมให้เด็กได้กระทำร่วมกันจึงจะส่งผลต่อความเข้าใจตนเองและผู้อื่น บรูเนอร์ (Bruner) ยังกล่าวอีกว่า เนื้อหาของการตระหนักรู้ทางสังคมไม่ควรจำกัดควรส่งเสริมให้มากและหลากหลาย มีความเหมาะสมกับเด็กและลักษณะเฉพาะของเด็กแต่ละกลุ่ม ตลอดจนการได้แสดงออกจากการประสบการณ์การเรียนรู้อย่างแท้จริงเนื้อหาที่จัดควรให้เหมาะกับกิจกรรมที่ต้องทำเป็นกลุ่มร่วมกัน มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน อาจจะใช้สื่อหรือเทคโนโลยีใหม่ ๆ เข้าช่วยในการจัดประสบการณ์ เด็ก

ควรได้รับการส่งเสริมในลักษณะของการสร้างทัศนคติและความรู้สึกต่อผู้อื่น ซึ่งมีปัจจัยทางด้านวัฒนธรรมและความเป็นอยู่เข้ามาเกี่ยวข้องด้วย โดยเน้นการยอมรับความแตกต่างด้านวัฒนธรรมของแต่ละคน นอกจากกิจกรรมที่จัดให้กับเด็กในห้องเรียนแล้ว เด็กสามารถเรียนรู้ได้จากแหล่งข้อมูลอื่น ๆ เช่น ชุมชน จากการทำงานร่วมกับอภิปราย นอกจากนี้เนื้อหาวิชาเกี่ยวกับการตระหนักรู้ทางสังคมควรประกอบด้วย ความสัมพันธ์ของบุคคลกับบ้าน โรงเรียน ชุมชน สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับชีวิตและความเป็นอยู่ของเด็ก ดังนี้

1. ความสัมพันธ์กับบ้าน หมายถึง สถานที่ที่สมาชิกในครอบครัวอาศัยอยู่ สมาชิกในครอบครัวเป็นบุคคลที่อยู่อาศัยด้วยกัน มีความสัมพันธ์กับเรา ทุกคนมีหน้าที่ที่จะต้องปฏิบัติด้วยกัน การปฏิบัติตนของสมาชิกในครอบครัวการรู้จักช่วยเหลือกัน จะทำให้สมาชิกในครอบครัวอยู่อย่างมีความสุข

2. ความสัมพันธ์กับโรงเรียน หมายถึง สถานที่ที่เด็กทำกิจกรรมร่วมกัน ทำให้เกิดการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองทุกด้าน สถานที่ต่าง ๆ ภายในโรงเรียน ควรได้รับการดูแลรักษา และเป็นหน้าที่ที่ทุกคนจะต้องร่วมกันรับผิดชอบ และปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับสถานที่ รู้จักช่วยเหลือซึ่งกันและกันเพื่อให้มีบรรยากาศ และสภาพแวดล้อมที่ดี

3. ความสัมพันธ์กับชุมชน หมายถึง บุคคลที่อาศัยอยู่ในบริเวณใกล้เคียงกัน มีกิจกรรมที่สมาชิกในชุมชนร่วมกันทำ เพื่อให้ชุมชนน่าอยู่อาศัย เช่น การรักษาความสะอาดที่ต่าง ๆ ในชุมชน การอนุรักษ์สาธารณสมบัติ ซึ่งเป็นสิ่งที่สมาชิกในชุมชนควรรับผิดชอบร่วมกัน การปฏิบัติตามกฎระเบียบของชุมชนทำให้สถานที่ต่าง ๆ ภายในชุมชนมีความปลอดภัย และมีความสุขสนุกสนานเกิดขึ้นภายในชุมชน รู้จักปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับสถานที่ต่าง ๆ ภายในชุมชน และรู้จักอาชีพ ความสำคัญ ตลอดจนความแตกต่างของแต่ละอาชีพภายในชุมชน

4. ความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม หมายถึง สิ่งที่อยู่รอบๆ ตัวมีทั้งสิ่งมีชีวิตและไม่มีชีวิต เวลาและฤดูกาลก็มีความแตกต่างกัน การเปลี่ยนแปลงของฤดูกาลมีผลกระทบต่อคน สัตว์ และพืช เราทุกคนควรช่วยกันบำรุงรักษาโดยไม่ทำลายและบำรุงรักษาให้ดีขึ้นได้ จะทำให้เกิดภาวะสมดุลของสิ่งมีชีวิตและความเป็นอยู่

5. ความสัมพันธ์กับวัฒนธรรม หมายถึง สิ่งที่เป็นแบบเหมาะสมและปฏิบัติสืบทอดกันมา การที่กลุ่มชนแต่ละเชื้อชาติจะเรียนรู้ซึ่งกันและกันเกิดจากการที่เขาได้มีปฏิสัมพันธ์หรือมีการสื่อสารกัน โดยเฉพาะ การเล่นหรือการที่เด็กมีการปฏิสัมพันธ์เป็นการทำให้เด็กแต่ละเชื้อชาติ แต่ละท้องถิ่น เรียนรู้ซึ่งกันและกันได้ นำไปสู่การอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข

นอกจากนี้ กูดแลด (Fortson and Reiff. 1995 : 280 ; อ้างอิงจาก Goodlad. 1984.) ได้เสนอเนื้อหาที่การนำมาสอนเพื่อพัฒนาการตระหนักรู้ทางสังคมดังนี้

1. ความสัมพันธ์ภายในตนเอง เป็นการค้นพบและรับรู้ถึงสิ่งที่ตนเองกระทำ ได้เรียนรู้โดยผ่านประสบการณ์สัมผัสทั้งห้าการรับรู้การเปลี่ยนแปลงในระดับต่าง ๆ ของตนเอง ทั้งในด้านกายภาพ อารมณ์ ความรู้สึก ตลอดจนการรู้จักการปฏิบัติตนเพื่อความสุขของตนเอง

2. ความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับครอบครัว เป็นการรับรู้ถึงสมาชิกที่มีอยู่ในครอบครัว ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว การรับบทบาทหน้าที่ของตนเองที่มีต่อครอบครัวและให้สามารถอยู่ร่วมกันระหว่างสมาชิกในครอบครัวอย่างมีความสุข

3. ความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับโรงเรียนและเพื่อน เป็นการรับรู้ถึงบทบาทหน้าที่ของตนขณะอยู่โรงเรียน การปฏิบัติต่อเพื่อน การช่วยเหลือเพื่อน การคบหาสมาคมกับเพื่อน ตลอดจนการปฏิบัติตนเพื่อประโยชน์ต่อเพื่อนและโรงเรียน

4. ความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับชุมชน เป็นการรับรู้ถึงบทบาทหน้าที่ของตนเองที่ควรปฏิบัติต่อชุมชน การปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของชุมชน ตลอดจนการมุ่งพัฒนาระบบต่าง ๆ ในชุมชนให้ดีขึ้น เพื่อคุณภาพของคนในชุมชน รวมทั้งการดูแลรักษาสถานที่สาธารณะที่มีอยู่ในชุมชน

5. ความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับผู้มีอายุมากกว่าเป็นการรับรู้วิธีการปฏิบัติต่อผู้มีอายุมากกว่าให้เหมาะสม

6. ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์และสิ่งแวดล้อมเป็นการรับรู้และเข้าใจถึงความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ เช่น อากาศ ฤดูกาล พืช การดูแลสิ่งแวดล้อม ตลอดจนการพัฒนาสิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้น

7. ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสัตว์ เป็นการรับรู้ถึงการปฏิบัติที่มีต่อสัตว์ต่าง ๆ ทั้งสัตว์เลี้ยง สัตว์ป่า การดูแลอนุรักษ์ เลี้ยงดู ตลอดจนการรู้คุณค่าและประโยชน์ของสัตว์ที่มีต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์

8. ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์พืชและสัตว์เป็นการรับรู้ถึงความสัมพันธ์ระหว่างคน สิ่งแวดล้อมทั้งพืชและสัตว์ ในการที่จะอยู่ร่วมกันในโลกอย่างสันติสุข

จากสารระดังกล่าวดังนี้จะเห็นได้ว่า เนื้อหาที่จัดให้กับเด็กเพื่อพัฒนาการตระหนักรู้ทางสังคม ควรมีความยืดหยุ่น ตอบสนองต่อความสนใจ ความต้องการของเด็กและคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ตลอดจนความเหมาะสมของเด็กแต่ละกลุ่ม ที่สำคัญควรเป็นเนื้อหาแบบเปิด และควรจัดกิจกรรมที่เปิดกว้าง ให้เด็กได้แสดงความคิดเห็นความรู้สึกรู้สึก และการประสานสัมพันธ์กับกลุ่ม เพื่อให้เด็กเรียนรู้ ความคิด ความรู้สึกรู้สึก การยอมรับตนเอง และคนอื่น ๆ อันนำไปสู่แนวคิดการตระหนักรู้ทางสังคม โดยเฉพาะเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับโรงเรียนและเพื่อน ซึ่งควรนำมาจัดกิจกรรมในรูปแบบที่เหมาะสมได้ ดังนั้น การเรียนรู้เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างตนเองและเพื่อนเป็นสิ่งที่สำคัญที่ควรปลูกฝังให้กับเด็กตั้งแต่วัยปฐมวัย เด็กในวัยนี้เริ่มเรียนรู้การเข้ากลุ่มและการปฏิบัติต่อกันภายในกลุ่ม ซึ่งกูดแลด (Goodlad, 1984) ได้กล่าวว่า ความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับโรงเรียนและเพื่อน เป็นการรับรู้ถึงบทบาทหน้าที่ของตนเองขณะที่อยู่ในโรงเรียน การปฏิบัติต่อเพื่อน การช่วยเหลือเพื่อน การคบหาสมาคมกับเพื่อน ตลอดจนการปฏิบัติตนเพื่อเป็นประโยชน์ต่อเพื่อนและโรงเรียน เป้าหมายสำคัญของการศึกษาทางสังคมที่พึงประสงค์ ซึ่งกูดแลด (Goodlad) ได้เสนอว่า ทำให้เด็กมีจินตนาการและเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น ช่วยให้เด็กเข้าใจความต้องการของตนเองจากประสบการณ์ที่ได้รับ ซึ่งนำไปสู่การตระหนักรู้ตนเองและคนอื่น แต่มักพบว่าการจัดการศึกษาในปัจจุบันมักละเลยในเรื่องนี้ นอกจากนี้เด็กยังขาดโอกาสที่จะสร้างความเข้าใจในเรื่องของพฤติกรรม การสร้างพฤติกรรมและการสร้างความสัมพันธ์กับคนอื่น ทั้งในบ้านและนอกบ้าน พ่อแม่เป็นบุคคลที่สำคัญที่คอยสกัดกั้นไม่ให้เด็กได้แก้ปัญหาพร้อมกับเพื่อนและครูมักเน้นการสอนเนื้อหาวิชาซึ่งมีการส่งเสริมด้านบุคลิกภาพและความสัมพันธ์กับคนอื่นน้อยมาก จึงทำให้การจัดการศึกษามีปัญหาอยู่เช่นปัจจุบันนี้

เนื้อหาและกิจกรรมการสอนเพื่อส่งเสริมการตระหนักรู้ทางสังคม เกี่ยวกับตนเองและผู้อื่น มีหลายเนื้อหาและวิธี ดังนั้น กระบวนการเรียนรู้ การตระหนักรู้ทางสังคม ควรเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มี

ความยืดหยุ่นโดยครูเปิดโอกาสให้เด็กพัฒนาหัวเรื่องและกิจกรรมด้วยตัวเองโดยเฉพาะการจัดกลุ่มที่มีความเหมาะสมให้นักเรียนได้มีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน โดยเรียนรู้ในหัวเรื่องหรือหน่วยที่มีลักษณะเปิดกว้างและเหมาะสมกับกลุ่มอายุของเด็ก โดยจัดกิจกรรมให้มีความต่อเนื่อง และไม่ควรไปกำหนดลำดับขั้นในการเรียนรู้ของเด็ก นอกจากนี้การสอนเกี่ยวกับเรื่องของเพื่อนก็มีความสำคัญ โดยการให้โอกาสเด็กได้เรียนรู้ประวัติส่วนตัวและวัฒนธรรมของเพื่อนที่เข้ามาเรียนใหม่และอภิปรายในเรื่องนั้น นอกจากนี้การนำเอาภาพของสถานการณ์ที่เป็นปัญหาของโรงเรียนมาเรียนรู้ โดยเน้นการจัดกิจกรรมที่ต้องร่วมกันระหว่างเพื่อนในการช่วยเหลือร่วมกัน โดยมีการแก้ไขด้วยการลงมือปฏิบัติจริงกับเหตุการณ์นั้น ๆ ซึ่งจะเป็นแบบอย่างให้เพื่อนใหม่ที่เข้ามาได้คิดในเรื่องนั้นด้วย และทำให้สามารถปฏิบัติเป็นแนวทางเดียวกันได้ มีการตระหนักและปฏิบัติแบบเดียวกับคนอื่น ๆ ด้วยการเล่นในบทบาทต่าง ๆ รวมทั้งการอภิปรายร่วมกันและให้เด็กได้เรียนอย่างอิสระและอาจจบลงด้วยการร่วมกันระบายสีภาพลงในกระดาษแผ่นใหญ่ร่วมกันจากสิ่งที่ได้อภิปรายกันมาแล้ว (Fortson and Reiff, 1995 : 277-278 ; citing Goodlad, 1984)

จากสาระดังกล่าวพบว่า การเรียนรู้การตระหนักรู้ทางสังคมด้านความสัมพันธ์ระหว่างตนเองและผู้อื่นนั้น ต้องเน้นการจัดกิจกรรมที่让孩子ได้ลงมือปฏิบัติจริง ร่วมกันแก้ปัญหา ร่วมกันคิด อภิปรายในเรื่องที่เด็กได้พัฒนาขึ้นเองอย่างอิสระภายใต้การสนับสนุนของครู เช่น เรื่องเกี่ยวกับสุขภาพ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมประเพณี และปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น และเน้นให้นักเรียนช่วยกันสรุปสิ่งที่เรียนรู้ โดยผ่านผลงานทางศิลปะ เช่น การเขียน วาดภาพ ระบายสีภาพ เป็นต้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้สามารถช่วยถ่ายทอดความคิดลงในผลงานให้กลายเป็นรูปธรรมในที่สุด ซึ่งการเรียนรู้โดยฝึกฝนต่าง ๆ เหล่านี้ ทำให้เด็กเกิดการตระหนักรู้ทางสังคมในที่สุด

เด็กปฐมวัยเป็นช่วงวัยที่มีความสนใจรอบข้างช่วงวัยเด็กเป็นวัยที่กำลังสนใจในสิ่งแวดล้อมรอบตนเอง เด็กจะอยากรู้อยากเห็น ชอบซักถามชอบทำตามเลียนแบบ เป็นช่วงที่สำคัญมากในการปลูกฝังบุคลิกภาพและอุปนิสัย ตลอดจนจนถึงจริยธรรมให้เกิดขึ้นในตัวเด็ก พัฒนาการเด็กมีลักษณะต่อเนื่องกันจึงไม่สามารถที่จะแบ่งพัฒนาการตามอายุได้เด่นชัด ลักษณะพิเศษของเด็ก คือ ดุดซิม และรับตัวอย่างต่าง ๆ และพยายามระมัดระวังที่จะถ่ายทอด และทำตัวอย่างที่ควรจะเป็นรูปแบบของพัฒนาการทางสังคม อันพึงประสงค์ให้ดีที่สุดเท่าที่จะทำได้

กรมวิชาการ (2521 : 47) ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมต่างๆ ที่ใช้ในการสอนสังคมศึกษาให้เหมาะสมกับลักษณะธรรมชาติของเนื้อหา สาระ กระบวนการเรียน และให้เหมาะสมกับวัย และความสามารถของผู้เรียน ซึ่งกิจกรรมการเรียนการสอนสังคมศึกษามีอยู่หลายประการดังนี้ คือ

1. การสอนที่ถือครูเป็นศูนย์กลางของความสนใจ โดยทั่วไปครูจะเป็นผู้กำหนดและถือว่าครูจะเป็นผู้บรรยาย ผู้ใช้คำถาม และผู้สาธิต ตามความต้องการหรือตามปัญหาของเด็ก

2. การสอนโดยเน้นเด็กเป็นศูนย์กลางของความสนใจ

เนื่องจากในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสังคมศึกษา มีสิ่งที่ครูควรคำนึงต่อการเรียนรู้ทางสังคมของผู้เรียนหลายประการด้วยกัน ซึ่งใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสังคมศึกษาให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของสอนสังคมศึกษา ได้แก่

1. ช่วยให้ผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์ของบทเรียนที่กำหนดไว้

2. ช่วยให้ผู้เรียนมีพัฒนาการและเจริญงอกงามทั้งทางด้านพุทธิพิสัย ทักษะพิสัย และ

จิตพิสัย

3. ช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้พื้นฐาน และสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้

4. ช่วยให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมที่กำลังเปลี่ยนแปลง นำความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมาใช้ในชีวิตประจำวันได้

5. ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจและเชื่อมโยงในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข โดยตระหนักในหน้าที่ ความรับผิดชอบ ปฏิบัติตามขอบเขตแห่งเสรีภาพของตนเองและของผู้อื่น

6. ช่วยให้เข้าใจหลักในการอยู่ร่วมกันในสังคม ปฏิบัติตามหลักการที่ตนเชื่อมั่นได้

สุรินทร์ ยอดคำแปง (2540 : 51-60) ได้รวบรวมกิจกรรมที่ควรนำมาใช้ในการเรียนการสอนสังคม เมื่อครูได้ศึกษาวัตถุประสงค์ของสังคมศึกษาที่สำคัญ แล้วให้กำหนดเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ให้สอดคล้องกับความต้องการ และความจำเป็นเป็นต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน กิจกรรมที่น่าสนใจ และสำคัญบางกิจกรรมที่ควรนำมาใช้ในการเรียนการสอนสังคมศึกษา ได้แก่ กิจกรรมบทบาทสมมติ สถานการณ์จำลอง เกมจำลองสถานการณ์ และกรณีศึกษา เป็นต้น

1.บทบาทสมมติ (Role-Playing) เป็นวิธีการหนึ่งของกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ การแสดงบทบาทสมมติ เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักเรียนสนุกสนาน และเรียนรู้ความรู้สึกนึกคิด เรียนรู้ที่จะเข้าใจคนอื่น รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงบทบาทของคนอื่นไม่ใช่ตนเอง นอกจากนั้นการแสดงบทบาทสมมติช่วยให้ผู้เรียนได้แสดงออกมาตามที่ตนคิดว่าจะเป็น และถือเอาการแสดงออกทั้งทางความรู้ และพฤติกรรมของผู้แสดงมาเป็นข้ออภิปรายในการเรียนรู้

บทบาทสมมติเป็นการจัดสภาพการณ์เพื่อให้ผู้แสดงได้มีโอกาสแสดงออกตามธรรมชาติ โดยอาศัยบุคลิกภาพ หรือเปิดโอกาสให้บุคคลได้แสดงบุคลิกภาพนั้น ๆ อย่างอิสระ ในการแสดงอาจมีการเตรียมการมาก่อน หรือไม่จำเป็นต้องมีการซ้อมมาก่อนก็ได้ ระยะเวลาในการแสดงใช้เวลาเพียงช่วงสั้น ๆ โดยมุ่งให้ผู้แสดงได้เรียนรู้จากการสังเกต หรือการวิเคราะห์บทบาทที่ได้แสดงจะมีการอภิปรายประกอบผลของการแสดงด้วย บทบาทสมมติ ซึ่งต้องมีเทคนิคหลายอย่าง เช่น การอภิปราย การนิยาม การวิเคราะห์ปัญหา การแสดง และปฏิกิริยาของผู้ชม

ในการเรียนโดยใช้กิจกรรมบทบาทสมมติดีข้อดีอยู่หลายประการที่เห็นได้ชัดเจนก็คือ ช่วยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนและเรียนได้อย่างสนุกสนานสามารถเข้าใจสิ่งที่เรียนได้เป็นอย่างดี ช่วยปรับปรุงพฤติกรรม และเจตคติให้ปฏิบัติตนในสังคมได้อย่างเหมาะสม และรู้จักการเผชิญสถานการณ์ต่างๆ ฝึกการแก้ปัญหาและรู้จักตัดสินใจได้อย่างเหมาะสม

กล่าวโดยสรุป บทบาทสมมติหมายถึง การสมมุติบทบาทและจัดสภาพการณ์ให้ผู้แสดงบทบาทได้แสดงความรู้สึกนึกคิด อารมณ์ จากสภาพการณ์ที่สมมุติขึ้น ซึ่งอาจจะเตรียมการก่อนที่จะแสดงบทบาทหรือไม่ได้เตรียมการมาก่อน ภายหลังของการแสดงบทบาทสมมุติจะต้องมีการอภิปรายเกี่ยวกับการแสดงบทบาทตามความรู้สึกนึกคิดของผู้แสดง ผู้ดู และมีการสรุปผลของการแสดงบทบาทนั้นด้วย จากความรู้สึก อารมณ์ และเหตุผลของบุคคลที่ตนสวมบทบาท บทบาทสมมุติบางครั้งจะเป็นวิธีการให้ผู้แสดงบทบาทแก้ปัญหา และตัดสินใจภายใต้สภาพการณ์ที่สมมุติ โดยอาศัยเทคนิคต่างๆ ในการแสดงบทบาทสมมุตินั้นๆ

2. สถานการณ์จำลอง (Simulations) เป็นกิจกรรมประเภทหนึ่งที่ครูสามารถสร้างสถานการณ์จำลองมาช่วยในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การเรียนรู้จากสถานการณ์จำลองที่จำลอง

สถานการณ์จริงมาใช้ และประกอบความเข้าใจในบทเรียน เรื่องใดเรื่องหนึ่งเพื่อช่วยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียน ร่วมกันคิด และแก้ปัญหาจากสถานการณ์นั้น นักเรียนจะรู้จักคิด วิจักษ์ และมีส่วนร่วมในการช่วยตัดสินใจ และกล้าเผชิญกับสิ่งที่เกิดขึ้น เป็นการเรียนรู้ด้วยการกระทำ

การสร้างสถานการณ์จำลอง หมายถึงลักษณะที่แสดงถึงความเป็นจริงภายใต้การจัดให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายของการเรียน และจะต้องนำมาดัดแปลงให้สอดคล้องต่อการนำมาสอนในห้องเรียน

สถานการณ์จำลองเป็นกิจกรรมที่มีคุณค่าและประโยชน์แก่ผู้เรียนมาก คือ จะช่วยให้ผู้เรียนได้มองเห็นสถานการณ์ด้วยตนเอง บางสถานการณ์ที่เป็นนามธรรมก็สามารถเข้าใจ และทำให้เป็นจริงเป็นจังขึ้นมาได้ ผู้เรียนจะมีส่วนร่วมในการเรียนอย่างเต็มที่ ช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความกล้าคิด กล้าทำ กล้าแสดงออก ได้เรียนรู้ซึ่งกันและกัน และมีความเห็นอกเห็นใจกัน กิจกรรมนี้จะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ร่วมมือกัน มีทักษะการคิดวิพากษ์วิจารณ์ และสามารถนำไปสู่การตัดสินใจที่ดี การสอนด้วยสถานการณ์จำลอง จะช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนไม่เฉพาะแต่ทางด้านเนื้อหาวิชา แต่ยังให้ความรู้ทางด้านการสร้างแรงจูงใจ การรู้จักวิเคราะห์วินิจฉัยเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือใช้เป็นกิจกรรมที่จะเพิ่มพูนความรู้ ในเรื่องที่กำลังเรียนอยู่ให้มากขึ้น นั่นคือ ช่วยให้ผู้เรียนได้รู้จักเผชิญกับสิ่งที่เกิดขึ้น รู้จักหาแหล่งข้อมูลมาช่วยในการแก้ปัญหา การวินิจฉัย และการตัดสินใจ ผู้เรียนสามารถโยงความคิดของตนออกไปสู่การปฏิบัติและสถานการณ์จำลองจะให้ตัวอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน ในเรื่องการแสดงหาข้อเท็จจริง ให้รู้จักสังเกต เปรียบเทียบ เพื่อนำไปใช้กับเหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้นจริง หรือใกล้เคียงจากสิ่งที่เรารู้มาได้ ดังนั้นการสร้างสถานการณ์จำลองจึงเป็นเทคนิคที่ดีวิธีหนึ่ง และเหมาะสมกับการนำมาสอนในวิชาสังคมศึกษาเป็นอย่างมาก เพราะจะช่วยให้ผู้เรียนได้รู้ รู้จักคิด วินิจฉัย และตัดสินใจด้วยตนเองอันเป็นคุณสมบัติที่ต้องการของสังคม และทางการศึกษาเป็นอย่างมาก

การสร้างสถานการณ์จำลอง เป็นกิจกรรมที่มีลักษณะเน้นให้ผู้เรียนเรียนจากสถานการณ์ที่เป็นจริงหรือใกล้เคียงกับความเป็นจริงมากที่สุด ทำให้ผู้เรียนได้เข้าใจสิ่งที่เรียนจากการกระทำของตนเองมากขึ้น ช่วยให้การเรียนมีความหมายและให้ประโยชน์ เพราะเป็นกิจกรรมที่มุ่งให้ผู้เรียนได้เข้าไปมีส่วนร่วมได้มากที่สุด และสอดคล้องกับความมุ่งหมายของวิชาสังคมศึกษาได้เป็นอย่างดี

จากความหมายดังกล่าวข้างต้นพอสรุปได้ว่า สถานการณ์จำลอง หมายถึง การจำลองสถานการณ์ที่เป็นจริงนำมาใช้ในห้องเรียนโดยจัดให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายของการเรียนและสถานการณ์นั้นจะต้องง่ายต่อการทำความเข้าใจของนักเรียน

3. เกมจำลองสถานการณ์ (Simulation Games) เป็นกิจกรรมการสอนอีกแบบหนึ่งที่มีความจำเป็นต่อการจัดการเรียนการสอนในวิชาสังคมศึกษา เพราะเป็นวิธีการสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนเรียนโดยการกระทำ ต้องแสดงบทบาท เลือกและตัดสินใจด้วยตนเองในขณะที่เรียนโดยความพยายามใช้สิ่งที่เรียนในห้องเรียน สามารถไปใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งเป็นความมุ่งหมายของวิชาสังคมศึกษาประการหนึ่ง

การจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนมีประสบการณ์หลาย ๆ ด้าน และเป็นประสบการณ์ที่เน้นการเรียนด้วยการกระทำ ซึ่งประกอบด้วยสิ่งสำคัญ ๆ คือ จะต้องจัดการเรียนการสอนให้สัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม จัดการเรียนสิ่งใกล้ตัวและเป็นรูปธรรมไปสู่การเรียนที่ไกลตัวผู้เรียนออกไป และเรียนในรื่องนามธรรมมากขึ้น จัดกิจกรรมการเรียนโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางให้ผู้เรียนเรียนด้วยการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ต้องกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ได้ว่าวัตถุประสงค์ที่แน่นอนเพื่อให้ได้ความรู้ที่นั้นมาก

สำหรับความหมายนั้นได้มีผู้ให้ความหมายของเกมจำลองสถานการณ์ (Simulation Games) สรุปได้ว่า เป็นกิจกรรมการเรียนที่จะให้เด็กมีประสบการณ์ตรง เป็นเรื่องเหตุการณ์จริงให้นักเรียนได้

เรียนแนวคิด ทักษะต่าง ๆ ด้วยตนเอง นักเรียนได้เรียนรู้สถานการณ์ ซึ่งในอนาคตจะต้องจำลองสถานการณ์จริงเข้าไปสู่ห้องเรียน ในเกมจำลองสถานการณ์นักเรียนจะมีประสบการณ์หลายอย่าง ต้องรู้จักประนีประนอม รู้จักเห็นพ้องต้องกัน รู้จักวิธีที่จะต่อรองกับคนอื่นด้วย ในเกมจำลองสถานการณ์ส่วนมากจะมีกฎมากกว่า บทบาทสมมุติ นักเรียนได้ทำงานร่วมกัน เกมจำลองสถานการณ์จะใช้ได้ดีในเรื่องที่เกี่ยวกับเศรษฐศาสตร์ เชื้อชาติ ประวัติศาสตร์ การศาล บทบาทสมมุติจะใช้ได้ดีในแง่การพัฒนาค่านิยม เช่น ความซื่อสัตย์ ความยุติธรรม เป็นต้น

กล่าวโดยสรุป การสอนโดยใช้เกมจำลองสถานการณ์เป็นการสอนโดยการเน้นการกระทำ ซึ่งเป็นวิธีการสอนที่เหมาะสมกับนักเรียนที่มีพื้นฐานความรู้และประสบการณ์เพียงพอที่จะร่วมกิจกรรมการกระทำได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะสามารถเข้าใจในเรื่องนามธรรมและการแสดงความคิด ตลอดจนการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองได้มากขึ้น

4. กรณีศึกษา (Case Study) เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิธีหนึ่ง ที่ช่วยให้การดำเนินการสอนให้ได้รับผลดี ทำให้การสอนมีชีวิตชีวา สอดคล้องกับความสนใจและความต้องการของผู้เรียน ทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นก็คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษา นับว่าเป็นกิจกรรมที่ได้รับความสนใจและนำไปใช้กันอย่างกว้างขวางในวิชาสังคมศึกษา

กรณีศึกษา มีลักษณะเป็นเรื่องราวเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นรอบตัวเด็ก เป็นเรื่องที่มีประเด็นปัญหาและยังหาข้อยุติไม่ได้ หรืออาจเป็นเรื่องที่สมมุติในตัวเอง แต่จะสร้างให้เด็กรู้จักอภิปราย ถกเถียงและคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจจากเหตุผล และการให้แนวทางในการแก้ปัญหา นั้น ๆ กรณีศึกษาเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นจริง หรือที่เล่าสืบต่อ เรื่องที่กำหนดขึ้นมา โดยมีประเด็นปัญหาทำให้ผู้เรียนคิดค้น อธิบายถกเถียงกันเพื่อสร้างเสริมให้มีการวิเคราะห์ ตัดสินใจ การให้เหตุผล และมีแนวทางในการแก้ปัญหา ซึ่งเป็นคำตอบที่ผู้สอนต้องการจะสอนจะบอก โดยไม่จำเป็นต้องสอนโดยตรง ส่วนรูปแบบของกรณีศึกษานั้นสรุปได้ว่ารูปแบบของกรณีศึกษามีหลายรูปแบบคือ เป็นเรื่องเล่า เป็นเรื่องที่จบสมบูรณ์ เป็นเรื่องที่ยังไม่จบ ตัดต่อจากเรื่องเดิม และเป็นบทสนทนา

ลักษณะและเทคนิคการสมมุติเรื่องขึ้นมาใช้การกรณีศึกษาให้ได้คิดวิเคราะห์ และอภิปราย โดยพยายามทำให้น่าสนใจ สอดแทรกสิ่งที่เราอยากให้เขาคิด เขาทำไว้ในเรื่องนั้น ๆ เช่น อาจแต่งเป็นนิทานที่มีลักษณะใกล้เคียงกับความเป็นจริง การใช้กรณีศึกษานำมาใช้ในการเรียนรู้หลายแบบหลายลักษณะด้วยกันคือ ลักษณะเป็นเรื่องสั้นซึ่งมีตอนจบสมบูรณ์ หรือเป็นเรื่องที่ยังไม่จบ ทั้งทำให้ผู้ฟังติดตามจบก็ได้ หรือเป็นเรื่องราวที่ตัดต่อมาเป็นนิทาน ข่าวสาร หนังสือพิมพ์ หรือเหตุการณ์ประจำวัน นอกจากนั้นอาจเป็นประเภทรูปภาพเรื่องเล่า หรือบทสนทนาก็ได้ อย่างไรก็ตามไม่ว่าจะเป็นกรณีศึกษาในลักษณะใด จุดเน้นของกรณีศึกษาจะอยู่ที่เนื้อหาของเรื่องและการอภิปรายประเด็นปัญหาต่าง ๆ

จากความหมายลักษณะของกรณีศึกษา ตลอดจนสมมุติเรื่องเป็นสิ่งที่ทำให้เข้าใจได้ว่ากรณีศึกษาจะนำมาใช้สอนในกรณีที่เราไม่ต้องการบอกข้อเท็จจริงในเรื่องนั้นตรงๆ แต่ใช้การสมมุติเรื่องทั้งที่เป็นจริง ใกล้เคียงกับความจริง หรือเรื่องสมมุติขึ้น ให้ผู้เรียนหาข้อสรุปในเรื่องนั้นๆ ด้วยตนเอง เพื่อผู้เรียนได้ฝึกการรู้จักวิเคราะห์แยกแยะปัญหาจากเรื่องที่เป็นการศึกษานั้นๆ ช่วยให้ผู้เรียนได้วิเคราะห์และตัดสินใจจากเหตุผลต่าง ๆ อย่างมีหลักเกณฑ์ ในขณะที่เดียวกันในการวิเคราะห์ปัญหา และตัดสินใจจากเหตุผลต่างๆ ด้วยระบบการทำงานเป็นกลุ่มนั้น ผู้เรียนจะมีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิด ความรู้สึก และประสบการณ์ซึ่งกันและกัน จนหาข้อสรุปจากประเด็นปัญหาต่างๆ ของกลุ่มได้ จะช่วยให้เกิดการยอมรับความคิดเห็นในข้อสรุปของ

กลุ่ม และเป็นการส่งเสริมทักษะของการทำงานกลุ่ม เป็นการแก้ปัญหาจากความร่วมมือของกลุ่มได้เป็นอย่างดี เพื่อการประยุกต์ส่งเสริมทักษะของการทำงานกลุ่ม และการประยุกต์เพื่อนำไปใช้ เป็นการยอมรับโดยปราศจากข้อวิพากษ์วิจารณ์

การสอนด้วยกรณีศึกษา จะช่วยให้ผู้เรียนได้โอกาสฝึกฝนการตัดสินใจในสถานการณ์นั้นๆ ผู้เรียนได้ฝึกการแก้ปัญหา และช่วยพัฒนาความเข้าใจจากกรณีศึกษานั้นๆ ผลดีอีกประการหนึ่งนอกจากได้ศึกษาปัญหาและฝึกฝนการตัดสินใจแล้ว ยังช่วยให้เกิดการพัฒนาค่านิยมได้เป็นอย่างดี

การจัดกิจกรรมที่เสริมพัฒนาการทางสังคมสามารถจัดได้หลายๆ สถานการณ์ กิจกรรมบางอย่าง บางสถานการณ์เราจัดกระทำขึ้นเพื่อเป้าหมายเฉพาะ บางครั้งก็ไม่มีเป้าหมายที่ชัดเจนอย่างไรก็ตามไม่ว่าสถานการณ์ใด ผู้สอนจำเป็นต้องดำเนินการให้ดีที่สุด ใช้สิ่งที่มีอยู่ให้คุ้มค่า และได้ประโยชน์มากที่สุด เพราะกิจกรรมเป็นกระบวนการที่สำคัญยิ่งในการให้การศึกษา คุณภาพของคนจะบรรลุตามความมุ่งหมายที่วางไว้หรือไม่ย่อมขึ้นอยู่กับกิจกรรมของครูผู้สอนเป็นสำคัญ ดังนั้นผู้สอนจึงจำเป็นต้องศึกษาถึงการจัดกิจกรรมให้ละเอียด และพยายามปรับปรุงกิจกรรมการสอนให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพซึ่งผู้สอนสามารถเลือกใช้กิจกรรมแบบต่างๆ ได้ตามความเหมาะสม แทนที่จะใช้กิจกรรมเดียว ความสมบูรณ์ของการจัดกิจกรรมที่ดีที่สุด จะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยครูที่มีความสามารถในการสอน เพราะการสอนเป็นศิลปะและศาสตร์ที่ซับซ้อนและลึกซึ้ง ที่ต้องเกี่ยวกับผู้เรียนที่มีชีวิตจิตใจความคิดที่แตกต่างกันไป เป็นเรื่องที่ต้องอาศัยความละเอียดอ่อน ความขยัน ความคิดริเริ่ม ความเป็นผู้นำ และควรมีความรู้ความสนใจในสาขาอาชีพของตัวเองเป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่ง

ดังนั้นในการจัดการเรียนการสอนจะต้องให้เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการ ความสนใจของผู้เรียน ครูจะต้องจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ให้ผู้เรียนดำเนินกิจกรรมตามแนวทางที่ควรจัดวางไว้เพื่อให้บรรลุผลตามจุดมุ่งหมายของการเรียน ถ้าครูสามารถจัดกิจกรรมการเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ นักเรียนจะมีประสิทธิภาพต่อการเรียนอยู่ในระดับที่สูงด้วย ดังนั้นความสามารถของครูจึงเป็นสิ่งสำคัญ

สมน อมรวิวัฒน์ (2534 : 12) กล่าวว่า ถ้าคิดถึงบทบาทของครู ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน และบทบาทของนักเรียนตามเจตนารมณ์ของหลักสูตร ครูมีบทบาทสำคัญที่จะทำให้นักเรียนได้เกิดการเรียนรู้ ได้พัฒนา และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่พึงประสงค์ งานของครูยังเป็นงานที่หนักอยู่แต่เป็นงานที่ครูวางแผนการสอน เตรียมการสอน เตรียมสื่อการสอน เตรียมกิจกรรมและสถานการณ์ ทั้งนี้ครูจะเป็นผู้วางแนวทาง และให้ความรู้พื้นฐาน เพื่อให้ นักเรียนได้ศึกษาอย่างดีที่สุดเต็มความสามารถของเด็ก เราต้องการให้เกิดอะไรขึ้นในห้องเรียน คำตอบคือ ต้องการให้มีและเกิดเหตุการณ์ต่อไปนี้

1. ครูพร้อมที่จะสอน และนักเรียนพร้อมที่จะเรียน
2. นักเรียนได้รับการเร้าความสนใจในเรื่องที่เรียน
3. ครูและนักเรียนรู้ความมุ่งหมายของการเรียน
4. นักเรียนมีบทบาทในการร่วมกิจกรรมมากกว่าครู กิจกรรมนั้นเน้นการคิด และการแสวงหาคำตอบด้วยวิธีการต่างๆ
5. นักเรียนได้แสดงออก และฝึกทักษะต่างๆ เช่น ทักษะภาษา ทักษะทางสังคม ทักษะวิทยาศาสตร์ ฯลฯ

6. นักเรียนได้ฝึกการใช้เครื่องมือ และสื่อต่างๆ อันทำให้นักเรียนเรียนรู้ได้ดีขึ้น สนุกสนานและนำไปใช้ได้ในชีวิตประจำวัน

7. นักเรียนมีเจตคติที่ดี และได้หลักปฏิบัติที่สามารถนำไปใช้ได้

8. ทั้งครูและนักเรียนมีความรู้สึกว่า เวลาที่เรียนในห้องเรียนนั้นน้อยไป ต้องการศึกษาค้นคว้าเรื่องนั้นด้วยตนเองเพิ่มขึ้นต่อไป

हररा नललर (2535 : 158 - 159) ให้ความเห็นเกี่ยวกับบทบาทของครูว่า ครูมีความรับผิดชอบหลายประการในการพัฒนากระบวนการทางด้านสังคมของเด็กแต่ละคน ดังนี้

1. พัฒนารวการที่จะช่วยให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมที่ดี เช่น การแบ่งปัน การทำงานร่วมกัน การสร้างสถานการณ์การเล่นอย่างสร้างสรรค์ กิจกรรมการเล่นสร้าง การสนทนา การมีประสบการณ์ในสิ่งแวดล้อมใหม่ และพบปะผู้คน

2. จัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับความแตกต่างระหว่างบุคคล และสอดคล้องกับอัตราการเจริญงอกงามของเด็กแต่ละคน กล่าวคือ จัดประสบการณ์หลายรูปแบบ จัดหาวัสดุอุปกรณ์นานาชนิด เตรียมความรู้ใหม่ ๆ

3. ใช้ทรัพยากรทั้งที่เป็นบุคคล วัสดุและอุปกรณ์ในห้องให้เป็นประโยชน์ ทั้งนี้เพื่อให้เด็กได้มีประสบการณ์ตรง และมีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม

4. จัดประสบการณ์ที่ไม่มีคามโน้มเอียงทางเพศใดเพศหนึ่ง เพื่อให้เด็กได้แสดงออกซึ่งความรู้สึกและพฤติกรรม โดยไม่มีข้อจำกัดทางเพศ

จากที่กล่าวทั้งหมดจะเห็นได้ว่า บทบาทที่แท้จริงของครูต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนสังคมศึกษาเพื่อให้ผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์ของการเรียนรู้จนกระทั่งเกิดความจิตรวบยอดในสังคมศึกษานั้นครูจะมีบทบาทที่สำคัญ คือ บทบาทในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยตรง ซึ่งครูจะเป็นผู้คิดเตรียมการโดยจัดทำเป็นแผนการสอนไว้ล่วงหน้า และอีกบทบาทหนึ่ง คือ บทบาทในการสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน รวมไปถึงการจัดหา จัดทำ การใช้และเก็บรักษาสื่อการเรียนการสอนด้วย

1.4.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการตระหนักรู้ทางสังคม

มีผู้ศึกษาเรื่องการตระหนักรู้ในด้านต่าง ๆ พบว่า ผู้ที่มีการศึกษาสูงมีการตระหนักรู้ต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมสูงกว่าผู้ที่มีการศึกษาดำ (บุญลือ คชเสนีย์. 2532 : 115-117) และผู้ที่มีความรู้มากจะมีความตระหนักรู้ต่อภาวะมลพิษทางสิ่งแวดล้อมด้านอากาศและเสียงสูงกว่าผู้ที่มีความรู้น้อย (วินัย บำรุงกิจ. 2535 : 128-129) และศึกษาพบว่านักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนเขตกรุงเทพมหานครมีความตระหนักรู้ต่อมลพิษทางอากาศอยู่ในระดับสูง (ณัฐวสา เจริญ. 2541 : บทคัดย่อ) ซึ่งงานวิจัยส่วนใหญ่เน้นเรื่องการศึกษาความตระหนักรู้ด้านสิ่งแวดล้อมในลักษณะของการสำรวจปัญหาที่ประสบอยู่

นอกจากนี้ วรางคณา เผื่อนทอง (2541 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลการจัดกิจกรรมเพาะปลูกแบบผสมผสานที่มีต่อพฤติกรรม และการรับรู้การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัย พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมเพาะปลูกแบบผสมผสานมีพฤติกรรมและการรับรู้การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม สูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

แบล็ค รอนด้า และโรเจสกี (Black, Rhonda and Rojascki : 1997) ได้ศึกษาการตระหนักรู้ทางสังคมด้านความประสบความสำเร็จในการทำงานของวัยรุ่นที่มีปัญญ่อ่อน ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มที่มีระดับสติปัญญ่อ่อนไม่รุนแรงมีการตระหนักรู้ทางสังคมสูงกว่ากลุ่มที่มีระดับสติปัญญ่อ่อนอย่างรุนแรง

จากเอกสารและงานวิจัยที่กล่าวมาแล้วข้างต้นจะเห็นได้ว่า การช่วยให้เด็กเกิดการตระหนักรู้ทางสังคม ครูควรจัดกิจกรรมด้านการตระหนักรู้ทางสังคมให้มากขึ้น และอีกส่วนหนึ่งของกิจกรรมจะต้องมีการสนทนาหรืออภิปรายเป็นกิจกรรมหนึ่งที่ได้มีการแสดงความคิดเห็น ความรู้สึก มีการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น การให้ประสบการณ์ทางสังคมที่เหมาะสมจะทำให้เด็กเกิดความเข้าใจและรับรู้ทางสังคม และสิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบตัวอันนำไปสู่การตระหนักรู้ทางสังคมได้

2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมสนทนาปฏิสัมพันธ์สำหรับเด็กปฐมวัย

2.1 ความหมายของการสนทนา

กิจกรรมสนทนาเป็นกิจกรรมหนึ่งที่เปิดโอกาสให้เด็ก ได้แสดงออกถึงความคิดจินตนาการ ความเชื่อมั่น และการใช้ภาษาอย่างอิสระจากประสบการณ์และความต้องการของตนที่สามารถส่งเสริมให้พัฒนาออกมาได้ กิจกรรมสนทนาเป็นกิจกรรมที่ทางโรงเรียนจะต้องจัดขึ้นในช่วงเช้าของตารางกิจกรรมประจำวัน กิจกรรมสนทนาเป็นการพิจารณา สืบหาในเรื่องที่จะเรียนหรือปัญหาที่ต้องการหาคำตอบ (กรณีการ์ พวงเกษม. 2522 : 20) และเปิดโอกาสให้เด็กทุกคนในชั้นได้แสดงความคิดเห็นที่มีเหตุผล (วินิจ เกตขำ และชาญชัย ศรีไสยเพชร. 2522 : 163-165) โดยให้เด็กเล่าเรื่องหรือเหตุการณ์อย่างอิสระ

2.2 จุดมุ่งหมายในการจัดกิจกรรมสนทนา

การจัดกิจกรรมสนทนา เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมการพูดสำหรับเด็กปฐมวัย โดยมีจุดมุ่งหมายดังนี้ (เยาวพา เตชะคุปต์. 2525 : 93-94)

1. ให้เด็กได้พัฒนาการแสดงความคิดเห็นของตน
2. ให้เด็กได้พัฒนาความสามารถในการพูดโดยใช้คำพูดและน้ำเสียงที่เหมาะสม
3. ให้เด็กเกิดนิสัยที่ดีในการพูด และสามารถใช้คำพูดได้อย่างเหมาะสม
4. ให้เด็กได้พัฒนาการใช้ภาษาเพื่อเป็นเครื่องมือในการสมาคมกับผู้อื่น เช่น การพูดอย่างอิสระ การรับฟังคำพูดของผู้อื่น
5. พัฒนาความสามารถในการบอกชื่อ อธิบาย จำแนกสิ่งต่าง ๆ ที่เขาแลเห็นในสิ่งแวดล้อมรอบตัว
6. พัฒนาความสามารถในการสื่อความหมายให้ผู้อื่นเข้าใจ
7. สามารถรวบรวมความคิดของตนเพื่อให้ผู้อื่นเข้าใจได้
8. สามารถเรียนรู้ภาษาและเข้าใจความคิดรวบยอดของภาษา

2.3 ประเภทของการสนทนา

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องพบว่า การจัดกิจกรรมสนทนา สามารถจำแนกลักษณะได้ (สุภารัฐ ผ่องพันธุ์งาม. 2539 : 35-41)ดังนี้

1. การประชุมใหญ่ (Convention)

การประชุมใหญ่เป็นการประชุมสมาชิกจำนวนมากที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ในการดำเนินงานของหน่วยงานหรือองค์กร การประชุมมักจะประกอบด้วย การอภิปรายเป็นคณะ การอภิปรายกลุ่ม และถามตอบปัญหาต่าง ๆ เป็นต้น

2. การประชุมปรึกษาหารือ หรือการประชุมแลกเปลี่ยน (Conference)

การประชุมปรึกษาหารือ เป็นการประชุมที่ใช้ได้หลายวัตถุประสงค์ที่มีประสิทธิผลมากวิธีหนึ่ง ซึ่งมุ่งให้สมาชิกทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน การประชุมแบบนี้เป็นการพบปะกลุ่มคนที่มีความสนใจ และมีความสามารถพิเศษในเรื่องใดเรื่องหนึ่งเข้าด้วยกัน เพื่อตัดสินใจแก้ปัญหา แลกเปลี่ยนความคิดเห็นหาข้อมูล วางแผนหรือแนะนำเรื่องต่าง ๆ อันจะก่อให้เกิดการประสานงานที่จะดำเนินต่อไป

3. การอภิปราย (Discussion)

การอภิปราย หมายถึง กระบวนการแลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดระหว่างสมาชิกเพื่อนำไปสู่ข้อสรุป หรือแนวทางการดำเนินงานต่อไป ทั้งนี้เพราะการอภิปรายมิใช่เป็นการพิสูจน์ และไม่ใช่ว่าการหาคำตอบที่ตายตัว แต่เป็นการเสนอข้อมูลโดยใช้เหตุผลอธิบาย ผลที่ได้จึงเป็นแนวคิดที่ได้รับจากสมาชิกและมติของกลุ่ม ด้วยเหตุนี้ความหมายที่กระชับที่สุดของการอภิปราย กลุ่มก็คือ “การร่วมกันคิด”

การอภิปรายนั้น มีหลายรูปแบบขึ้นอยู่กับความเหมาะสม และวัตถุประสงค์ในการจัด ตามรูปแบบต่าง ๆ ให้เลือกดังนี้

3.1 การอภิปรายกลุ่มย่อย (Group Discussion)

การอภิปรายกลุ่มย่อย เป็นการอภิปรายระหว่างสมาชิก 6-20 คน ในปัญหาใดปัญหาหนึ่งที่สนใจร่วมกัน ซึ่งมีลักษณะแบบกันเอง เพื่อหาสู่ทางตกลงกัน รวมทั้งการประมวลทรรศนะของสมาชิกที่มีต่อประเด็นปัญหาอันจะนำไปสู่มติของกลุ่ม

3.2 การระดมความคิด (Brain Stroming)

การระดมความคิด หรือการระดมสติปัญญา เป็นเทคนิคที่ให้สมาชิกในกลุ่มช่วยคิดแก้ปัญหา โดยมีประธานกล่าวถึงปัญหาแบบปัจจุบันทันด่วน โดยมีประธานกล่าวถึงปัญหาแล้วให้อโอกาสสมาชิกแสดงความคิดเห็นอย่างเสรี ทั้งนี้อาศัยเทคนิคการกระตุ้นให้สมาชิกได้แสดงความคิดเห็นอย่างทั่วถึง ความคิดเห็นเหล่านั้นจะถูกผิตัวอย่างไรยังไม่มีการพิจารณา จนกระทั่งได้ความคิดมาจำนวนมากพอ จากทุกคนแล้วจึงช่วยกันเลือกเฟ้นความเป็นไปได้และความเหมาะสมที่สุดในขั้นสุดท้าย

3.3 กลุ่มสนทนา (Buzz Session or Buzz Group)

การประชุมปรึกษาหารือ กลุ่มสนทนา หรือการประชุมถกเถียง ได้แก่ การแบ่งกลุ่มใหญ่ ออกเป็นกลุ่มเล็ก ๆ โดยการจับคู่สมาชิกเป็นคู่ ๆ เพื่อให้สนทนากัน ประมาณ 12-16 คน และใช้เวลา 1-10 นาที วิธีการและจุดประสงค์คล้าย ๆ กับวิธีอภิปรายกลุ่มย่อย

3.4 ฟิลลิป 66 (Phillip 66)

เทคนิคการสนทนาแบบกลุ่มที่ ฟิลลิป (J.D. Phillip) เป็นผู้ริเริ่มขึ้นนั้น เพื่อแก้ปัญหาการอภิปรายของสมาชิกจำนวนมากในเวลาอันจำกัด จึงได้จัดกลุ่มย่อยขึ้นกลุ่มละ 6 คน โดยใช้เวลาสนทนากลุ่มละ 6 นาที เพียงปัญหาเดียวหรือหัวข้อเดียวเมื่อแสดงความคิดเห็นครบทุกคนแล้วก็นำมาประมวลเป็นข้อมูลที่จะเสนอต่อที่ประชุมใหญ่อีกครั้งหนึ่ง ซึ่งใช้เวลาเพียงนาทีเดียวในการเสนอที่ประชุมใหญ่ และที่ประชุมใหญ่จะดำเนินการประสานเรื่องราวที่เป็นประโยชน์สำหรับการดำเนินงานต่อไปอีกต่อหนึ่ง

อย่างไรก็ตาม บางครั้งนิยมใช้ฟิลลิป 66 แทนการกลุ่มสนทนา หรือทั้งสองอย่างใช้แทนกัน ทั้งนี้เพราะมีวิธีการและจุดมุ่งหมายลักษณะเดียวกัน วิธีนี้จะใช้ได้ผลดีต่อเมื่อต้องการให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่ต้องการข้อมูลเพิ่มเติม และแก้ปัญหาการสร้างบรรยากาศในที่ประชุมขาดความสัมพันธ์กันหรือไม่กล้าแสดงออก

3.5 การประชุมกลุ่มย่อย (Huddle Group)

เทคนิคนี้จะมีการแบ่งสมาชิกจากกลุ่มใหญ่ออกเป็นกลุ่มย่อย ๆ โดยประธานเป็นผู้แบ่งกลุ่มตามจำนวนที่ต้องการ ขนาดของกลุ่มอาจใหญ่หรือเล็ก หรือเท่ากับกลุ่มอื่นก็ได้ มักนิยมจัดกลุ่มละ 6–8 คน นั่งใกล้ชิดกัน เพื่อให้สมาชิกได้แสดงความคิดเห็นได้ทั่วถึงและสุดท้ายมีตัวแทนเป็นผู้รายงานข้อสรุปต่อที่ประชุมใหญ่

3.6 การประชุมกลุ่มขนาดเล็ก (Knee Group)

เทคนิคนี้จะมีการแบ่งกลุ่มขนาดเล็ก จำนวน 3–5 คน นั่งชิดกัน ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดความสนิทสนม โดยทั่วไปการประชุมกลุ่มขนาดเล็กมีจุดมุ่งหมายและวิธีการเหมือนกับการประชุมกลุ่มย่อย แต่การประชุมแบบนี้สามารถแก้ปัญหาได้เร็วขึ้น

3.7 การสนทนาโต๊ะกลม (Round Table)

เทคนิคการสนทนาโต๊ะกลม เป็นการสนทนาระหว่างกลุ่มย่อย จำนวน 6–20 คน ในเรื่องที่น่าสนใจร่วมกันหรือเป็นประโยชน์ร่วมกันแบบไม่เป็นทางการ เป็นการแสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ ก่อให้เกิดความเข้าใจภายในกลุ่ม ทำให้ได้ความคิดในการแก้ปัญหาต่าง ๆ และเป็นการปรับปรุงตนเองเข้ากับกลุ่ม สมาชิกจะต้องใจกว้าง ยอมรับฟังความคิดเห็นของสมาชิกอื่นในกลุ่ม เข้าใจเป้าหมายของการสนทนา และพูดได้ตรงประเด็น (นิรันดร์ จุลทรัพย์, 2542 : 27–29) การสนทนาโต๊ะกลม คือ การสนทนาวิธีหนึ่งที่สมาชิกทุกคนต้องพูดหรือเสนอความคิดเห็นของตนคนละข้อ หรือให้ยกตัวอย่างที่ละคนจนรอบวง โดยจะวนไปทางซ้ายหรือทางขวาก็ได้ และครูขอให้เด็กนักเรียนเสนอความคิดเห็นคนละข้อหรือขอให้ยกตัวอย่างที่ละคนจนรอบวง จะวนไปทางซ้ายหรือทางขวาของครูก็ได้ หรือถ้าต้องการตัวอย่างมาก ๆ จะวนทั้งซ้ายและขวารวมเป็น 2 รอบก็ได้ การสนทนาโต๊ะกลม มีประโยชน์อย่างยิ่งในระยะเริ่มประชุมกลุ่ม เพราะช่วยให้สมาชิกที่ขี้อายหรือยังประหม่า ไม่คุ้นต่อการประชุม กล้าพูดขึ้น เพราะความจำเป็นเมื่อถึงรอบของตน นอกจากนี้ยังมีเวลาคิดเตรียมหาคำตอบหรือข้อเสนอมานำก่อนได้ แต่ถ้าหากก่อนถึงคราวที่ตนจะเสนอเกิดมีผู้เสนอคำตอบหรือความเห็นที่ตนเลือกไว้แล้ว ก็อาจมีเวลาหาคำตอบอื่นหรืออาจสนับสนุนคำตอบของสมาชิกผู้อื่นที่เสนอไว้แล้วว่าตรงกับความคิดเห็นของตนด้วยก็ได้

3.8 การประชุมแบบวงกลมวิเศษ (Magic Circle)

เทคนิคนี้เป็นการสร้างเสริมการสื่อสาร ซึ่งเริ่มต้นใช้ในโรงเรียนอนุบาลก่อนในลักษณะของการแสดงบทบาทพร้อมกับการเล่าเรียน แต่ปัจจุบันนี้ วงกลมวิเศษได้แพร่หลายออกไปยังการศึกษาระดับสูงขึ้น และออกไปสู่แวดวงอื่น

ลักษณะของการประชุมแบบวงกลมวิเศษเป็นการอภิปรายร่วมกันเป็นกลุ่มเด็กจะได้แสดงความคิด ความรู้สึกระหว่างกัน ซึ่งการอภิปรายร่วมกันระหว่างเด็กโดยรอบเป็นวงกลม ซึ่งการอภิปรายจะช่วยพัฒนาโดยเฉพาะทางด้านสังคม ความสามารถทางภาษา ในขณะที่เดียวกันก็จะเกิดความสุขในกิจกรรมด้วย ได้ร่วมแลกเปลี่ยนความคิดกับเพื่อน ๆ สิ่งที่เขาได้พูดได้แบ่งปันและโต้ตอบความคิด กิจกรรมนี้ส่งเสริมทักษะการคิดและพัฒนาความสามารถที่จะจัดระบบการคิดและการกล้าแสดงออก ได้ใช้ภาษาในการแสดงความต้องการทางสังคมและค้นหาความรู้ และเข้าได้กับบุคคลอื่น ๆ การสื่อสารความคิด ความรู้สึก สนทนาอย่างมีความหมาย เพื่อทำให้สถานการณ์มีความชัดเจนหรือมีความสามารถในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ โดยผ่านการอภิปรายกลุ่มแบบไม่เป็นทางการ การอภิปรายกลุ่มทำให้ส่งเสริมทักษะการคิดและการสื่อความหมายและความเชื่อมั่นในตนเอง

ส่วนกิจกรรมที่จัดให้กับเด็กในการส่งเสริมให้ได้ใช้เทคนิควงกลมพิเศษ มีหลากหลาย กิจกรรมแต่กิจกรรมเหล่านั้นต้องเปิดโอกาสได้กระทำร่วมกัน ได้ปฏิบัติการทางความคิดโดยในกิจกรรมประจำวันตามตารางก็สามารถใช้เทคนิควงกลมพิเศษเข้ามาสอดแทรกได้ เช่น กิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้ปฏิบัติได้ใช้ประสาทสัมผัสทั้งห้า ได้ทดลอง ค้นคว้า ได้แสดงความคิดและสะท้อนการคิด ส่งเสริมและพัฒนาเด็กในทุกด้านทำให้เกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ เช่น การตระหนักรู้ ทักษะทางสังคม กระบวนการเรียนรู้ การเข้าใจตนเองและผู้อื่น ซึ่งเหมาะสมที่จะนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมให้แก่เด็กปฐมวัย

2.4 ประโยชน์ของกิจกรรมสนทนา

สุวัฒน์ มุทขเมธา (2523 : 178-180) ได้กล่าวถึงประโยชน์ที่ได้จากการจัดกิจกรรมการสนทนาไว้ดังนี้

1. เป็นการฝึกให้เด็กรู้จักรับผิดชอบ รู้จักหาเหตุผลประกอบหลายแง่หลายมุม เป็นการขยายทักษะให้กว้างขึ้น
2. ฝึกให้เป็นผู้พูดที่ดี ผู้ฟังที่ดี มีมารยาทที่ถูกต้องเหมาะสม
3. ฝึกให้เป็นผู้มีน้ำใจกว้างขวาง รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
4. ฝึกให้เด็กแสดงความรู้สึกนึกคิดของตนเองออกมาอย่างชัดเจนตรงตามความต้องการเป็นผู้ที่กล้าแสดงความคิดเห็นของตนเองออกมา
5. ฝึกให้เด็กทำงานร่วมกันอย่างประชาธิปไตย
6. รู้จักหาความรู้เพิ่มเติมด้วยการฟังหรือการร่วมสนทนา
7. ทำให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง
8. เพิ่มพูนทักษะทางภาษาในการอ่าน การพูด การฟัง การสรุป มีทักษะความสามารถในการจับประเด็นมาสนทนา ได้แย้ง ชักถาม
9. ให้รู้จักแก้ปัญหาด้วยการสนทนา รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ไม่สรุปเอาง่าย ๆ ตามความรู้สึกนึกคิดของตนเองอย่างเดียว
10. ให้เด็กมีความลึกซึ้งกว้างขวางในสิ่งที่เรียน สามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้
11. เปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรมของเด็กได้ดี

สรุปได้ว่า ประโยชน์ของกิจกรรมสนทนาเป็นการส่งเสริมให้เด็กทุกคนมีโอกาสแสดงความคิดเห็น ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมเป็นการพัฒนาการตระหนักรู้ภายในตนเอง เด็กจะไม่คิดและไม่สามารถจะคิดอะไรได้ ถ้าครูไม่เปิดโอกาสหรือไม่จัดกิจกรรมให้เด็กได้คิด การสนทนาทำให้เด็กได้ใช้ความคิดเห็นของตนเองและยังเป็นการท้าทายเด็กให้ร่วมกันแก้ปัญหาได้แสดงออกในการใช้ภาษาอย่างอิสระ ทำให้เด็กหาความรู้มาสนทนา รู้จักเคารพในเหตุผลของผู้อื่นและฝึกการทำงานร่วมกับผู้อื่น

2.5 บทบาทของครูในกิจกรรมสนทนา

กิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งครูปฐมวัยต้องดำเนินการในแต่ละวัน มีทั้งกิจกรรมหลักและกิจกรรมย่อย รวมทั้งกิจกรรมสนทนา ข่าว เหตุการณ์ หรือการเล่าเรื่องราวต่าง ๆ ของเด็กมักจะเกิดปัญหา เพราะเด็กไม่สามารถจะพูดหรือสนทนาตามที่ครูต้องการได้ ครูจึงควรมีบทบาทในกิจกรรมสนทนาดังนี้

1. สร้างความคุ้นเคยกับเด็กด้วยการให้ความอบอุ่นใจแก่เด็ก ๆ ด้วยการพูดจา ทักทาย ปราศรัย ยิ้มแย้มแจ่มใสเป็นกันเอง ให้เด็กเกิดความไว้วางใจและสนิทสนมกับครู

2. ในขณะที่เด็กพูดครูควรแสดงความสนใจให้เด็กได้รับรู้ เช่น การยิ้ม การพยักหน้า การชมเชย

3. ถ้าเด็กสามารถพูดได้บ้าง แม้จะไม่ดีนัก ครูควรให้กำลังใจเด็ก เพื่อกระตุ้นให้เด็กเกิดความกล้าในการพูดมากยิ่งขึ้น เพราะการที่เด็กสามารถออกมาพูดให้ครูและเพื่อนฟังได้นั้น นับเป็นความภาคภูมิใจยิ่งของทั้งครูและตัวเด็กเอง (คะเนิง เยาวพงษ์. 2534 : 47 - 48)

สรุปได้ว่า ครูเป็นองค์ประกอบหนึ่งในหลาย ๆ ด้านที่กระตุ้น และจัดกิจกรรมสนทนาให้มีความหมายต่อเด็ก โดยการจัดประสบการณ์ที่เหมาะสม เปิดโอกาสให้เด็กคิดและแสดงออกอยู่เสมอเป็นการเสริมสร้างความภาคภูมิใจ และพฤติกรรมที่พึงประสงค์อื่น ๆ ให้แก่เด็กปฐมวัย

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมสนทนา

สุวรรณ ไชยชน (2537 : 56-61) ได้ศึกษาความสามารถในการคิดเชิงเหตุผลและภาษาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์โดยการตั้งคำถามและการสนทนาเล่าเรื่องในกิจกรรมสนทนาแบบเข้ากลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กอนุบาลปีที่ 2 อายุ 5 – 6 ปี โดยในกลุ่มทดลองเป็นการให้เด็กช่วยกันตั้งคำถามเกี่ยวกับสิ่งของที่เพื่อนนำมาส่วนกลุ่มควบคุมเป็นการสนทนาแบบปกติ ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์โดยการตั้งคำถามมีความสามารถทางการคิดเชิงเหตุผลและภาษาสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์โดยการสนทนาเล่าเรื่อง

ปรมาภรณ์ กองม่วง (2541 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการคิดเชิงเหตุผลของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมสนทนาภาษาที่เน้นสิ่งแวดล้อมในห้องเรียน กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กอนุบาล 2 อายุ 5-6 ปี จำนวน 60 คน โดยกลุ่มทดลองได้รับการจัดกิจกรรมสนทนาแบบเข้า เน้นสิ่งแวดล้อมในห้องเรียนและกลุ่มควบคุมได้รับการจัดกิจกรรมสนทนาแบบปกติ ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมสนทนาแบบเข้าเน้นสิ่งแวดล้อมในห้องเรียน และสนทนาแบบปกติก่อนและหลังการทดลองมีการคิดเชิงเหตุผลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เบสเซล และบอล (Bessell and Ball. 1972 : 199) ได้ศึกษาการใช้กิจกรรมการประชุมแบบวงกลมวิเศษ (Magic Circle) กับโปรแกรมพัฒนามนุษย์ของเด็กก่อนประถมศึกษา โดยมีความสำคัญที่จะช่วยเหลือเด็กให้มีความรับผิดชอบ และสร้างความเชื่อมั่นในตนเองเป็นกิจกรรมที่ครูกับเด็กนั่งเป็นวงกลม หัวเรื่องที่น่าสนใจเกี่ยวกับความรู้สึก เด็กทุกคนได้แสดงออก ผลการศึกษาพบว่า การจัดกิจกรรมที่จะช่วยส่งเสริมเด็กให้มีความตระหนัก ความเชื่อมั่นในตนเองและการปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มเพิ่มขึ้น

จากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการตระหนักรู้ทางสังคมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการสนทนา ดังกล่าว พบว่า กิจกรรมการสนทนาแบบวงกลมเกี่ยวข้องกับการสนทนาโต้เถียงและวงกลมวิเศษ เป็นกิจกรรมในรูปแบบที่เปิดโอกาสให้เด็กมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นตั้งแต่หัวข้อการสนทนา ซึ่งทำให้เกิดความคิดที่หลากหลายให้เพิ่มมากขึ้นและจากการวิจัยพบว่า การสนทนาสามารถพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้ให้กับเด็กได้เป็นอย่างดี

3. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็ก

3.1 ความหมายของพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ของครูกับเด็ก

พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนมีส่วนเกี่ยวข้องกับการเรียนรู้เพราะเป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นขณะทำกิจกรรม มีผลการศึกษาวิจัยพบว่า พฤติกรรมทางวาจาและท่าทางที่ครูแสดงออกมีแนวโน้มที่จะกระตุ้นหรือเป็นสิ่งเร้าให้นักเรียนมีปฏิกิริยาตอบสนองได้ทั้งทางบวกและทางลบ ครูที่มีประสิทธิภาพจะรู้จักพูดกระตุ้นใช้คำถาม แนะนำแนวทาง ให้คำชมเชย จะได้รับพฤติกรรมตอบสนองจากนักเรียนในเชิงบวก คือ นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมมากและเป็นการแสดงออกอย่างเป็นอิสระมิใช่การถูกบังคับ แต่ในทางตรงกันข้าม ถ้าครูบรรยายและควบคุมพฤติกรรมของนักเรียนมากกว่าพูดกระตุ้นเร้าความสนใจ นักเรียนจะพูดเพื่อตอบสนองเฉพาะการพูดของครู มิได้แสดงออกเพื่อแสดงความคิดเห็นของตน ซึ่งเป็นเครื่องแสดงความก้าวหน้าในระดับสติปัญญาและการเรียนรู้ของเด็ก (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2527 : 12; อ้างอิงจาก Flanders. n. d.) พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็กมีส่วนเกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ของเด็กเพราะเป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นตลอดเวลาในขณะที่ทำการเรียนการสอน และพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจะแสดงให้เห็นถึงปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็ก การแสดงออกของครูจะเป็นตัวชี้ให้เห็นถึงอิทธิพลของครูในชั้นเรียน

พจนานุกรมของเว็บสเตอร์ ให้ความหมาย ปฏิบัติสัมพันธ์หมายถึง การกระทำที่เป็นสื่อและการกระทำต่อบุคคลอื่นๆ ซึ่งกระตุ้นกระทำต่อกันและกัน หรือการส่งผลกระทบต่อกันและกัน (Webster's New Twentieth Century Dictionary of English Language. 1980 : 995)

กรมวิชาการ ได้ประมวลศัพท์บัญญัติทางการศึกษาให้คำอธิบายของคำว่า ปฏิสัมพันธ์ ไว้ว่า หมายถึงการกระทำระหว่างกันเป็นความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งต่างๆ ซึ่งมีอิทธิพลต่อกัน (กรมวิชาการ. 2528 : 96)

กาญจนา สุวรรณธาร กล่าวว่า การปฏิสัมพันธ์หมายถึงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลต่อบุคคล หรือกลุ่มบุคคลที่แสดงต่อกันด้วยการกระทำ และการแสดงความรู้สึกต่อกันนั้น ต่างก็มีอิทธิพลและได้รับอิทธิพลซึ่งกันและกัน (กาญจนา สุวรรณธาร. 2537 : 26)

ขวัญตา แต่พงษ์โสรัถ กล่าวว่า การปฏิบัติสัมพันธ์ หมายถึง กระบวนการความสัมพันธ์ ระหว่างบุคคลต่อบุคคล กลุ่ม หรือ ระบบตั้งแต่ 2 ระบบขึ้นไปมีการกระทำเป็นสื่อ แสดงความรู้สึกต่อกัน และแต่ละฝ่ายต่างมีอิทธิพลต่อกัน (ขวัญตา แต่พงษ์โสรัถ. 2538 : 39)

สรุปว่า ปฏิสัมพันธ์ หมายถึง กระบวนการความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป มีการกระทำเป็นสื่อ แสดงความรู้สึกต่อกัน และแต่ละฝ่ายต่างก็มีอิทธิพลต่อกัน

พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์เป็นพฤติกรรมที่ใช้มากทางด้านสังคม เป็นการแสดงออกถึงความเข้าใจ ความคิด ความรู้สึกและอารมณ์ที่มีต่อกัน ในแง่ของทฤษฎี ตามทฤษฎีทางสังคมนี้ได้อธิบายถึง ว่าความรู้เกี่ยวกับอารมณ์ พฤติกรรม และพุทธิ เป็นตัวบ่งบอกถึงความพึงพอใจของบุคคล ถ้าคนมีอารมณ์ดีและเป็นธรรมชาติ การมีปฏิสัมพันธ์จะดีและอันตรายจะน้อยกว่า (Baron and Byrne. 1994 : 30) โดยเฉพาะการเรียนรู้เกี่ยวกับสังคม เด็ก ๆ ต้องการการเรียนรู้เกี่ยวกับสังคมกลุ่มต่าง ๆ เพื่อสร้างเจตคติ ซึ่งอาจมีได้ทั้งทางบวกและทางลบ ที่เด็กจะได้ยินหรือได้พบมาจากการแสดงออกของผู้ปกครอง เพื่อน ครู ถือว่าเป็นการแสดงออกทางตรงแล้วเด็กเกิดการเลียนแบบ ดังนั้น การให้เด็กได้เห็นหรือได้เรียนรู้การกระทำหรือได้เห็นเจตคติที่เหมาะสมจึงมีความสำคัญมากในการที่จะพัฒนาความรู้สึกที่ดีและแนวโน้มที่ดีต่อสังคม เด็กจึงควรได้สัมผัส

และเรียนรู้สังคมทั้งโดยตรงและทางอ้อมจากภาวะสังคมปกติ การมีปฏิสัมพันธ์นี้เป็นสิ่งที่ถูกนำมาใช้กับบุคคลต่าง ๆ ในหลายรูปแบบที่สำคัญคือ ใช้ในด้านการสื่อสาร การพูด การสนทนากับผู้อื่น ลักษณะของการใช้ปฏิสัมพันธ์มีทั้งการใช้แบบเข้มและแบบทั่วไป

การใช้ปฏิสัมพันธ์แบบเข้มในโรงเรียนเป็นแนวคิดใหม่ที่เน้นถึงการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน โดยมุ่งเน้นให้เกิดความเข้าใจผู้เรียนและสื่อให้ผู้เรียนยอมรับมากกว่าการให้ผู้เรียนเข้าใจผิดหรือเพิกเฉย สิ่งที่ใช้มากจะเน้นเรื่องการใช้คำถามมากกว่าพฤติกรรม ซึ่งโดยวิธีการแล้วควรใช้ทั้งสองอย่างประกอบกันแต่การอธิบายเหตุผลและความรู้สึกที่เหมาะสมประกอบกับการเข้าใจผู้เรียนจะมีผลมากกว่า (Hewett and Nind, 1998 : 151-152) ซึ่งในการวิจัยนี้ผู้วิจัยได้นำมาใช้ในแง่ของการสื่อสารเป็นหลัก ด้วย การพูดและสื่อความหมายจากสิ่งเหล่านี้ รวมทั้งการสื่อความหมายจากสื่อ

เลวินและลิปปีท (Lewin and Lippit) ได้ศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็ก โดยแบ่งปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็กออกเป็น 3 แบบคือ

1. กลุ่มที่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็กเป็นแบบอัตตาธิปไตย แบบนี้ให้ผลดีในการเรียนคือทำงานสำเร็จและมีผลสำเร็จในการเรียนดี
2. กลุ่มที่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็กแบบปล่อยปละละเลยปฏิสัมพันธ์แบบนี้ไม่ส่งเสริมบุคลิกภาพที่ดี เด็กจะเป็นคนทำงานไม่เป็น ไม่รู้จักรับผิดชอบ และไม่สามารถเป็นผู้นำที่ดีได้
3. กลุ่มที่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็กแบบประชาธิปไตย แบบนี้จะทำให้เด็กมีส่วนร่วมและเคารพซึ่งกันและกัน มีลักษณะความเป็นผู้นำ การริเริ่มสร้างสรรค์ และมีความรับผิดชอบ (สุภา สุขวิบูลย์, 2539 : 55 ; อ้างอิงจาก สุมาลี วงศ์ปลุกแก้ว, 2526 : 9)

วิธีการประเมินปฏิสัมพันธ์เชิงสื่อสารมีขั้นตอนสำคัญคือ

1. สังเกตเด็ก
2. สัมภาษณ์ผู้ปกครอง
3. ตรวจสอบข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความสามารถเด็กโดยเฉพาะบริบทของเด็กที่ครูต้องประเมินในขณะที่ทำปฏิสัมพันธ์คือ
 - 3.1 กิจกรรมที่เด็กกำลังมีส่วนร่วม
 - 3.2 บุคคลซึ่งเด็กกำลังมีปฏิสัมพันธ์ร่วม
 - 3.3 สิ่งที่เด็กชอบและไม่ชอบ เช่น กิจกรรม อาหาร เสื้อผ้า สี และบุคคล

การประเมินนี้จะช่วยให้ครูสามารถมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กและใช้รูปแบบที่เหมาะสมซึ่งช่วยให้เด็กสามารถแสดงความรู้สึก ตอบสนองคำถาม ปฏิเสธคำถาม และแสดงความสนใจกับครูมากขึ้น (Butterfield, 1995 : 17)

3.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็ก

การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็ก ได้มีการศึกษาไว้ดังนี้

สุทธิพรรณ ธีรพงศ์ (2534 : 70) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความร่วมมือของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มแบบครูมีส่วนร่วมและแบบครูไม่มีส่วนร่วมจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเด็กปฐมวัยอายุ 5-6 ปี จำนวน 28 คน เป็นเวลา 6 สัปดาห์ พบว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรม

ศิลปสร้างสรรค์เป็นกลุ่มแบบครุมีส่วนร่วมมีพฤติกรรมการร่วมมือก่อนและหลังการทดลองแตกต่างกัน เช่นเดียวกับเด็กที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์แบบครุไม่มีส่วนร่วม และเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมศิลปสร้างสรรค์เป็นกลุ่มแบบครุมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

กาญจนา สุวรรณธาร (2537 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่น สรรค์สร้างแบบที่ครุมีปฏิสัมพันธ์แบบที่ครุไม่มีปฏิสัมพันธ์ และการจัดประสบการณ์การเล่นแบบปกติ มีความเชื่อมั่นในตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ขวัญตา แต่พงษ์โสรัถ (2538 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นน้ำ เล่นทรายแบบครุมีปฏิสัมพันธ์มีความสามารถในการแก้ปัญหาสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นน้ำ เล่นทราย แบบครุไม่มีปฏิสัมพันธ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สุภา สุขวิบูลย์ (2539 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์เล่นตามมุม แบบมีข้อตกลงและเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นแบบมีปฏิสัมพันธ์มีลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ซิลวา บรุนเนอร์ และเจโนวา (Sylva, Bruner and Genova.1976 : 193) ได้ศึกษาพบว่า นักเรียนกลุ่มที่เล่นแบบอิสระและกลุ่มที่เล่นโดยได้รับการสอนให้รู้จักสังเกตมีความสามารถในการแก้ปัญหาแตกต่างกัน คือ กลุ่มที่เล่นแบบอิสระสามารถแก้ปัญหาได้ดีกว่าเล่นในกลุ่มที่ได้รับการสอนให้รู้จักสังเกตและชี้แนะโดยสามารถแก้ปัญหาได้หลายวิธีกว่า

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้พบข้อสรุปว่าพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครู และนักเรียนมีอิทธิพลต่อการพัฒนาความคิดการเรียนรู้ของเด็กอย่างมาก การที่ครูสนทนาและใช้คำถาม กระตุ้นให้เด็กได้คิด ให้กำลังใจ ยอมรับความรู้สึกและความคิดเห็นของเด็ก จะช่วยให้เด็กกล้าแสดงออก (Bessell and Ball. 1972 : 199) ซึ่งบางกิจกรรม ครูอาจไม่จำเป็นต้องมีบทบาทในขณะที่เด็กทำกิจกรรมเลย แต่ในบางกิจกรรมครูอาจยังมีความจำเป็นที่จะต้องเข้าไปมีบทบาทอยู่บ้าง เพราะพฤติกรรมบางอย่างของเด็ก เกิดจากการเรียนรู้ ประสบการณ์ สิ่งเร้าและสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็ก ครูจึงควรให้ความสนใจในบทบาทหรือ พฤติกรรมของตนเองว่าควรเป็นลักษณะอย่างไร จึงจะส่งผลต่อพัฒนาการของเด็กเป็นอย่างดี ดังนั้นหากเรา จัดกิจกรรมการสนทนาปฏิสัมพันธ์โดยให้มีครูหรือผู้ใกล้ชิดเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กขณะทำกิจกรรม จะส่งผลต่อการใช้ทักษะความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย แตกต่างจากการปล่อยให้เด็กทำ กิจกรรมตามลำพัง

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสนทนาปฏิสัมพันธ์ ที่มีผลต่อการตระหนักรู้ทางสังคม ของเด็กปฐมวัยจะพบว่า การสนทนาสามารถพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กได้สูง ที่นอกจากการเป็นผู้พูดผู้ฟังที่ดี แล้วเด็กยังได้แสดงถึงความรู้สึกนึกคิดของตนเองออกมา และสามารถเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรมของตนเองให้ดีขึ้น (สุวัฒน์ มุทเมธา. 2523 : 178-180) ในแง่ของการจัดการเรียนการสอน บทบาทของครูที่มีต่อ เด็กสำคัญมากในแง่ของพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ กาญจนา สุวรรณธาร (2537 : 26) สุภา สุขวิบูลย์ (2539 : บทคัดย่อ) แสดงให้เห็นถึงปฏิสัมพันธ์ของครูมีผลต่อการพัฒนาเด็ก จากลักษณะ สำคัญทั้ง 2 ประการนี้ ผู้วิจัยมีความคิดเห็นว่าจะเป็นการนำไปสู่การจัดการเรียนการสอนเพื่อการตระหนักรู้ ทางสังคมให้กับเด็กได้ เพราะการตระหนักรู้ทางสังคม เด็กจะต้องเรียนรู้จากประสบการณ์จริง การเรียน ร่วมกัน การมีปฏิสัมพันธ์กัน และอาจใช้สื่อเทคโนโลยีประกอบจะช่วยให้เด็กสามารถสร้างทัศนคติ ความรู้สึก

ที่ดีต่อสังคมและบุคคลอื่นๆได้ (Fortson and Reiff. 1995 : 280 ; citting Goodlad. 1984. *Early Childhood Curriculum.*)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนารูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อการตระหนักรู้ทางสังคมของเด็กปฐมวัย โดยการใช้การสนทนากลุ่มมีปฏิสัมพันธ์และการกระตุ้นของครูเพื่อสร้างเสริมการตระหนักรู้ทางสังคมให้กับเด็ก ผลที่ได้จากการวิจัยนี้เชื่อว่าจะเป็นแนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อการพัฒนาสังคมที่ดี และนำไปสู่สันติสุขของสังคมในอนาคต

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาตามขั้นตอน ดังนี้

1. การกำหนดประชากรและเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

การกำหนดประชากรและเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ นักเรียนชายและหญิงที่มีอายุระหว่าง 5 – 6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2544 ของโรงเรียนอนุบาลคหกรรมศาสตร์ ภาควิชาคหกรรมศาสตร์ คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพมหานคร

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการค้นคว้าครั้งนี้ เป็นนักเรียนชาย – หญิง อายุ 5-6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2544 ของโรงเรียนอนุบาลคหกรรมศาสตร์ ภาควิชาคหกรรมศาสตร์ คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ดำเนินการสุ่มอย่างง่ายโดยการจับฉลากห้องเรียนเลือกกลุ่มตัวอย่างจาก 3 ห้องเรียน มา 1 ห้องเรียนแล้วนำรายชื่อนักเรียนในห้องที่สุ่มได้มาจับฉลากอีกครั้งหนึ่งให้ได้จำนวน 15 คน เพื่อเป็นกลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดกิจกรรมสนทนาปฏิสัมพันธ์

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่

1. แบบประเมินการตระหนักรู้ทางสังคมสำหรับเด็กปฐมวัย
2. แผนการจัดกิจกรรมสนทนาปฏิสัมพันธ์

การสร้างแบบประเมินการตระหนักรู้ทางสังคมสำหรับเด็กปฐมวัย

ผู้วิจัยดำเนินการขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือตามลำดับ ดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการตระหนักรู้ทางสังคม และแบบทดสอบที่มีความสอดคล้องในเรื่องของสังคม จากงานวิจัยของ เบญจพร สมานมาก (2540) จินดา น้าเจริญ (2541) สุภัค ไหวหากิจ (2544) เพื่อปรับให้เหมาะสมเป็นแนวทางในการสร้างแบบประเมิน
2. นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาสร้างแบบประเมินการตระหนักรู้ทางสังคมเป็นแบบเลือกตอบโดยแบ่งเป็น 4 ตอนซึ่งแต่ละตอนครอบคลุมองค์ประกอบของการตระหนักรู้ทางสังคมทั้ง 4 ด้าน และความสอดคล้องกับจุดประสงค์ในการสร้างแบบประเมิน ได้จำนวนข้อในแบบประเมินทั้งสิ้น 24 ข้อดังนี้

ด้านที่ 1 ความสัมพันธ์กับบ้าน จำนวน 10 ข้อ

ด้านที่ 2 ความสัมพันธ์กับโรงเรียน จำนวน 10 ข้อ

ด้านที่ 3 ความสัมพันธ์กับชุมชน จำนวน 10 ข้อ

ด้านที่ 4 ความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม จำนวน 10 ข้อ

3. สร้างคู่มือในการดำเนินการประเมินทุกขั้นตอนให้สอดคล้องกับแบบประเมินทุกขั้นตอนและให้สอดคล้องกับแบบประเมินแต่ละชุดที่สร้างขึ้นรวมทั้งกำหนดเวลาในการทำแบบประเมินรูปภาพทั้งหมดในแบบประเมิน ผู้วิจัยให้ผู้ชำนาญการออกแบบและวาดภาพเหตุการณ์ให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ของการวิจัยระหว่างการสร้างแบบประเมินผู้วิจัยได้มีการปรับแก้และแนะนำภาพเหตุการณ์ของแต่ละข้อของแบบประเมินที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

4. คำถามในแต่ละข้อรายการจะเป็นเหตุการณ์สมมติเรื่องพฤติกรรมการตระหนักรู้ทางสังคมสำหรับเด็กปฐมวัย คำตอบเป็นตัวเลือกรูปแบบ 3 ตัวเลือก ให้เด็กเลือกตอบเพียงตัวเดียว โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนเป็น 2, 1 และ 0 ตามความหมายดังนี้

เกณฑ์ในการให้คะแนน

2 คะแนน หมายถึง คำตอบที่เด็กเลือกพฤติกรรมที่แสดงออกเกี่ยวกับการตระหนักรู้ทางสังคมที่เหมาะสมที่สุด

1 คะแนน หมายถึง คำตอบที่เด็กเลือกพฤติกรรมที่แสดงออกเกี่ยวกับการตระหนักรู้ทางสังคมบ้างแต่ยังไม่เหมาะสม

0 คะแนน หมายถึง คำตอบที่เด็กเลือกพฤติกรรมที่ไม่มีการตระหนักรู้ทางสังคม

วิธีการหาคุณภาพของแบบประเมินวัดการตระหนักรู้ทางสังคม

1. นำแบบประเมินการตระหนักรู้ทางสังคมสำหรับเด็กปฐมวัย ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา ภาษาที่ใช้และความสอดคล้องกับจุดประสงค์ ดังนี้

ดร.วรรณาท รักษ์กุลไทย

ผู้บริหารโรงเรียนเกษมพิทยา แผนกก่อนประถมศึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ขวัญฟ้า รังสิยานนท์

อาจารย์ประจำภาควิชาอนุบาลศึกษา สถาบันราชภัฏสวนดุสิต

อาจารย์ผาณิตา ดวงมณีมรกต

นักวิชาการศึกษา ประจำสำนักบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

ผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกข้อรายการที่ผู้เชี่ยวชาญเห็นตรงกัน 2 ใน 3 ไว้เป็นข้อรายการของแบบประเมินและปรับปรุงเนื้อหาส่วนที่ได้รับคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญกล่าวคือ

1. คำถามที่เป็นเหตุการณ์ สมมติให้สอดคล้องการตระหนักรู้ทางสังคม ที่ต้องการวัด

2. ให้ปรับปรุงในเรื่องของภาษาที่ใช้ใน คำถามเหตุการณ์สมมติ ข้อที่ 1 (ตอนที่ 1)

ข้อที่ 18 ภาพตัวเลือกคำตอบข้อที่ 17 (ตอนที่ 2) ข้อที่ 22 ภาพตัวเลือกคำตอบข้อที่ 23 (ตอนที่ 3) ข้อที่ 35 (ตอนที่ 4)

2. นำแบบประเมินการตระหนักรู้ทางสังคมสำหรับเด็กปฐมวัยที่ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญจัดทำเป็นแบบประเมิน และนำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 อายุ 5-6 ปี โรงเรียนอนุบาลนครราชสีมา ภาควิชาคหกรรมศาสตร์ คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 60 คน นำมาหาค่าอำนาจจำแนก โดยใช้วิธีการการแจกแจงที่ (t) (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538 : 216) ของแบบประเมินการตระหนักรู้ทางสังคมของเด็กปฐมวัย โดยแบ่งเป็นกลุ่มสูง ร้อยละ 25 และกลุ่มต่ำร้อยละ 25 โดยมีค่า t 0.246 ถึง 16.837 เลือกข้อที่มีค่า t ตั้งแต่ 1.671 ขึ้นไปเป็นแบบประเมิน ด้านละ 6 ข้อ รวมทั้งหมด 24 ข้อ ดังนี้

ด้านที่ 1 จำนวน 6 ข้อ ข้อที่ 1, 2, 3, 4, 5 และ 6

ด้านที่ 2 จำนวน 6 ข้อ ข้อที่ 11, 12, 13, 14, 16 และ 18

ด้านที่ 3 จำนวน 6 ข้อ ข้อที่ 22, 23, 24, 25, 26 และ 29

ด้านที่ 4 จำนวน 6 ข้อ ข้อที่ 31, 32, 33, 34, 35 และ 40

3. นำแบบประเมินการตระหนักรู้ทางสังคม จำนวน 24 ข้อ ที่ได้ไปหาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ โดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) (ล้วน สายยศและอังคณา สายยศ. 2538 : 200) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบประเมินการตระหนักรู้ทางสังคมสำหรับเด็กปฐมวัยเท่ากับ 0.93

4. นำแบบประเมินการตระหนักรู้ทางสังคมสำหรับเด็กปฐมวัยที่มีค่าความเชื่อมั่นไปใช้เป็นเครื่องมือในการทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

การสร้างแผนการจัดกิจกรรมสหاناปฏิสัมพันธ์

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างแผนการจัดกิจกรรมสหاناปฏิสัมพันธ์ ตามลำดับขั้น ดังนี้

1. ศึกษาหลักการสหاناและการจัดกิจกรรมปฏิสัมพันธ์ รูปแบบวิธีการสหاناและกิจกรรมปฏิสัมพันธ์ ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการสหاناและกิจกรรมปฏิสัมพันธ์ จากเอกสาร ตำราสิ่งพิมพ์ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสหانا การจัดกิจกรรมปฏิสัมพันธ์และหนังสือ Early Childhood Curriculum (1995)

2. ศึกษาแบบแผนการจัดกิจกรรมการสหานาตามตารางกิจกรรมประจำวันของแผนการจัดประสบการณ์ในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3 ของ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

3. กำหนดรูปแบบการสหานาปฏิสัมพันธ์เป็นการสหานาที่ส่งเสริมการตระหนักรู้ทางสังคมให้กับเด็กในด้านความสัมพันธ์กับบ้าน ความสัมพันธ์กับโรงเรียน ความสัมพันธ์กับชุมชน และความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม โดยสร้างรูปแบบการสหานาปฏิสัมพันธ์ให้สอดคล้องกับเนื้อหาการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการตระหนักรู้ทางสังคม และรูปแบบการจัดกิจกรรมสหานาตามตารางกิจกรรมประจำวัน ของแผนการจัดกิจกรรมสหานาปฏิสัมพันธ์ ในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 3 ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เป็นกิจกรรมสหานาปฏิสัมพันธ์ที่ส่งเสริมการตระหนักรู้ทางสังคม และเนื้อหาที่ส่งเสริมการตระหนักรู้ทางสังคมที่จะสอดแทรกในการจัดกิจกรรมแต่ละกิจกรรม ดังนี้

3.1 ด้านความสัมพันธ์กับบ้าน ประกอบด้วยหัวข้อการเรียนรู้ 2 หัวข้อ

3.1.1 การช่วยเหลืองานบ้าน จำแนกเป็นหัวข้อการเรียนรู้ 3 เรื่อง ดังนี้

ดังนี้

- การกวาดบ้าน
- การถูบ้าน
- การทำกับข้าว

3.1.2 การรับผิดชอบต่อภาระหน้าที่ภายในบ้าน จำแนกเป็นหัวข้อการเรียนรู้ 3 เรื่อง

- การช่วยเหลือแม่
- การเก็บที่นอน
- การเก็บของเข้าที่

3.2 ด้านความสัมพันธ์กับโรงเรียน ประกอบด้วยหัวข้อการเรียนรู้ 2 หัวข้อ

3.2.1 การรู้จักสมาคมการะในการแสดงออกต่อครูและบุคลากรของโรงเรียน จำแนกเป็นหัวข้อการเรียนรู้ 3 เรื่อง ดังนี้

- การแสดงความเคารพ
- การใช้วาจาไพเราะ
- การมีมารยาทในการแสดงออก

3.2.2 การเล่นและอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสันติ จำแนกเป็นหัวข้อการเรียนรู้ 3 เรื่อง ดังนี้

- การแบ่งปัน
- การอดทน
- ความซื่อสัตย์

3.3 ด้านความสัมพันธ์กับชุมชน ประกอบด้วยหัวข้อการเรียนรู้ 2 หัวข้อ

3.3.1 การร่วมทำประโยชน์แก่ชุมชน จำแนกเป็นหัวข้อการเรียนรู้ 3 เรื่อง ดังนี้

- การทิ้งขยะให้ถูกที่
- การจำแนกขยะ
- การนำของเหลือใช้มาทำเป็นประโยชน์

3.3.2 การรักษาสาธารณสมบัติ จำแนกเป็นหัวข้อการเรียนรู้ 3 เรื่อง ดังนี้

- การรักษาอาคารเรียน
- การรักษาถนน
- การรักษาความสะอาดกำแพง

3.4 ด้านความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วยหัวข้อการเรียนรู้ 2 หัวข้อ

3.4.1 การรักษาสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์จำแนกเป็นหัวข้อการเรียนรู้ 3 เรื่อง

ดังนี้

- การไม่ทำลายต้นไม้
- การดูแลรักษาแม่น้ำลำคลอง

- การปลูกดอกไม้

3.4.2 การรักษาวรรณธรรม จำแนกเป็นหัวข้อการเรียนรู้ 3 เรื่อง ดังนี้

- การเล่นเกมไทย
- ประเพณีนิยมไทย
- การเข้าใจวัฒนธรรม

4. สร้างแผนการจัดกิจกรรมสนทนาปฏิสัมพันธ์ กำหนดจุดประสงค์ ข้อคำถามกระตุ้นความคิด สื่ออุปกรณ์ที่สอดคล้องกับหัวข้อการเรียนรู้ในแต่ละด้าน จำนวน 24 แผน ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ

4.1 ขั้นนำ เป็นการกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความต้องการและสนใจที่จะเรียนรู้เรื่องการตระหนักรู้ทางสังคมประจำวัน โดยการสนทนา ใช้คำถาม เพลง คำคล้องจอง ปริศนาคำทาย หรือสื่ออย่างใดอย่างหนึ่ง

4.2 ขั้นดำเนินการ ครูนำการสนทนาตามประเด็นเรื่องการตระหนักรู้ทางสังคม ด้านความสัมพันธ์เกี่ยวกับบ้าน โรงเรียน ชุมชน และสิ่งแวดล้อม โดยใช้กลไกดำเนินการ 2 ประการคือ

1) การกระตุ้นความคิด ครูใช้คำถามเพื่อให้เด็กคนแรก ซึ่งจะเป็นใครก็ได้ที่ครูสังเกตว่าสนใจ เป็นผู้เริ่มต้นการสนทนา การกระตุ้นความคิดนี้ครูจะใช้อีกเมื่อสมาชิกบางคนไม่ออกความคิดเห็น ครูจะใช้คำถามที่เตรียมไว้เชื่อมโยงประเด็นให้เด็กคิดต่อในกรณีที่เด็กสะดุดหรือหยุด

2) การขยายความคิด เป็นขั้นการสร้างปฏิสัมพันธ์เพื่อเชื่อมโยงความคิดของเด็กให้เป็นไปตามมโนทัศน์และจุดประสงค์ตามหัวเรื่อง การขยายความคิดนี้ครูอาจใช้กิจกรรม บทบาทสมมุติ การเล่านิทาน การเล่นเกม การศึกษานอกสถานที่ แล้วแต่ประเด็นเรื่องที่กำลังสนทนา ครูจะทำต่อจากการสนทนาครบวงกลมแล้ว และนำประเด็นที่ยังไม่ชัดเจนมาจัดกิจกรรมปฏิสัมพันธ์ที่เด็กสามารถร่วมคิด ร่วมกระทำเพื่อให้เกิดความรู้ ตามจุดประสงค์การเรียนรู้

4.3 ขั้นสรุป เป็นการทบทวนเนื้อหาที่นำมาสนทนา โดยครูและนักเรียนร่วมกันสรุปข้อความรู้การตระหนักรู้ทางสังคมตามจุดประสงค์ของการเรียนรู้ประจำวัน

5. นำแผนการจัดกิจกรรมสนทนาปฏิสัมพันธ์เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อพิจารณาความสอดคล้องระหว่างเนื้อหา จุดประสงค์ กิจกรรม ข้อคำถาม สื่ออุปกรณ์ และการประเมินผล ดังนี้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ขวัญฟ้า รังสิยานนท์

อาจารย์ประจำภาควิชาอนุบาลศึกษา สถาบันราชภัฏสวนดุสิต

อาจารย์จินดา น้าเจริญ

ศึกษานิเทศก์ระดับ 5 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน

อาจารย์อุบล เวียงสมุทร

อาจารย์ประจำภาควิชาอนุบาลศึกษา สถาบันราชภัฏเลย

จากการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ 2 ใน 3 ท่าน มีความเห็นสอดคล้องกันในเรื่องเนื้อหา จุดประสงค์ ความชัดเจนของลำดับขั้นตอนการจัดกิจกรรม ปรับปรุงด้านการใช้ภาษาให้เหมาะสม และปรับปรุงคำถามกระตุ้นความคิดใช้ภาษาที่ชัดเจน ฟังแล้วเข้าใจง่าย เรียงลำดับจากง่ายไปหายาก และเหมาะสมกับวัยของเด็ก รวมทั้งขอเสนอแนะในการดำเนินการจัดกิจกรรมให้เหมาะสม

6. นำแผนการจัดกิจกรรมสหกรณ์ปฏิสัมพันธ์ที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ และนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 15 คน เพื่อศึกษาความเหมาะสมและความชัดเจนของขั้นตอนการจัดกิจกรรมในสภาพความเป็นจริง เวลาที่ใช้ในการจัดกิจกรรม คำถามที่ใช้ในการกระตุ้นความคิด สื่ออุปกรณ์ที่ใช้ในการขยายความคิด พบว่าเด็กสามารถทำกิจกรรมตามขั้นตอนได้ เวลาที่ใช้ในการทำกิจกรรมและสื่ออุปกรณ์ที่ใช้ในการขยายความคิดมีความเหมาะสม แต่คำถามบางข้อที่ใช้ในการถามยาวเกินไป ทำให้เด็กสับสนต้องปรับให้สั้นและกระชับรัดกุมแล้วเข้าใจง่าย หลังจากนั้นจึงทำการแก้ไข ปรับปรุงให้สมบูรณ์แล้วจัดทำเป็นแผนการจัดกิจกรรมสหกรณ์ปฏิสัมพันธ์ฉบับสมบูรณ์

7. นำแผนการจัดกิจกรรมสหกรณ์ปฏิสัมพันธ์ฉบับสมบูรณ์ไปใช้ทดลองกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบแผนการทดลอง

การค้นคว้าครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองโดยใช้แผนการทดลองแบบ One-Group Pretest-Posttest Design (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538 : 249) ตามตาราง 1 ดังนี้

ตาราง 1 แบบแผนการทดลอง

กลุ่ม	การประเมินก่อนการทดลอง (Pretest)	ทดลอง	การประเมินหลังการทดลอง (Posttest)
ER	T_1	X	T_2

ความหมายของสัญลักษณ์

ER แทน	กลุ่มทดลองที่สุ่มตัวอย่างมาได้
T_1 แทน	การประเมินก่อนการทดลอง (Pretest)
T_2 แทน	การประเมินหลังการทดลอง (Posttest)
X แทน	การทดลอง

ขั้นตอนการดำเนินการทดลอง

การทดลองครั้งนี้ ดำเนินการในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2544 เป็นเวลา 9 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน ได้แก่วันจันทร์ วันพุธ และวันศุกร์ ตั้งแต่วันที่ 11 มิถุนายน 2544 ถึง วันที่ 10 สิงหาคม 2544 โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. สร้างความคุ้นเคยกับเด็กกลุ่มตัวอย่างในสัปดาห์แรกของการทดลอง เป็นเวลา 4 วัน วันละ 20 นาที ดังนี้

วันที่ 1 แนะนำตัวกับเด็ก และให้เด็ก ๆ แนะนำตัว

วันที่ 2 สนทนากับเด็กและให้เด็กออกมาเล่าเรื่องที่อยากเล่าให้เพื่อนฟัง

วันที่ 3 เล่านิทานให้เด็กฟัง และให้เด็กร่วมกันแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเนื้อหาในนิทาน

วันที่ 4 เล่าเรื่องประกอบภาพแล้วให้เด็กแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่เล่า

2. ก่อนดำเนินการทดลอง ทำการประเมินการตระหนักรู้ทางสังคมก่อนการทดลองด้วยแบบประเมินการตระหนักรู้ทางสังคมสำหรับเด็กปฐมวัย ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 24 ข้อ ใช้เวลาทำการประเมิน 1 วัน เวลา 9.00 – 9.30 น. โดยผู้วิจัยทำการประเมินและตรวจคะแนนด้วยตนเอง

3. ดำเนินการทดลองกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 15 คน ตามแผนการจัดกิจกรรมสนทนาปฏิสัมพันธ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น และเป็นกิจกรรมที่สัมพันธ์กับประเด็นเรื่องการตระหนักรู้ทางสังคม 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความสัมพันธ์กับบ้าน ความสัมพันธ์กับโรงเรียน ความสัมพันธ์กับชุมชน และความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม โดยการจัดกิจกรรมสนทนาปฏิสัมพันธ์ กับกลุ่มตัวอย่างเป็นเวลา 8 สัปดาห์ๆ ละ 3 วัน ได้แก่ วันจันทร์ วันพุธ วันศุกร์ วันละ 15-20 นาที ในช่วงกิจกรรมสนทนาตอนเช้า เวลา 09.30-09.50 น. ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินกิจกรรมตามขั้นตอนในการทำกิจกรรมตามวันและเวลาดังนี้

ตาราง 2 กำหนดการสอนในการทดลอง

สัปดาห์	วัน	เวลา 9.30 - 9.50 น.
1. ความสัมพันธ์กับบ้าน - การช่วยเหลืองานบ้าน	จันทร์	การกวาดบ้าน
	พุธ	การถูบ้าน
	ศุกร์	การทำกับข้าว
2. ความสัมพันธ์กับโรงเรียน - การรู้จักบุคลากรในโรงเรียน	จันทร์	การแสดงความเคารพ
	พุธ	การใช้วาจาไพเราะ
	ศุกร์	การมีมารยาทในการแสดงออก
3. ความสัมพันธ์กับชุมชน - การร่วมทำประโยชน์แก่ชุมชน	จันทร์	การทิ้งขยะให้ถูกที่
	พุธ	การจำแนกขยะ
	ศุกร์	การนำของเหลือใช้มาเป็นประโยชน์
4. ความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม - การรักษาสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์ของชุมชน	จันทร์	การไม่ทำลายต้นไม้
	พุธ	การดูแลรักษาแม่น้ำลำคลอง
	ศุกร์	การปลูกดอกไม้
5. ความสัมพันธ์กับบ้าน - การรับผิดชอบต่อภาระหน้าที่ภายในบ้าน	จันทร์	การช่วยเหลือแม่
	พุธ	การเก็บที่นอน
	ศุกร์	การเก็บของเข้าที่

สัปดาห์	วัน	เวลา 9.30 - 9.50 น.
6. ความสัมพันธ์กับโรงเรียน - การเล่นและอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสันติ	จันทร์ พุธ ศุกร์	การแบ่งปัน การอดทน ความซื่อสัตย์
7. ความสัมพันธ์กับชุมชน - การรักษาอาคารเรียน	จันทร์ พุธ ศุกร์	การรักษาอาคารเรียน การรักษาถนน การรักษาความสะอาดกำแพง
8. ความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม - การรักษาวัฒนธรรม	จันทร์ พุธ ศุกร์	การเล่นแบบไทย ประเพณีไทยนิยม การเข้าใจวัฒนธรรม

ตาราง 3 ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมสนทนาปฏิสัมพันธ์ตามแผนการจัดกิจกรรมสนทนาปฏิสัมพันธ์

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน	สื่อการเรียนรู้การสอน
1. ชี้นำ (3 นาที) ครูกระตุ้นให้เด็กเกิดความต้องการและสนใจที่จะเรียนรู้เรื่องการตระหนักรู้ทางสังคมประจำวัน โดยการสนทนา หรือใช้สื่ออย่างใดอย่างหนึ่ง 2. ขั้นตอนการสอน (12 นาที) ครูนำการสนทนาตามประเด็นเรื่องการตระหนักรู้ทางสังคม โดยใช้กลไกดำเนินการ 2 ประการคือการ 2.1) กระตุ้นความคิดโดยใช้คำถามซึ่งครูจัดเตรียมไว้และอาจปรับได้เพื่อให้สอดคล้องกับภาวะของเด็กขณะนั้น 2.21) ขยายความคิดโดยใช้กิจกรรม เกม บทบาท - สมมุติ วิดีทัศน์ นิทาน ภาพถ่าย เหตุการณ์จริง สื่อของจริง และศึกษารอบโรงเรียน 3. ขั้นสรุป (5 นาที) ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปข้อความรู้การตระหนักรู้ทางสังคมตามจุดประสงค์ และมโนทัศน์ของการเรียนรู้ประจำวัน	ใช้คำถาม เพลง คำคล้องจอง ปริศนาคำทาย รูปภาพ วิดีทัศน์ ของจริง ใช้คำถามกระตุ้นความคิด ขยายความคิดโดยใช้กิจกรรม เกม วิดีทัศน์ นิทาน ภาพถ่าย เหตุการณ์จริง สื่อของจริง

การจัดกิจกรรมสนทนาปฏิสัมพันธ์เป็นไปตามแผนการจัดกิจกรรมทั้ง 4 ด้าน จำนวน 24 แผน
ดังแสดงในภาคผนวก ก

4. เมื่อดำเนินการทดลองไปครบ 8 สัปดาห์ ผู้วิจัยทำการประเมินหลังการทดลองโดยใช้แบบประเมินการตระหนักรู้ทางสังคมสำหรับเด็กปฐมวัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นทำการประเมิน 1 วัน เวลา 9.00–9.30 น. โดยผู้วิจัยดำเนินการประเมินด้วยตนเอง

5. นำข้อมูลที่ได้จากการทดลองมาตรวจสอบความถูกต้องและนำไปวิเคราะห์ทางสถิติ t-test แบบ Dependent Sample เพื่อตรวจสอบสมมติฐานการศึกษา

บทบาทครู

ครูเป็นผู้เตรียมแผนการสอนและอุปกรณ์ให้พร้อม และเริ่มการเรียนรู้โดยเป็นผู้เปิดประเด็นการสนทนา กระตุ้นให้เด็กเสนอความคิดเห็นร่วมกันด้วยวิธีใช้คำถามกระตุ้นความคิด และจัดกิจกรรมปฏิสัมพันธ์ให้เด็กร่วมคิด ร่วมกระทำ เพื่อเป็นการขยายความคิด ให้เด็กเกิดความรู้ไปสู่การตระหนักรู้ทางสังคม และคอยช่วยเหลือเด็กในขั้นปฏิบัติเมื่อเด็กต้องการความช่วยเหลือตามโอกาสที่เหมาะสม

บทบาทของผู้เรียน

ผู้เรียนเป็นผู้เริ่มสนทนาและเชื่อมสนทนาเป็นวงกลม และร่วมอภิปรายในระหว่างที่ครูกระตุ้นหรือขยายความคิดพร้อมสรุปข้อความรู้ร่วมกันเมื่อครบเวลา

การจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน

1.1 ค่าเฉลี่ยเลขคณิต คำนวณจากสูตร (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538 : 73)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ $\bar{X}$ แทน ค่าเฉลี่ย

$\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

N แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง

1.2 ความเบี่ยงเบนมาตรฐานคำนวณจากสูตร (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538 : 79)

$$S = \sqrt{\frac{N\sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)}}$$

เมื่อ S แทน ความเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนน

N แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง

$\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

$\sum X^2$ แทน ผลรวมของกำลังสองของคะแนนนักเรียนแต่ละคนในกลุ่มตัวอย่าง

2. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ

2.1 ค่าอำนาจจำแนกแบบประเมินการตระหนักรู้ทางสังคมสำหรับเด็กปฐมวัย โดยใช้วิธีการแจกแจงที (t – distribution) โดยคำนวณจากสูตร (ล้วน สายยศและอังคณา สายยศ. 2538 : 216)

$$t = \frac{\bar{X}_H - \bar{X}_L}{\sqrt{\frac{S_H^2}{n_H} + \frac{S_L^2}{n_L}}}$$

เมื่อ t แทน	ค่าอำนาจจำแนก
$\bar{X}_H$ แทน	ค่าเฉลี่ยคะแนนรายข้อของกลุ่มสูง
$\bar{X}_L$ แทน	ค่าเฉลี่ยคะแนนรายข้อของกลุ่มต่ำ
S_H^2 แทน	ความแปรปรวนของคะแนนในกลุ่มสูง
S_L^2 แทน	ความแปรปรวนของคะแนนในกลุ่มต่ำ
n_H แทน	จำนวนของกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มสูง
n_L แทน	จำนวนของกลุ่มตัวอย่างในกลุ่มต่ำ

2.2 ค่าความเชื่อมั่นของแบบประเมินการตระหนักรู้ทางสังคมสำหรับเด็กปฐมวัย โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ของครอนบัค (Cronbach) จากสูตร (ล้วน สายยศและอังคณา สายยศ. 2538 : 200)

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum S_i^2}{S^2} \right]$$

เมื่อ α แทน	ค่าสัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น
n แทน	จำนวนข้อของแบบประเมินทั้งหมด
S_i^2 แทน	คะแนนความแปรปรวนเป็นรายข้อ
S^2 แทน	คะแนนความแปรปรวนของแบบประเมินทั้งฉบับ

3. สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบสมมติฐาน

เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังการทดลอง ของกลุ่มทดลอง โดยใช้สูตร t – test Dependent (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538 : 104)

$$t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{N \sum D^2 - (\sum D)^2}{N-1}}}$$

เมื่อ	t แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน t – distribution
	D แทน	ความแตกต่างของคะแนนแต่ละคู่
	N แทน	จำนวนคู่ของคะแนน

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอข้อมูล ผลการวิเคราะห์ข้อมูล และการแปลความหมายของการวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ ปรากฏผลดังที่จะได้นำเสนอต่อไป และเพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการแปลความหมายของการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังต่อไปนี้

N	หมายถึง จำนวนเด็กปฐมวัยในกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	หมายถึง ค่าเฉลี่ย
S	หมายถึง ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
t	หมายถึง อัตราส่วนวิกฤตที่พิจารณาในการแจกแจงแบบ t
*	หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ตามลำดับดังนี้

1. คำนวณคะแนนก่อนและหลังการทดลองโดยใช้ค่าสถิติพื้นฐานได้แก่ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. คำนวณค่าคะแนนเฉลี่ยเปรียบเทียบการตระหนักรู้ทางสังคมก่อนและหลังการจัดกิจกรรมสหاناปฏิบัติสัมพันธ์โดยรวมและจำแนกรายด้าน โดยใช้ t – test แบบ Dependent

การนำเสนอข้อมูล

ผู้วิจัยนำเสนอข้อมูลดังนี้

1. การเปรียบเทียบการตระหนักรู้ทางสังคมของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมสหاناปฏิบัติสัมพันธ์โดยรวม
2. การเปรียบเทียบการตระหนักรู้ทางสังคมของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมสหاناปฏิบัติสัมพันธ์จำแนกรายด้าน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับขั้นดังนี้

1. การเปรียบเทียบการตระหนักรู้ทางสังคมของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมสหاناปฏิบัติสัมพันธ์โดยรวม ดังตาราง 4

ตาราง 4 การเปรียบเทียบการตระหนักรู้ทางสังคมของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมสนทนา
ปฏิสัมพันธ์โดยรวม

กลุ่มตัวอย่าง	N	$\bar{X}$	S	t
ก่อนการทดลอง	15	33.33	11.57	4.57*
หลังการทดลอง	15	43.27	7.14	

$$t > .05$$

จากตาราง 4 แสดงว่า เด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมสนทนาปฏิสัมพันธ์มีการตระหนักรู้ทางสังคมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเด็กปฐมวัยหลังการจัดกิจกรรมสนทนาปฏิสัมพันธ์มีคะแนนเฉลี่ยการตระหนักรู้ทางสังคมสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมสนทนาปฏิสัมพันธ์

2. เปรียบเทียบการตระหนักรู้ทางสังคมของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมสนทนา
ปฏิสัมพันธ์จำแนกรายด้าน ดังตาราง 5

ตาราง 5 การเปรียบเทียบการตระหนักรู้ทางสังคมของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมสนทนา
ปฏิสัมพันธ์จำแนกรายด้าน

การตระหนักรู้ทางสังคม	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง		t
	$\bar{X}$	S	$\bar{X}$	S	
1. ด้านความสัมพันธ์กับบ้าน	7.27	3.77	11.27	1.91	4.35*
2. ด้านความสัมพันธ์กับโรงเรียน	6.27	4.28	11.00	2.54	4.17*
3. ด้านความสัมพันธ์กับชุมชน	8.87	3.52	10.80	1.93	2.25*
4. ด้านความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม	8.93	2.91	10.20	1.74	2.12*

$t > .05$

จากตาราง 5 แสดงว่า เด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมสนทนาปฏิสัมพันธ์มีการตระหนักรู้ทางสังคมจำแนกรายด้านทั้ง 4 ด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเด็กปฐมวัยหลังการจัดกิจกรรมสนทนาปฏิสัมพันธ์มีคะแนนเฉลี่ยการตระหนักรู้ทางสังคมจำแนกรายด้านทั้ง 4 ด้านสูงกว่าก่อนการจัดกิจกรรมสนทนาปฏิสัมพันธ์

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองที่มุ่งศึกษาการตระหนักรู้ทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมสนทนาปฏิสัมพันธ์ เพื่อเป็นแนวทางให้ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาปฐมวัยได้ใช้ประโยชน์ในการพัฒนาและปลูกฝังการตระหนักรู้ทางสังคมให้แก่เด็กอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการจัดกิจกรรมให้เหมาะสม

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาการตระหนักรู้ทางสังคมของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมสนทนาปฏิสัมพันธ์
2. เพื่อเปรียบเทียบผลการตระหนักรู้ทางสังคมของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมสนทนาปฏิสัมพันธ์ จำแนกเป็นรายด้าน

สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

การตระหนักรู้ทางสังคมของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมสนทนาปฏิสัมพันธ์มีความแตกต่างกัน

วิธีการดำเนินการศึกษาค้นคว้า

1. การกำหนดกลุ่มตัวอย่าง
กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ นักเรียนชาย-หญิง ที่มีอายุ 5-6 ปี ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2544 ของโรงเรียนอนุบาลนครราชสีมา ภาควิชาคหกรรมศาสตร์ คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพมหานคร ที่ได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย โดยการจับสลากมา 1 ห้องเรียน จาก 3 ห้องเรียน แล้วจับสลากนักเรียนอีกครั้งหนึ่ง เพื่อจัดเป็นกลุ่มทดลองจำนวน 15 คน
2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า
 - 2.1 แผนการจัดกิจกรรมสนทนาปฏิสัมพันธ์
 - 2.2 แบบประเมินการตระหนักรู้ทางสังคมสำหรับเด็กปฐมวัย จำนวน 24 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่น 0.93 โดยแต่ละด้านมีจำนวน 6 ข้อ
3. ขั้นตอนการดำเนินการศึกษาค้นคว้า ดำเนินการในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2544 เป็นเวลา 9 สัปดาห์ โดยมี ขั้นตอนดังนี้
 - 3.1 ขอความร่วมมือจากผู้บริหารโรงเรียนในการทำวิจัย
 - 3.2 ชี้แจงให้ครูประจำชั้นทราบรูปแบบงานวิจัยและขอความร่วมมือในการทำงาน
 - 3.3 สร้างความคุ้นเคยกับเด็กกลุ่มตัวอย่างเป็นระยะเวลา 1 สัปดาห์

3.4 ก่อนทำการทดลองทำการประเมินการตระหนักรู้ทางสังคมก่อนการทดลองด้วยแบบประเมินการตระหนักรู้ทางสังคมสำหรับเด็กปฐมวัย ดำเนินการทดลองโดยให้กลุ่มทดลองหนึ่งกลุ่มจำนวน 15 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่ม ได้รับการจัดกิจกรรมสนทนาปฏิสัมพันธ์ตามแผนการจัดกิจกรรมที่ผู้วิจัยเขียนขึ้น และเป็นกิจกรรมที่สัมพันธ์กับประเด็นเรื่องการตระหนักรู้ทางสังคม 4 ด้าน ได้แก่ ด้านความสัมพันธ์กับบ้าน ความสัมพันธ์กับโรงเรียน ความสัมพันธ์กับชุมชน และความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม โดยการจัดกิจกรรมสนทนาปฏิสัมพันธ์ กับกลุ่มทดลองเป็นเวลา 8 สัปดาห์ๆ ละ 3 วัน ได้แก่ จันทร์ วันพุธ วันศุกร์ วันละ 15-20 นาที ในช่วงกิจกรรมสนทนาตอนเช้า เวลา 09.30-09.50 น.

3.5 เมื่อสิ้นสุดการทดลองผู้วิจัยทำการทดสอบการตระหนักรู้ทางสังคมหลังการทดลองใช้แบบประเมินการตระหนักรู้ทางสังคมสำหรับเด็กปฐมวัย โดยใช้แบบประเมินการตระหนักรู้ทางสังคมซึ่งเป็นแบบประเมินชุดเดียวกันกับที่ใช้ประเมินก่อนการทดลอง แล้วนำคะแนนที่ได้จากการประเมินไปทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ตามลำดับดังนี้

1. คำนวณคะแนนก่อนและหลังการทดลองโดยใช้ค่าสถิติพื้นฐานได้แก่ ค่าคะแนนเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. คำนวณค่าคะแนนเฉลี่ยเปรียบเทียบการตระหนักรู้ทางสังคมก่อนและหลังการจัดกิจกรรมสนทนาปฏิสัมพันธ์โดยรวมและจำแนกรายด้าน โดยใช้ t – test แบบ Dependent

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

1. การตระหนักรู้ทางสังคมโดยรวมของเด็กปฐมวัยก่อนและหลังการจัดกิจกรรมสนทนาปฏิสัมพันธ์ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. การตระหนักรู้ทางสังคมจำแนกรายด้านก่อนและหลังการจัดกิจกรรมสนทนาปฏิสัมพันธ์พบว่า การตระหนักรู้ทางสังคมด้านความสัมพันธ์กับบ้านและด้านความสัมพันธ์กับโรงเรียน ด้านความสัมพันธ์กับชุมชนและด้านความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้เพื่อเปรียบเทียบการตระหนักรู้ทางสังคมของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมสนทนาปฏิสัมพันธ์ จากผลการทดลองพบว่า

เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมสนทนาปฏิสัมพันธ์หลังการทดลองคะแนนสูงกว่าก่อนการทดลอง โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ย $\bar{X} = 33.33$, $\bar{X} = 43.27$ ตามลำดับและแตกต่างกันมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่าสิ่งที่ทำให้คะแนนหลังการทดลองของผู้เรียนสูงขึ้น มีประเด็นที่สำคัญของกิจกรรมสนทนาปฏิสัมพันธ์ที่สามารถอธิบายได้ดังนี้

1. การเริ่มกิจกรรมด้วยการให้เด็กเสนอความคิด สามารถนำมาพัฒนาพฤติกรรมการตระหนักรู้ทางสังคมได้ สามารถอธิบายได้ว่า เด็กเข้าร่วมกิจกรรมสนทนาปฏิสัมพันธ์โดยครูเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงขณะปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน สอดคล้องกับแนวคิดของเพียเจต์ (Piaget) ที่เชื่อว่าการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งที่จำเป็นและสำคัญในการช่วยให้เด็กพัฒนายิ่งขึ้น โดยเริ่มให้พูดคุยสิ่งที่พบเห็นการได้พูดสนทนาทำให้เด็กมีการพัฒนาทางภาษาได้ดี (กุลยา ตันติผลลาชีวะ. 2542 : 112) การเรียนรู้

โดยวิธีการสนทนาปฏิสัมพันธ์จะช่วยฝึกทักษะที่จำเป็นหลาย ๆ ด้าน เช่นทักษะการฟัง พูด การสังเกต การคิด โดยเฉพาะการยอมรับความคิดและความสามารถของเด็กทำให้เกิดการตระหนักรู้ทางสังคมขึ้นในตนเอง ส่งผลให้เด็กกล้าคิด กล้าแสดงออก มีการกระตือรือร้นที่จะคิดและตอบคำถาม โดยไม่ลังเลว่าคำตอบนั้นจะถูกหรือผิด ซึ่งการจัดประสบการณ์การตั้งคำถามนั้นเป็นขั้นตอนหนึ่งของการจัดกิจกรรมสนทนาปฏิสัมพันธ์

2. การกระตุ้นความคิดโดยใช้คำถามของครูเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กทุกคนแสดงออกทางความคิดได้อย่างเต็มที่และลักษณะของคำถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีการจัดอันดับโดยเรียงคำถามจากง่ายไปยากตามมโนทัศน์ของหัวเรื่องเกี่ยวกับการตระหนักรู้ทางสังคมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อนำไปสู่การตระหนักรู้ทางสังคม คำถามที่ง่ายสามารถกระตุ้นให้เด็กที่มีความมั่นใจในการคิดการตัดสินใจเข้าได้มีโอกาสแสดงความสามารถของตนเองออกมาก่อนเพื่อนคนอื่นได้บ้างและเป็นการกระตุ้นเด็กคนต่อไปเกิดความต้องการที่จะตอบหลังจากเห็นเพื่อนคนแรกตอบได้ ซึ่งสอดคล้องกับนิรันดร์ กรองสะอาด (2535 : 70) ที่กล่าวว่า การใช้คำถามเป็นเครื่องมือสำคัญที่ทำให้เกิดการอยากรู้ อยากเห็น และช่วยให้เกิดความคิด และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวรรณไชยธนะ (2537 : บทคัดย่อ) ที่พบว่าเด็กที่ได้รับการจัดประสบการณ์ตั้งคำถามมีความสามารถทางการคิดเชิงเหตุผลและภาษาสูงกว่าเด็กที่ได้รับการจัดประสบการณ์โดยการสนทนาเล่าเรื่อง

จากการสังเกตช่วงสัปดาห์แรกของการทดลองเด็กไม่กล้าคิดตัดสินใจแต่การกระตุ้นด้วยคำถามเพื่อให้เด็กคิดค้นหาคำตอบ ซึ่งพบว่าหลังทดลอง 3 สัปดาห์เด็กสนุกสนานตื่นเต้นสนใจ และทำกิจกรรมได้ราบรื่นขึ้นโดยครูจะใช้คำถามที่ครูเตรียมไว้สำหรับกระตุ้นและเชื่อมโยงความคิดตามมโนทัศน์ของเนื้อหาของการตระหนักรู้ทางสังคมน้อยลง โดยเฉพาะเด็กกลุ่มทดลองสามารถพูดสนทนาได้ตอบเชื่อมโยงต่อจากเนื้อหาได้ต่อเนื่อง การใช้คำถามควบคู่กับสื่อการเรียนการสอนเป็นการกระตุ้นให้เด็กมีโอกาสได้ใช้ความคิดและถ่ายทอดออกมาโดยมีการสนทนาได้ตอบและเสนอความคิดเห็นร่วมกันซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฐฐากร ฤทธมณฑล (2536 : 124 – 146) และวายุภา จิตรสิงห์ (2534 : 61 – 63) ที่พบว่าเด็กตอบคำถามด้วยความมั่นใจใช้เวลาคิดน้อย ทั้งนี้เนื่องจากลักษณะคำถามที่ใช้กระตุ้นและเชื่อมโยงประเด็นให้เด็กคิดอย่างต่อเนื่องนั้นเป็นคำถามที่เปิดโอกาสให้เด็กคิดได้กว้าง เป็นคำถามที่ไม่กำหนดแนวทางของคำตอบว่าต้องเป็นอย่างไร ดังนั้นจึงไม่มีคำตอบที่ถูกหรือผิด จึงทำให้เด็กมีอิสระในการคิด และตรงกันกับคำกล่าวของ คารินและซันด์ (Carin and Sund, 1971 : 23 – 37) ที่ว่าการใช้คำถามเป็นวิธีที่มีประโยชน์มากสำหรับครูผู้สอนในกิจกรรมการเรียนการสอน เพราะคำถามช่วยทำให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจและเข้าใจสิ่งที่เรียนมากขึ้น สอดคล้องกับความ คิดของวิลเลียมส์ (Williams, 1983 : 142) ที่กล่าวว่าการใช้คำถามเป็นวิธีที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจและเข้าใจและในสิ่งที่เรียนมากขึ้น และคันทิงแฮม (Cunningham, 1971 : 22 – 29) ได้กล่าวว่า วิธีใช้คำถามของครูมีผลโดยตรงต่อทักษะการคิดของผู้เรียนที่แสดงออกเพื่อตอบคำถามของครู ดังนั้นการใช้คำถามจึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่ช่วยกระตุ้นให้เด็กเกิดความคิด ในการวิจัยนี้ผู้วิจัยนำเสนอโดยใช้วิธีการหยุดเป็นช่วงและใช้คำถามกระตุ้นให้เด็กเกิดมโนทัศน์ไปตามเนื้อหาของวิดิทัศน์ที่ครูต้องการให้เด็กเรียนรู้ การใช้คำถามกระตุ้นให้เด็กคิดเป็นปัจจัยพื้นฐานในการสร้างความเข้าใจให้กับเด็กในการตระหนักรู้ทางสังคม เพราะกิจกรรมที่ส่งเสริมการตระหนักรู้ทางสังคมควรเป็นกิจกรรมที่เด็กมีอิสระในการใช้ความคิด ความรู้สึก คิดได้กว้าง คำถามและคำตอบมีการสนองตอบต่อกัน เพื่อสร้างพฤติกรรมของเด็กได้ขณะที่มีการเรียนรู้ความคิดรวบยอดทางสังคม เด็กจะพัฒนาทัศนคติในทางบวก ได้ตั้งความคาดหวังให้กับตนเองและมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ซึ่งวิธีการหยุด (Freeze Frame) เติมน้ำเด็กได้ถามและตอบ คำถามระหว่างครูกับนักเรียนเป็นการฝึกอย่างมีปฏิสัมพันธ์ (Interaction) ตามสถานการณ์ที่ปรากฏและเป็นการทำให้สื่อมีชีวิต เพราะมีครูเป็นตัวประสานไม่ใช่ปล่อยให้เด็กเรียนนั่งดูวิดีโอแต่เพียงลำพังโดยบางเรื่องเป็นเรื่องที่เด็กไม่ชอบดู

หรือสนใจดูนัก (ประนอม สุรัสวดี. 2541 : 42 - 43) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของพรณี บุญประกอบ (2533 : 65) ที่ให้ความเห็นว่า เด็กจะเรียนรู้ได้ดีที่สุด จะต้องได้แสดงพฤติกรรมที่เป็นการพูด และการกระทำออกมาให้มากที่สุด จะส่งผลต่อการเรียนรู้ถึง 90 % ดังนั้นจะเห็นได้ว่าสื่อดังกล่าวช่วยให้เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการด้านการตอบคำถามได้ดีขึ้น นอกจากนี้ยังช่วยส่งเสริมกระบวนการคิดและพัฒนาการด้านสังคมในเรื่องของการตระหนักรู้ทางสังคมให้แก่เด็กปฐมวัยได้เป็นอย่างดี

3. การขยายความคิดโดยการใช้สื่อการเรียนรู้การจัดกิจกรรมการสนทนาเป็นวงกลมผู้วิจัยใช้คำถามและสื่อที่หลากหลายกระตุ้น เช่น วัสดุชิ้นเกี่ยวกับมารยาทไทย นิทานเกี่ยวกับการแบ่งปันสิ่งของ รูปภาพน้ำเน่าเสีย ภาพถ่ายเหตุการณ์จริงหน้าบ้านที่ไม่สะอาด เกมต่อภาพเหตุการณ์เด็กถูบ้าน เป็นต้น ซึ่งตลอดระยะเวลาของการทดลองการทำกิจกรรมของเด็กกลุ่มนี้จะสลับสับเปลี่ยนไปหลายวิธี ได้ทำกิจกรรมร่วมกันตามเนื้อหาที่มีการพูดคุย ปฏิสัมพันธ์กันแบ่งปันสิ่งของที่ใช้ร่วมกัน ช่วยเหลือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน เด็กได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง ซึ่งการเรียนรู้จากกิจกรรมหลากหลายรูปแบบดังกล่าวแล้วยังเป็นการเปิดโอกาสให้เด็กได้ปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนและครู ดังที่ (จินทนา ภาคบงกช .2538 : 2) ได้กล่าวว่า การเปิดโอกาสให้เด็กได้ใช้สื่อทำกิจกรรมที่หลากหลาย เด็กมีโอกาสเลือกทำกิจกรรมช่วยให้เด็กคิดตัดสินใจรู้สึกถึงความอิสระในการเล่นหรือทำงานซึ่งความอิสระในการทำงานของเด็กทำให้เด็กมีความสนใจที่จะทำกิจกรรมร่วมกัน ทำให้เด็กเกิดปฏิสัมพันธ์กัน เป็นแนวทางที่จะส่งผลให้เด็กเกิดการตระหนักรู้ทางสังคม

4. การสรุป เป็นขั้นตอนสุดท้ายของกิจกรรมสนทนาปฏิสัมพันธ์ ที่เด็กและครูร่วมกันสรุปข้อความรู้ การตระหนักรู้ทางสังคมตามจุดประสงค์ของการเรียนประจำวัน เป็นสิ่งที่ช่วยผลักดันให้เด็กมีทัศนคติของตนเองที่พร้อมจะถ่ายทอดไปสู่บุคคลอื่น สิ่งที่คุณวิจัยสังเกตเห็นว่า ระหว่างที่เด็กสนทนาถามตอบ ต่อเนื่องเป็นวงกลม จะมีการพูดสรุปตามประเด็นเนื้อหาไปด้วย เด็กที่พูดเก่งสามารถตอบคำถามหรือแสดงความคิดเห็นได้ดีทำให้เด็กคนอื่นเชื่อมโยงความคิด เกิดเป็นความคิดรวบยอด เป็นคำพูดสรุปสอดคล้องกับเนื้อหาที่เรียน เพราะ ยังอยู่ในช่วงความสนใจของเด็กและตลอดทั้งกิจกรรมการสนทนาปฏิสัมพันธ์ เด็กทำกิจกรรมที่เดียว กิจกรรมมีลักษณะเป็นแบบเดียวกันคือเป็นกิจกรรมสงบ จึงทำให้เด็กเกิดการรับรู้ได้ดีสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม ของแบนดูรา (1977 : 22-27) ซึ่งเห็นว่ากระบวนการสนใจมีผลต่อการรับรู้ ถ้าเด็กมีความสนใจจะเกิดการรับรู้ได้ดี และอีกประการหนึ่งครูมีบทบาทสำคัญในการสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ให้เด็กเกิดพฤติกรรมการร่วมมือได้ โดยเริ่มต้นจากการให้อิสระเด็กในการพูดคุย และแสดงความคิดเห็นของตนเองภายในข้อตกลงของการสนทนา ให้เด็กได้ปฏิบัติกิจกรรมร่วมกันตามข้อตกลงนั้น โดยเด็กและครู ไม่มีการเข้าไปแทรกแซงในขณะที่เด็กแต่ละคนกำลังพูด ยกเว้นเมื่อเห็นว่าเด็กคนใดคนหนึ่งสะดุด หรือหยุดไม่พูดต่อครูจะกระตุ้นเด็กด้วยคำถามที่เตรียมไว้ ซึ่งคำถามของครู มีความหมายต่อการเรียนรู้ และความสนใจของเด็กมาก การให้โอกาสเด็กได้คิด และขยายความคิดด้วยการให้ข้อมูลเพิ่มเติมก็เพื่อกระตุ้นให้เด็กนึกภาพออกเป็นสิ่งที่สำคัญมาก ซึ่ง ภรณ์ คุรุรัตน์ (2532 : 3-4) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมในลักษณะการสนทนาปฏิสัมพันธ์เป็นการจัดกิจกรรมแบบยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง เด็กจะมีพัฒนาการด้านสติปัญญาและส่งผลไปกับการพัฒนาพฤติกรรมของสังคม อันที่จะส่งผลช่วยให้เด็กมีการตระหนักรู้ทางสังคมเพิ่มขึ้น การนำประสบการณ์เดิมมาขยาย เด็กเกิดความรู้ใหม่ สอดคล้องกับฟุตแลด (Fortson and Reiff. 1995 ; citting Goodlad. 1984 : 210) ที่กล่าวว่า การช่วยให้เด็กเกิดการตระหนักรู้ทางสังคมครูควรจัดกิจกรรมที่เด็กได้มีการแสดงความคิดเห็นความรู้สึกมีการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น การให้ประสบการณ์ทางสังคมที่เหมาะสมจะทำให้เด็กเกิดการรับรู้และมีมโนทัศน์ในสิ่งที่ร่วมสนทนา และเกิดความคงทนในการเรียนรู้

เมื่อพิจารณาผลการวิจัยจำแนกเป็นรายด้านพบว่าหลังการจัดกิจกรรมสนทนาปฏิสัมพันธ์ การตระหนักรู้ทางสังคมด้านความสัมพันธ์กับบ้าน ด้านความสัมพันธ์กับโรงเรียน ด้านความสัมพันธ์กับชุมชน และด้านความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม มีความแตกต่างทั้ง 4 ด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งในการจัดการเรียนการสอนการตระหนักรู้ทางสังคมของเด็กปฐมวัย ในประเด็นที่ผู้วิจัยใช้จะเน้นเรื่องความสัมพันธ์กับบ้าน เกี่ยวกับการช่วยเหลืองานบ้านตามหน้าที่ของเด็ก โดยเฉพาะเด็กวัย 5-6 ขวบเป็นวัยที่จะเรียนรู้ทำงานกับผู้อื่นได้ดี และถ้าเด็กได้ฝึกการรู้จักทำกิจกรรมมากเท่าใด ก็จะทำให้เด็กมีความร่วมมือต่อกิจกรรมมากยิ่งขึ้น และสอดคล้องกับมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช (2537 ข : 55) กล่าวว่าเด็กอายุ 5-6 ปี รู้จักเป็นผู้ให้และผู้รับที่ดี กระตือรือร้นที่จะช่วยเหลือผู้อื่น เข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น มีความเห็นคล้อยตามผู้อื่น ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี เมื่อเด็กนำประสบการณ์เดิมมาผนวกกับความรู้ใหม่ ทำให้เด็กเกิดความรู้เพิ่มขึ้น ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ เดอวีรีส์และแซน (DeVries and Zan, 1944 : 197,254 – 255 ได้นำความคิดของดิวอี้ (Dewey) ที่กล่าวไว้ว่าบุคคลจะเอาใจใส่และใช้ความพยายามมากขึ้น ในสิ่งที่เขาสนใจและแนวคิดของ เพียเจท์กล่าวว่า ทุกพฤติกรรมของเด็กจะมีจุดมุ่งหมายและความหมาย ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนการตระหนักรู้ทางสังคม จึงเน้นให้ครูสร้างสรรค์หลักสูตรด้วยตนเอง (สมจิตต์ สุวรรณวงศ์ . 2542 : 145) สามารถอภิปรายโดยจำแนกแต่ละด้านดังนี้

ด้านความสัมพันธ์กับโรงเรียนพบว่า มีการตระหนักรู้ทางสังคมสูงขึ้นและมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สามารถอภิปรายได้ว่าการเรียนการสอนการตระหนักรู้ทางสังคมเน้นการแสดงออกต่อครูและบุคลากร การเล่นการทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นอย่างสันติ ผู้วิจัยใช้การจัดประสบการณ์โดยใช้การเล่นและการเล่นบทบาทสมมติเป็นการจัดประสบการณ์ให้เด็กได้ปฏิบัติจริง ผ่านกระบวนการเรียนรู้ การดำเนินกิจกรรมการสื่อความหมายและการแสดงเป็นตัวละคร เด็กได้คิดอย่างเป็นอิสระ กล่าวพูดด้วยการเข้าใจความรู้สึกของเด็กและเรียนรู้ได้ดีเกี่ยวกับสิ่งที่เกี่ยวกับตัวเขา เด็กได้ร่วมแสดงเกี่ยวกับเนื้อหาอย่างไร เขาจะจำได้แม่นยำเพราะเด็กจะเรียนรู้จากการกระทำของเขาเอง (สุนันท์ จันทร์ทิพย์.2530:32) การทำกิจกรรมต่างๆของเด็กที่เกิดจากการกระตุ้น ให้เด็กคิดและกล้าแสดงออกเป็นการสะท้อนความคิดเกี่ยวกับประสบการณ์ชีวิตที่เกิดจากการปฏิสัมพันธ์และสังคมทำให้เกิดพัฒนาการทางด้านสังคม ซึ่งสอดคล้องกับเฮอร์ล็อก (Hurlock.1972 : 237) กล่าวว่าจำนวนครั้งในการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นเพิ่มมากขึ้น จะทำให้เด็กมีพัฒนาการทางด้านสังคมมากขึ้น เป็นกระบวนการที่ส่งผลให้เกิดการพัฒนาพฤติกรรมทางสังคมซึ่งนำไปสู่การตระหนักรู้ทางสังคมของเด็กที่เพิ่มขึ้น

ด้านความสัมพันธ์กับชุมชนและสิ่งแวดล้อม พบว่า มีการตระหนักรู้ทางสังคมเพิ่มขึ้นและมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในประเด็นความสัมพันธ์กับชุมชนผู้วิจัยเน้นเรื่องการรักษาสิ่งที่เป็นสมบัติของชุมชนด้วยการรักษาสาธารณสมบัติให้คงอยู่และนำอยู่ ส่วนในเรื่องสิ่งแวดล้อมจะเน้นเกี่ยวกับการบำรุงรักษาสิ่งแวดล้อม การรักษาวินัยธรรมที่ตมามารยาทไทย การเล่นเกมไทย การดูแลรักษาต้นไม้ การดูแลรักษาถนน และแม่น้ำลำคลอง ผู้วิจัยได้เน้นบทบาทการมีปฏิสัมพันธ์กับเด็กขณะทำกิจกรรมในลักษณะกระตุ้นด้วยคำถาม กระตุ้นให้ทดลองทำกิจกรรม โดยครูเป็นผู้อำนวยความสะดวกแนะนำช่วยเหลือในการใช้อุปกรณ์ใหม่เพราะเด็กยังไม่มี ความมั่นใจในการทำกิจกรรมและยังไม่คุ้นเคยกับกิจกรรมและอุปกรณ์ต่างๆ โดยเฉพาะกิจกรรมการปลูกต้นไม้ เด็กมีการทดลองปลูกจริง เนื่องจากประสบการณ์จากชั้นเรียนเดิมของเด็ก เป็นกิจกรรมที่ครูจัดให้ยังไม่มี ความหลากหลายเท่าที่ควร บางกิจกรรมเด็กยังไม่คุ้นเคย ดังนั้นครูต้องกระตุ้นด้วยการเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์ด้วยการใช้คำถามคอยชี้แนะอำนวยความสะดวก จึงทำให้เด็กสนใจและเรียนรู้ได้ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของไวโกตสกี (Vygotsky) ที่เน้นบทบาทของผู้ใหญ่ในการ

สนับสนุนเด็กในแนวทางที่เหมาะสมเพื่อให้เกิดการพัฒนา (The Zone of Proximal) และสัมพันธ์กับบทบาทของครูตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ ที่เป็นผู้คอยช่วยเหลือให้เด็กเป็นผู้ค้นพบคำตอบด้วยตนเอง (ธงชัย ชิวปรีชา, 2537 : 39) และเปิดโอกาสให้เด็กได้เป็นผู้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง เด็กเกิดความสนใจและกระตือรือร้นต่อกิจกรรมที่มีความแปลกใหม่จากกิจกรรมเดิมที่เด็กเคยทำ นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ใช้กับสื่อวีดิทัศน์สำหรับการเรียนเกี่ยวกับวัฒนธรรมและมารยาทซึ่งเด็กไม่อาจลงมือปฏิบัติได้จริงโดยใช้วิธีหยุดวีดิทัศน์บางช่วงเพื่อใช้คำถามกระตุ้นเด็ก ปรากฏว่าเด็กมีความสนใจที่จะตอบและสนทนาเป็นเรื่องราวมากขึ้น เนื้อหาในวีดิทัศน์แสดงรายละเอียดและขั้นตอนที่สำคัญได้น่าสนใจ การที่ครูแสดงบทบาทจริงให้เด็กดูหรือนำรูปภาพมากระตุ้นเด็กเนื่องจากสื่อวีดิทัศน์เป็นสื่อที่เคลื่อนไหว ซึ่งเป็นที่สนใจของเด็กโดยทั่วไปอยู่แล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งครูจัดเตรียมคำถามไว้พร้อมเพื่อเชื่อมโยงคำถามให้เข้ากับช่วงหยุด ซึ่งเป็นการเรียนรู้ได้ตรงตามมโนทัศน์ที่ต้องการสอนและในบางช่วงผู้เรียนต้องการมีปฏิสัมพันธ์ด้วยการแสดงออกที่จะถาม ด้วยจากการได้ชมวีดิทัศน์เพื่อสนทนาและเชื่อมโยงสิ่งที่เด็กพบเห็นกับประสบการณ์เดิมเด็กเกิดความรู้ใหม่ สอดคล้องกับแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ ที่เน้นการสร้างความรู้จากตัวผู้เรียนเอง บทบาทครูมีการเปลี่ยนแปลงจากผู้ถ่ายทอดความรู้โดยตรงเป็นเป็นผู้คอยตอบสนอง และอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เรียนเปิดโอกาสให้เด็กเรียนรู้จากการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมสร้างความรู้จากพื้นฐานประสบการณ์เดิมของเด็ก สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543 : 21) ที่กล่าวว่า ปัญหาการเรียนการสอนในปัจจุบันที่ไม่เน้นกระบวนการให้ผู้เรียนได้พัฒนาความคิด และแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ครูยังเป็นผู้มีอำนาจมากที่สุดในการบวนการเรียนรู้ ผู้เรียนมีหน้าที่รับและปรับตัว ให้สอดคล้องกับเนื้อหาความรู้และวิธีการของครู ซึ่งการเรียนการสอนแนวนี้เป็นการสอนแบบครูเป็นศูนย์กลางซึ่งในช่วงของการปฏิรูปการเรียนรู้อันต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถในการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตามธรรมชาติ และเต็มศักยภาพ (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 : 12) ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงการสอนของตนจากเดิมซึ่งเน้นครูที่เน้นความสำคัญของเด็กค่อนข้างน้อยไปสู่บทบาทครูที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางด้วย การเน้นกิจกรรมให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติจริงได้เรียนรู้การแก้ปัญหา ร่วมกันคิดอภิปรายในเรื่องที่เด็กได้พัฒนาขึ้นเองอย่างอิสระภายใต้การสนับสนุนของครู ซึ่งการเรียนรู้ในลักษณะนี้จะทำให้เด็กเกิดการตระหนักรู้ทางสังคมในที่สุด

ข้อสังเกตที่ได้จากการศึกษาค้นคว้า

1. ขณะดำเนินกิจกรรมในระยะแรกของการทดลองเด็กได้รับการจัดกิจกรรมสนทนากับปฏิสัมพันธ์ครั้งแรกเด็กยังสับสนกับข้อตกลงครูจึงต้องบอกข้อตกลงซ้ำเมื่อมีเด็กพูดแทรกและการตอบคำถามของเด็กยังไม่รวดเร็วนัก ครูจึงต้องพูดซ้ำ และเด็กบางคนไม่กล้าแสดงออกเท่าที่ควร เมื่อมีการทดลองผ่านไปประมาณ 3 ครั้ง เด็กเริ่มมีทักษะการฟังและตอบคำถามที่ครูใช้กระตุ้นมากขึ้นเด็กเริ่มมีสมาธิในการฟังและรอคอยโดยไม่พูดแทรกหรือพูดก่อนที่จะถึงตนเองเป็นผู้พูดบ้าง เด็กเริ่มมีความกระตือรือร้นในการที่จะเป็นผู้พูดคนแรกมากขึ้น สังเกตได้จากการพูดขึ้นมาพร้อมกันของเด็ก ดังนั้นในการจัดกิจกรรมสนทนากับเด็กควรสร้างความคุ้นเคยและให้กำลังใจด้วยคำชมเชย รวมทั้งสร้างบรรยากาศที่อบอุ่นและยอมรับในการแสดงออกของเด็กให้เด็กเข้าใจและเรียนรู้ในการพูดและมารยาทในการฟัง

2. เด็กมีพฤติกรรมคล้ายคลึงกันในการสนทนาจากคำถามที่ครูใช้กระตุ้นในระยะแรก ๆ คือเด็กบางคนจะสนทนาในเรื่องราวที่ซ้ำกับเด็กคนที่พูดคนแรก และเด็กคนต่อไปก็จะพูดเรื่องราวที่คล้าย ๆ กัน ซึ่งครูควรมีบทบาทชี้ให้เด็กเห็นแง่มุมของคำถามและคำตอบว่ามีความสัมพันธ์ หรือมีลักษณะเด่นของคำถาม

อย่างไร การสนทนาโต้ตอบของเด็กจากคำถามที่ครูนำมากระตุ้นจึงน่าสนใจในขณะเดียวกันการให้โอกาสให้เด็กได้พูดในสิ่งที่เด็กต้องการเป็นการส่งเสริมความเชื่อมั่นในตนเองและกล้าแสดงออก

3. เด็กมีความคิดเชื่อมโยงระหว่างประสบการณ์เดิมกับประสบการณ์ใหม่และมีจินตนาการในสิ่งที่ตนเองและเพื่อนพูดอยู่ตลอดเวลา สังเกตได้จากคำพูดของเด็กในแต่ละครั้ง เช่น "คุณครูครับผมเคยทำบุญที่บ้านด้วยครับ วันนั้นคุณพ่อกับผมเจอปลาในท่อน้ำที่บ้าน คุณพ่อก็เอามือจับปลาไปปล่อยที่บ่อแล้วผมก็ไปกับคุณพ่อดูด้วยครับ" และมีเด็กบางคนบางครั้งไม่สามารถเล่าเรื่องหรืออธิบายสิ่งที่ตนมีประสบการณ์ได้ครูต้องมโนบทบาทเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์ใช้คำถามให้เด็กพูดรายละเอียดจากสิ่งที่ตนเองรับรู้และเข้าใจตามประสบการณ์ของเด็ก เมื่อการทดลองผ่านไป 3 สัปดาห์ เด็กเริ่มตั้งคำถามให้เพื่อนที่ไม่สามารถเล่าเรื่องหรืออธิบายได้เช่น "แชมป์ทำยังไง" "ทำไมจึงต้องช่วยกันรักษาต้นไม้ด้วย" สังเกตได้ว่าการถามคำถามของเพื่อนสามารถกระตุ้นให้เด็กสามารถเล่าเรื่องราวได้อย่างสนุกสนานมากกว่าการถามคำถามของครู การสนทนาปฏิสัมพันธ์และความคิดมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันมีส่วนช่วยกระตุ้นส่งเสริมให้เด็กได้คิดได้พูดอธิบายในสิ่งที่ตนเข้าใจให้ผู้อื่นรับรู้เป็นการสร้างโมทัศน์เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมรอบตัวของเด็กปฐมวัยให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

4. กิจกรรมสนทนาปฏิสัมพันธ์ในชั้นขยายความคิดเป็นกิจกรรมที่ต้องจัดบรรยากาศให้ความอบอุ่นเป็นกันเองเด็กไม่รู้สึกรู้สึกเครียดไม่วิตกกังวลใจ กิจกรรมที่จัดให้ควรจะมีลักษณะคล้ายกับการสนทนาและมีกิจกรรมปฏิสัมพันธ์การเล่น เช่น เกม และบทบาทสมมติที่เกี่ยวกับสิ่งที่ใกล้ตัวเด็กและพบเห็นเป็นประจำให้นักเรียนได้กล้าแสดงออกและเรียนรู้ด้วยตนเอง ดังนั้นครูจึงควรจัดบรรยากาศให้อบอุ่นปลอดภัยและเป็นกันเองกับเด็กให้มากที่สุด

5. เมื่อเด็กได้รับกิจกรรมสนทนาปฏิสัมพันธ์สัปดาห์หลังๆ เป็นที่น่าสังเกตว่าเด็กมีความกล้าแสดงออกและมั่นใจในการสนทนามากขึ้น มีการเชื่อมโยงประสบการณ์และสามารถสรุปโมทัศน์ในเรื่องที่เรียนได้เร็วขึ้น เช่น ใช้เวลาน้อยลงในการสรุปโมทัศน์เรื่องที่เรียน และมีการอภิปรายร่วมกันมากขึ้นเป็นลำดับ เมื่อผ่านไป 5 สัปดาห์เด็กสามารถสรุปโมทัศน์ในเรื่องที่เรียนได้ในระหว่างการสนทนาชั้นดำเนินการจนสามารถสรุปเป็นเรื่องราวที่ทุกคนเข้าใจตรงกันได้

ข้อเสนอแนะทั่วไป

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. การส่งเสริมการตระหนักรู้ทางสังคมในการโดยใช้กิจกรรมสนทนาปฏิสัมพันธ์กับเด็กปฐมวัยนั้นควรใช้สื่อแปลกใหม่มีจำนวนเพียงพอกับเด็กเพื่อกระตุ้นให้เด็กอยากมีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้น ควรมีการปรับเปลี่ยนโยกย้ายตำแหน่งที่นั่งของเด็กบ่อยๆ เพื่อให้ได้พบปะกับเพื่อนหลายๆคน ครูต้องสังเกตการแสดงออกของเด็กและกระตุ้นด้วยคำพูดให้เด็ก เกิดความต้องการที่จะปรับเปลี่ยนที่นั่งเพื่อให้มีโอกาสปะทะสัมพันธ์กับเพื่อนคนอื่น การแสดงออกของครูต้องเอื้อต่อการกระตุ้นและเร้าความสนใจ และความกล้าแสดงออกของเด็กไปพร้อมกับความสนุกสนานและเป็นมิตร

2. ลักษณะของเนื้อหาที่นำมาจัดกิจกรรมให้กับเด็กเพื่อพัฒนาการตระหนักรู้ทางสังคมควรให้มีความหลากหลายและเหมาะสมกับบริบทของสังคม เช่น ในกรุงเทพมหานคร อาจนำเรื่องขยะ มลภาวะ มาเรียนรู้ แต่ในต่างจังหวัดอาจนำเรื่อง การอนุรักษ์ป่าไม้ การดูแลทรัพยากรธรรมชาติ หรือเรื่องสุขภาพมาเรียนรู้ เพราะเด็กที่มีบริบทต่างกันจะมีการรับรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมรอบตัวไม่เหมือนกัน ดังนั้นควรนำเรื่องใกล้ตัวที่เด็กคุ้นเคยมาตั้งเป็นประเด็นให้เด็กร่วมกันเรียนเพื่อเสริมสร้างการตระหนักรู้ทางสังคมเพราะหากนักเรียนไม่

คุ้นเคยกับเรื่องที่น่ามาใช้จัดกิจกรรมก็ไม่สามารถแสดงความคิดเห็นหรือร่วมอภิปรายได้ การจัดกิจกรรมก็อาจจะไม่ประสบผลสำเร็จ

3. การจัดกิจกรรมสนทนาปฏิสัมพันธ์ ครูไม่ควรใช้คำถามมากเกินไป แต่ครูต้องเตรียมคำถามก่อน โดยนำคำถามมาจัดอันดับตามความยากง่ายแล้วเริ่มใช้จากคำถามที่ง่ายก่อน ข้อคำถามแต่ละข้อควรเป็นคำถามปลายเปิดเช่น “ทำไมจึงเป็นเช่นนั้น” “เด็ก ๆ มีความคิดเห็นอย่างไรในการกระทำเช่นนั้น” แต่ทั้งนี้ต้องเหมาะสมกับวุฒิภาวะ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัย

1. ควรมีการศึกษาและติดตามความคงทนของการตระหนักรู้ทางสังคมของเด็กปฐมวัย โดยอาจศึกษาดูการเปลี่ยนแปลงในระยะเวลายาวนานขึ้น และควรศึกษาพฤติกรรมเด็กที่มีต่อสังคมเมื่อโตขึ้น เพื่อขยายแนวคิดการพัฒนารูปแบบการสอนการตระหนักรู้ทางสังคมที่สอดคล้องกับบริบทเด็ก และการเปลี่ยนแปลงของสังคมมากขึ้น

2. การจัดกิจกรรมสนทนาปฏิสัมพันธ์สามารถนำมาบูรณาการเข้ากับการสอนวิชาต่าง ๆ ได้เพื่อเป็นการเปลี่ยนบรรยากาศ เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างหลากหลาย ได้คิดวิเคราะห์และค้นพบความรู้ได้ด้วยตนเอง (Self – Discovery) เช่น การคลายการยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง การแก้ปัญหา พฤติกรรมความร่วมมือ ความเชื่อมั่นในตนเอง เป็นต้น

3. ควรใช้กิจกรรมสนทนาปฏิสัมพันธ์พัฒนาความตระหนักรู้ทางสังคมในกลุ่มเด็กที่อยู่ในระดับการศึกษาอื่น เช่น ประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา เป็นต้น เพื่อผลในการเปรียบเทียบการตระหนักรู้ทางสังคมของแต่ละระดับการศึกษา

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- “เพื่อนฆ่าเพื่อน,” (2544, 2 มกราคม). เดลินิวส์. หน้า 1, 16.
- “แค้นแทนน้อง,” (2544, 4 กุมภาพันธ์). ไทยรัฐ. หน้า 1, 8.
- “ตุ๊ด จูนจ้วงแทงเพื่อน,” (2544, 4 กุมภาพันธ์). ไทยรัฐ. หน้า 1, 18.
- “กำปั้นมรณะ,” (2544, 4 กุมภาพันธ์). ไทยรัฐ. หน้า 1, 18.
- กนกพร อิศรานุวัฒน์. (2540). ความรู้และความตระหนักเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมจากขยะฝอยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสามัญศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร. ปรินทิพนิพนธ์ กศ.ม. (สุขศึกษา). กรุงเทพฯ : ภัณฑิลาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- กรมวิชาการกระทรวงศึกษาธิการ. (2521). คู่มือการใช้หลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์การศาสนา.
- กรรณิการ์ พวงเกษม. (2522). คู่มือครูสอนภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- กลั่นแก้ว มาตา. (2541). การศึกษาพฤติกรรมชอบสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรม ประกอบอาหาร สมมติแบบกลุ่มกับแบบอิสระ. ปรินทิพนิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : ภัณฑิลาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- กาญจนา สุวรรณธาร. (2537). ความเชื่อมั่นในตนเองและความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นสร้างสรรค์สร้างที่ครุมีปฏิสัมพันธ์และไม่มีปฏิสัมพันธ์กับเด็ก. ปรินทิพนิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : ภัณฑิลาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- กุลยา ดันติผลาชีวะ. (2542). การเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียน : 3-5 ขวบ. กรุงเทพฯ : สาขาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ขจิตพรรณ ทองคำ. (2536). การเล่นบทบาทสมมติโดยเด็กมีส่วนร่วมในการจัดสื่อการเล่นที่มีผลต่อการคลายการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางและความสามารถทางภาษา. ปรินทิพนิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : ภัณฑิลาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ขวัญฤตา แต่พงษ์ไธธ. (2538). การศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยในกิจกรรมการเล่นน้ำเล่นทราย แบบครุมีปฏิสัมพันธ์ และแบบครุไม่มีปฏิสัมพันธ์. ปรินทิพนิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : ภัณฑิลาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- กะเนิง เยาวพงษ์. (2543, มกราคม). “กลวิธีการพูดให้เด็กเล็ก,” มิตรครู. 33 (2).

- จันทน์ เกียรติโพธา. (2542). ความตระหนักในมลพิษทางอากาศของตำรวจจราจร กรุงเทพมหานคร. ปรินญา นิพนธ์ กศ.ม. (สุขศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- จิตรา ชนะกุล. (2539). ความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ กิจกรรมในวงกลมแบบ กลุ่มย่อย. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- จินดา น้ำเจริญ. (2540). การศึกษาความมีวินัยในตนเองด้านสิ่งแวดล้อมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรม เสริมลักษณะนิสัยแบบวางแผนปฏิบัติและทบทวน. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- จิรพรรณ นิสสรา. (2541). ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยลักษณะส่วนบุคคลของผู้ปกครองและพฤติกรรมการดู โทรศัพท์กับพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัยในเขตการศึกษา 6. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษา ปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ฉันทนา ภาคบงกช และคณะ. (2538). การประชุมสัมมนาวิชาการทางพฤติกรรมศาสตร์ : ยุทธศาสตร์การพัฒนา ทรัพยากรในองค์กร. กรุงเทพฯ : ฝ่ายโสตทัศนศึกษา สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ
- ชวาล แพรัตนกุล. (2526). เทคนิคการวัดผล. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- ณัฐกร ธนอมตน. (2536). ผลของการใช้คำถามปลายเปิดแบบเร้าที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็กอนุบาล. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร
- ณัฐสา เจริญ. (2541). ความรู้ความตระหนักเกี่ยวกับมลพิษทางอากาศของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ใน โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (สุขศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ทิตนา แคมมณี และคณะ. (2536). หลักการและรูปแบบการพัฒนาเด็กปฐมวัยตามวิถีชีวิตไทย. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธงชัย ชิวปรีชา. (2537, กรกฎาคม - กันยายน). "แยกแยะทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์," ใน สสวท. 86 (3 – 8).
- นิรัตน์ กรองสะอาด. (2535). การศึกษาการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะที่เน้นเทคนิคในการสื่อความ หมายที่มีผลต่อความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- นิรันดร์ จุลทรัพย์. (2542). กลุ่มสัมพันธ์สำหรับการฝึกอบรม. พิมพ์ครั้งที่ 3. มหาวิทยาลัยทักษิณ.

- เบญจพร สมานมาก. (2540). ผลของการจัดกิจกรรมละครส่งเสริมจริยธรรมและการสนทนาเสริมจริยธรรมที่มีต่อการรับรู้ทางจริยธรรมของเด็กปฐมวัย. ปรินญาณพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- บุญลือ คชเสนีย์. (2532). ความรู้และความตระหนักของประชาชนในท้องถิ่นที่มีต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมบริเวณสถานที่ท่องเที่ยวชายทะเล ศึกษาเฉพาะกรณีเกาะเสม็ด จังหวัดระยอง. วิทยานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- บุศรินทร์ สิริปัญญาธร. (2541). แนวโน้มและอัตราการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมร่วมมือของเด็กปฐมวัย ที่เกิดจากกิจกรรมศิลปะแบบสื่อผสมเป็นกลุ่ม. ปรินญาณพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ประนอม สุรัสวดี. (2541). ภาษาอังกฤษระดับประถมศึกษา สื่อและการนำไปใช้. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : บริษัทการพิมพ์.
- ประภาเพ็ญ สุวรรณ. (2526). ทศนคติ : การวัด การเปลี่ยนแปลงและพฤติกรรมอนามัย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- พรรณี เจนคติ. (2538). จิตวิทยาการเรียนการสอน : จิตวิทยาการศึกษาสำหรับครูในชั้นเรียน. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : อมรินทร์การพิมพ์. ปรินญาณพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พรรณี บุญประกอบ. (2528). การเปรียบเทียบวิธีการให้ความรู้สองแบบที่มีผลต่อการยอมรับนวัตกรรมที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรใหม่ของครูมัธยมศึกษาโดยใช้ชุดการเรียน. ปรินญาณพนธ์ กศ.ม. (การมัธยมศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- พัชรี สวนแก้ว. (2536). จิตวิทยาพัฒนาการและการดูแลเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ : ดวงกมล.
- พิมพ์พันธุ์ จันทรเพ็ญ. (2525). พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนระดับปฐมวัย เปรียบเทียบระหว่างโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดกับโรงเรียนอนุบาลเอกชน. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- พูนสุข บุญยสวัสดิ์ และชัยยุทธ บุญยสวัสดิ์. (2527). สื่อพัฒนาสติปัญญาและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์สำหรับเด็กปฐมวัยศึกษา. ในเอกสารชุดวิชาสื่อการสอนระดับปฐมวัยศึกษาหน่วยที่ 1 – 7. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ภรณ์ คุรุรัตน์. (2523). เด็กก่อนวัยเรียน เรียนรู้อะไรอย่างไร. นนทบุรี : สถานสงเคราะห์หญิง ปากเกร็ด.
- _____. (2526). ละครสร้างสรรค์สำหรับเด็ก. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- ภรณ์ คุรุรัตน์. (2532). "คำถามสร้างสรรค์," ใน เอกสารประกอบการประชุมสัมมนาการพัฒนาอนุบาลศึกษา
วันที่ 3 – 5 เมษายน 2532.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (2537). หลักการและแนวคิดทางการปฐมวัยศึกษา หน่วยที่ 1 – 4. กรุงเทพฯ :
อรุณการพิมพ์.
- เยาวพา เดชะอุปต์. (2525). ศูนย์เด็กก่อนวัยเรียนกับชุมชน. กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- _____. (2542). การจัดศึกษาสำหรับปฐมวัย. กรุงเทพฯ : แม็ค.
- เรไร ชนะการ. (2534). ผลการใช้ชุดการนิเทศที่มีต่อปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็ก. ปรินิพนธ์ กศ.ม.
กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- ล้วน สายยศและอังคณา สายยศ. (2538). เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- วรจณา เพื่อนทอง. (2541). ผลการจัดกิจกรรมเพาะปลูกผสมผสานที่มีพฤติกรรมและการรับรู้การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
ของเด็กปฐมวัย. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วสุภา จิตรสิงห์. (2534). การศึกษาความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยที่ครูใช้คำถามแบบเชื่อมโยง
เนื้อหาและเชื่อมโยงประสบการณ์. ปรินิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิต
วิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วรลี โกศัย. (2540). ผลของการเล่นเกมแบบร่วมมือนอกห้องเรียนที่มีต่อพฤติกรรมชอบสังคม ของเด็กปฐมวัย.
ปรินิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- วาโร เพ็งสวัสดิ์. (2542). การวิจัยทางการศึกษาปฐมวัย. สกลนคร : โปรแกรมวิชาการวัดผลการศึกษา
คณะครุศาสตร์ สถาบันราชภัฏสกลนคร.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2523). เอกสารประกอบการเรียนกิจกรรมสร้างสรรค์สำหรับเด็กก่อนวัยเรียน. กรุงเทพฯ : ภาควิชา
หลักสูตรและการสอน.
- วินัย บำรุงกิจ. (2535). ความรู้และความตระหนักต่อภาวะมลพิษทางสิ่งแวดล้อมของนักเรียนพลตำรวจ โรงเรียน
ตำรวจนครบาล. ปรินิพนธ์ สศ.ม. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.
- วินิจ เกตขำ และชาญชัย ศรีไสยเพชร. (2522). หลักการสอนและการเตรียมประสบการณ์ภาคปฏิบัติ (ศึกษา
131). กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

- สมจิตต์ สุวรรณวงศ์. (2542). การศึกษาการจัดสภาพการณ์เสริมความคิดเชิงคุณธรรมสังคมตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์เพื่อพัฒนานิยในตนเองของเด็กปฐมวัย. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุนันท์ จักรทิพย์. (2530). ละครสร้างสรรค์. ขอนแก่น : คณะสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2520). แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520. พระนคร : โรงพิมพ์สำนักนายกรัฐมนตรี.
- _____. (2528). แนวการจัดประสบการณ์ชั้นเด็กเล็ก. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- _____. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (2542). กรุงเทพฯ : พรักหวานกราฟฟิค จำกัด.
- _____. (2543). การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยไทยตามแนวการเรียนรู้อย่างธรรมชาติและองค์รวม. กรุงเทพฯ : พรักหวาน กราฟฟิค.
- _____. (2543). ปฏิรูปการเรียนรู้ ผู้เรียนสำคัญที่สุด. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สุทธิพรรณ ชีรพงศ์. (2534). การศึกษาพฤติกรรมการร่วมมือของเด็กปฐมวัยที่ทำกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์เป็นกลุ่มแบบครูมีส่วนร่วมและแบบครูไม่มีส่วนร่วม. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุภรัฐ ผ่องพันธุ์งาม. (2539). การพัฒนารูปแบบการจัดค่ายเยาวชนอนุรักษ์ธรรมชาติ. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (โสตทัศนศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.
- สุภา สุวิบูลย์. (2539). การสร้างเสริมลักษณะนิสัยที่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัย โดยใช้กิจกรรมการเล่นตามมุมตามข้อตกลงกับการเล่นแบบมีปฏิสัมพันธ์. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สุภัค ไหวหากิจ. (2543). เปรียบเทียบการรับรู้ในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นนิทานคติธรรมและการเล่นเกมแบบร่วมมือ. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.
- สมณฑา พรหมบุญ. (2543). "ทัศนะการศึกษาปฐมวัย : การปฏิรูปการศึกษาปฐมวัย," ใน วารสารการศึกษาปฐมวัย. เล่ม 5 .หน้า 9-11.
- สุน อมรวิวัฒน์. (2534). "หน่วยที่ 1 ความสำคัญและขอบข่าย การสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต," เอกสารการสอนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต หน่วยที่ 1-7. พิมพ์ครั้งที่ 11. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สุรินทร์ ยอดคำแปง. (2540). สังคมศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย. นครราชสีมา : สถาบันราชภัฏนครราชสีมา.

สุวรรณ ไชยะชน. (2537). การศึกษาความสามารถในการคิดเชิงเหตุผลและภาษาของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์โดยตั้งคำถาม. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

สุวัฒน์ มุทเมธา. (2523). การเรียนการสอนปัจจุบัน (ศึกษา 333). กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

हरषा नललवैयर. (2535). ปฐมวัย : หลักสูตรและแนวปฏิบัติ. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

อรพรรณ สุ่มประดิษฐ์. (2533). พฤติกรรมความเอื้อเฟื้อความมีระเบียบวินัยและระดับขั้นการเล่นทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ การเล่นแบบไทยและการเล่นที่จัดอยู่ทั่วไป. ปรินญานิพนธ์ กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. ถ่ายเอกสาร.

อารี สันหนวี. (2537). "นวัตกรรมการสอนภาษาแบบธรรมชาติ," ในประมวลสารวิชาชุดวิชาสัมมนาปฐมวัยศึกษาหน่วยที่ 4 – 7. กรุงเทพฯ : สมาคมเพื่อการศึกษาเด็ก.

Baron, Robert A. and Byrne, D. (1994). *Social Psychology Understanding Human Interaction*. 7th ed. Massachusetts : Allyn and Bacon.

Bellack, Amo A. (1963). *Theory and Research in Teaching*. New York : Teacher College, Columbia University Bureau of Publication.

Berndt, Thomas J. (1992). *Child Development*. USA : Rinehart and Winston. ๑๐๕-๒๑๐-๒๑๑๐-๑๐๑

Bessell, H. and Ball, G. (1972). "Human Development Program : Pre-school and Kindergarten Activity Guide, Revised," (online). Available : E-mail : <http://ericir.syr.edu/plweb-cgi/fastweb> ; Eric.No : ED 148697.

Black, R. and Rojeski. (1997). "The Role of Social Awareness in the Employment Success of Adolescent with Mental Retardation," (online). Available : E-mail : <http://ericir.syr.edu/plweb-cgi/fastweb> ; Eric.No : ED 423405.

Butterfield, N. (1995). *Partners in Everyday Communicative Exchanges : A Guide to Promoting Interaction Involving People with Severe Intellectual Disability*. Maryland : Paul H. Brookes.

Cunningham, T. (1981). *Developing Question – Asking Skill*. Edited by James E. Weigand, New Jersey : Prentice – Hall, Inc.

Carin, A. and Ronertb, S. (1971). "Development Questioning techniques," Ohio : Charles E. Merrill Publishing Co.

De Vries, R. and Zan, B. (1994). *Moral Classrooms, Moral Children : Creating a Constructivist Atmosphere in Early Education*. New York : Teachers College Press.

- 93
4 Fortson, Laura R. and Reiff, Juddith C. (1995). *Early Childhood Curriculum : Open Structures for Integrative Learning*. United States : Allyn & Bacon. 200.00 | 154/95
- 1 Good, Cartre V. (1973). *Dictionary of Education*. New York : McGraw-Hill Book Company.
- Hewett, D. and Nind, M. (1998). *Interaction in Action Reflections on the Use of Intensive Interaction*. London : David Fulton.
- Hurlock, E. B. (1987). *Child Development*. 8th ed. New York : Mc Graw - Hill.
- Page, Terry G., Thomas, J.B. and Marshall, A.R. (1977). *Interaction Dictionary of Education*. Nicholas Publishing Company.
- ✓ Sylva, K., Bruner, J.S. and Genova. (1976). *The Relationship Between Play and Problem Solving in Children Three to Five Year*. In J.S. Bruner, A. Jolly, & N. Sylva (Eds) *Play Its Role in Development and Evaluation* Harmondsworth, Middlesex : Penguin.
- Wechsler, D. (1958). *The Measurement and Appraisal of Adult Intelligence*. 4th ed. Baltimore : The William and Wilking Company.
- Williams, D. (1983, July). "Development Reading Comprehension Skills at the Post Primary Level," *Forum*. Vol. Xxi (3).

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

คู่มือแบบประเมินการตระหนักรู้ทางสังคม

แบบประเมินการตระหนักรู้ทางสังคม

คู่มือ แบบประเมินการตระหนักรู้ทางสังคมของเด็กปฐมวัย

คำชี้แจง

แบบประเมินการตระหนักรู้ทางสังคมนี้ ใช้สำหรับการประเมินนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 โดยดำเนินการประเมิน อธิบายวิธีการทำแบบประเมิน และดำเนินการประเมินทีละข้อ เมื่อเด็กพร้อม และจัดให้มีผู้ช่วยดำเนินการประเมิน เพื่อช่วยให้ผู้รับประเมินปฏิบัติได้ถูกต้อง ตามคำสั่ง และคำอธิบายในการดำเนินการประเมิน

ลักษณะทั่วไปของแบบประเมิน

แบบประเมินชุดนี้เป็นแบบประเมินรูปภาพ ประกอบสถานการณ์ที่เป็นปัญหา เกี่ยวกับการตระหนักรู้ทางสังคม แล้วให้เด็กตัดสินใจเลือกคำตอบ จากรูปภาพ 3 รูปภาพ โดยแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 แบบประเมินการตระหนักรู้ทางสังคมด้านความสัมพันธ์กับบ้าน	จำนวน 6 ข้อ
ตอนที่ 2 แบบประเมินการตระหนักรู้ทางสังคมด้านความสัมพันธ์กับโรงเรียน	จำนวน 6 ข้อ
ตอนที่ 3 แบบประเมินการตระหนักรู้ทางสังคมด้านความสัมพันธ์กับชุมชน	จำนวน 6 ข้อ
ตอนที่ 4 แบบประเมินการตระหนักรู้ทางสังคมด้านความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมทางสังคม	จำนวน 6 ข้อ

เกณฑ์ในการให้คะแนน

- 0 = ทำไม่ถูกต้อง
- 1 = ทำถูกต้องในระดับพอใช้ได้
- 2 = ทำถูกต้องในระดับดีมาก

การเตรียมการประเมิน

ผู้ดำเนินการประเมินเตรียมการก่อนการประเมิน ดังนี้

1. ศึกษาแบบประเมิน จนเข้าใจกระบวนการทั้งหมด สามารถใช้คำอธิบาย คำสั่งประกอบตัวอย่างได้ด้วยคำพูด ชัดเจน เป็นธรรมชาติ ก่อนทำการประเมิน
2. จัดสถานที่ประเมินให้อยู่ในสภาพที่สะดวก สบาย จัดโต๊ะ เก้าอี้ ให้เหมาะสมกับผู้รับการประเมิน
3. ตรวจจำนวนแบบประเมินให้ครบถ้วน และเขียนชื่อ นามสกุล ของผู้รับการประเมินเตรียมไว้ให้พร้อม
4. เตรียมอุปกรณ์ในแบบประเมินครั้งนี้
 - 4.1 แบบประเมิน จำนวน 1 ฉบับ
 - 4.2 ดินสอที่มีคุณภาพดี สีเข้มชัดเจน
5. ก่อนทำการประเมินจัดให้ผู้รับการประเมินดื่มน้ำและเข้าห้องน้ำให้เรียบร้อย

6. ผู้ดำเนินการประเมินต้องแสดงความเป็นกันเองทำให้ผู้รับการประเมินไม่กังวล มีความมั่นใจ และร่วมมือทำแบบประเมินเป็นอย่างดี

7. ครูแนะนำ การเขียนเครื่องหมายกากบาท (X) ให้เด็กเห็นอย่างชัดเจน

วิธีการดำเนินการประเมิน

การประเมินดำเนินการ ตามขั้นตอน ดังนี้

1. ดำเนินการประเมินทีละข้อ
2. ให้เด็กเปิดแบบประเมินทีละหน้าพร้อมกันทุกคน
3. ผู้ดำเนินการประเมินอ่านคำสั่งข้อละ 2 ครั้ง
4. ผู้ดำเนินการประเมินและผู้ช่วยสังเกตให้นักเรียนทำทุกคน
5. เมื่อทำแบบประเมินได้ กิ่งหนึ่ง ให้ผู้เข้ารับการประเมินพักประมาณ 5 นาที
6. ให้เขียนชื่อ นามสกุล ที่หน้าปกแบบประเมินของผู้รับการประเมินทุกคนให้เรียบร้อยก่อนดำเนินการประเมินทุกครั้ง

หมายเหตุ ในการประเมินแต่ละครั้ง ผู้ดำเนินการประเมินต้องคำนึงถึงระยะเวลาที่ใช้ในการทำแบบประเมินด้วย ซึ่งไม่ควรให้ผู้รับการประเมินทำแบบประเมิน ติดต่อกันนานเกินกว่า ครั้งละ 20 นาที

คู่มือแบบประเมินการตระหนักรู้ทางสังคม

ตอนที่ 1 ด้านความสัมพันธ์กับบ้าน

- 1.1 การช่วยเหลืองานบ้าน
- 1.2 การรับผิดชอบต่อภาระหน้าที่ภายในบ้าน

ตอนที่ 2 ด้านความสัมพันธ์กับชุมชน

- 2.1 การรู้จักสัมาคารวะในการแสดงออกต่อบุคลากรของโรงเรียน
- 2.2 การเล่นและอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสันติ

ตอนที่ 3 ด้านความสัมพันธ์กับชุมชน

- 3.1 การร่วมทำประโยชน์กับชุมชน
- 3.2 การรักษาสาธารณะสมบัติ

ตอนที่ 4 ด้านความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม

- 4.1 การรักษาสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์
- 4.2 การรักษาวัฒนธรรม

คู่มือ แบบประเมินการตระหนักรู้ทางสังคม

ตอนที่ 1 ความสัมพันธ์กับบ้าน

แบบประเมิน	การช่วยเหลืองานบ้านและการรับผิดชอบต่อภาระหน้าที่ภายในบ้าน
จุดมุ่งหมาย	เพื่อทดสอบการตระหนักรู้ทางสังคม ด้านความสัมพันธ์กับบ้าน
การให้คะแนน	0 = ทำไม่ถูกต้อง 1 = ทำถูกต้องในระดับพอใช้ได้ 2 = ทำถูกต้องในระดับดีมาก
เวลาในการทำข้อทดสอบ	ข้อละ 1 นาทีให้อ่านคำสั่งข้อละ 2 ครั้ง
ลักษณะแบบทดสอบ	กากบาท (X) บนรูปภาพตามคำสั่ง
จำนวนข้อทดสอบ	จำนวน 6 ข้อ ๆ ละ 3 ตัวเลือก

คำชี้แจง

- ให้นักเรียนเปิดแบบทดสอบทีละหน้า ดังนี้
หน้า (1) มีจำนวน 3 ข้อ คือ ข้อตัวอย่าง ข้อ1 ข้อ2
หน้า (2) มีจำนวน 3 ข้อ คือ ข้อ3 ข้อ4 ข้อ5
หน้า (3) มีจำนวน 1 ข้อ คือ ข้อ6
- ให้นักเรียนเปิดหน้าหมายเลข 1 ซึ่งข้อตัวอย่าง และนับจำนวนตัวเลือกในแต่ละข้อพร้อมกันก่อนที่ครูจะอ่านคำสั่ง “เด็ก ๆ ดูที่ข้อตัวอย่างนะคะ ทุกคนชี้ที่ข้อตัวอย่างหรือยังคะ เด็ก ๆ เห็นกรอบสี่เหลี่ยมไหมคะ ดูซิจะมีภาพในกรอบสี่เหลี่ยมกี่ภาพคะ นับพร้อมกันคะ 1-2-3”
- ข้อ1 – ข้อ6 ทำเช่นเดียวกับข้อตัวอย่าง

คำสั่ง เมื่อครูอ่านเหตุการณ์สมมติในแต่ละข้อจบ ให้นักเรียนทำเครื่องหมายกากบาท (X) ทับริูปภาพที่ตรงกับความคิดของนักเรียนว่าควรปฏิบัติอย่างไร

หน้า (1) ข้อตัวอย่าง	คำสั่ง	เด็ก ๆ กำลังเล่นของเล่นกับเพื่อนนอกบ้านเมื่อเล่นเสร็จแล้ว เด็ก ๆ ควรปฏิบัติตนอย่างไร	
	เฉลย	ช่วยกันเก็บของเล่นใส่กล่องแล้ววิ่งเข้าบ้าน	ได้ 1 คะแนน
		ช่วยกันเก็บของเล่นใส่กล่องแล้วยกเข้าไปเก็บในบ้าน	ได้ 2 คะแนน
		วิ่งเข้าไปในบ้าน	ได้ 0 คะแนน
ข้อ1	คำสั่ง	เด็ก ๆ พบน้ำหกราดอยู่บนพื้น เด็ก ๆ ควรปฏิบัติตนอย่างไร	
	เฉลย	เดินผ่านไป	ได้ 0 คะแนน
		วิ่งไปบอกคุณแม่มาเช็ด	ได้ 1 คะแนน
		ถูทำความสะอาดด้วยตนเอง	ได้ 2 คะแนน
ข้อ2	คำสั่ง	เด็ก ๆ กลับมาบ้านตอนเย็น เห็นคุณแม่กำลังทำกับข้าว เด็ก ๆ ควรปฏิบัติตนอย่างไร	

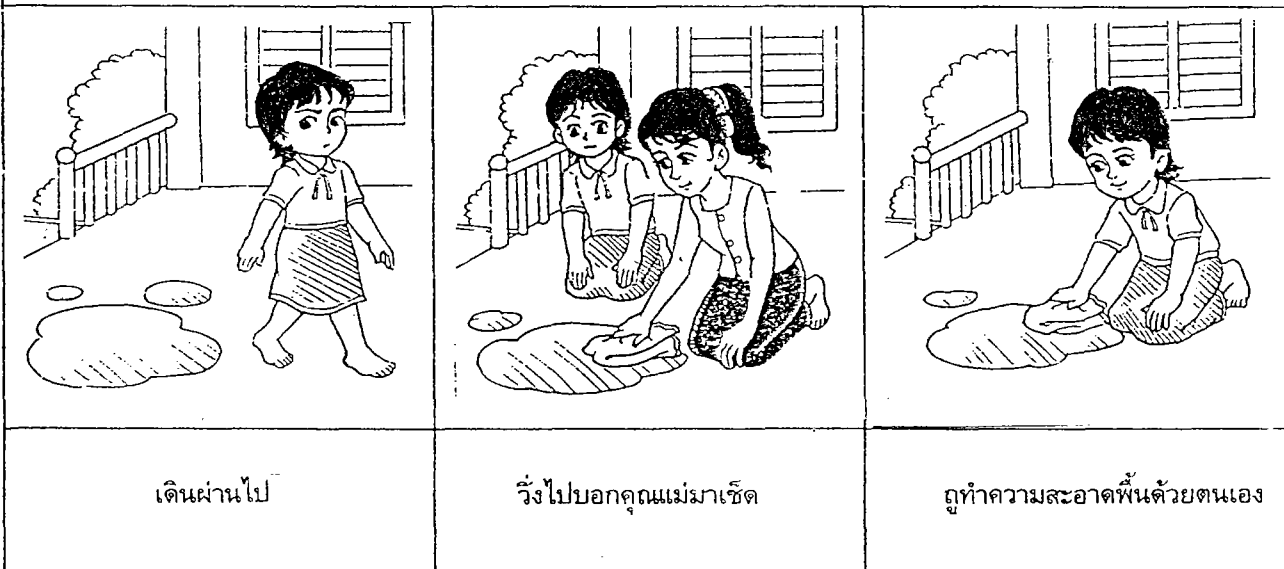
หน้า (2) ข้อ3	<u>เฉลย</u>	หยิบจานให้คุณแม่ใส่อาหาร ได้ 2 คะแนน
		ออกไปเล่นกับเพื่อนก่อนแล้วจึงกลับมาช่วยแม่ ได้ 1 คะแนน
	<u>คำสั่ง</u>	ดูโทรทัศน์ ได้ 0 คะแนน
	<u>เฉลย</u>	เด็ก ๆ เห็นคุณป้ากำลังหาไม้กวาด เด็ก ๆ ควรปฏิบัติตนอย่างไร ทำเป็นเล่นไม่สนใจ ได้ 0 คะแนน
ข้อ4		หยิบไม้กวาดมากวาดทำความสะอาดแทนคุณป้า ได้ 2 คะแนน
		หยิบไม้กวาดส่งให้คุณป้า ได้ 1 คะแนน
	<u>คำสั่ง</u>	เมื่อเด็ก ๆ รับประทานอาหารเสร็จแล้ว เด็ก ๆ ควรปฏิบัติตนอย่างไร
	<u>เฉลย</u>	รีบไปดูหนังสือการ์ตูน ได้ 0 คะแนน
ข้อ5		ช่วยคุณแม่เก็บเครื่องใช้ในการรับประทานอาหาร ได้ 2 คะแนน
		นำจานไปเก็บตามคำสั่งของคุณแม่ ได้ 1 คะแนน
	<u>คำสั่ง</u>	หลังจากตื่นนอนตอนเช้า เด็ก ๆ จะทำอะไรกับที่นอน
	<u>เฉลย</u>	เก็บที่นอนให้เรียบร้อย ได้ 2 คะแนน
หน้า (3) ข้อ6		ทิ้งไว้ให้แม่เก็บ ได้ 0 คะแนน
		หยิบผ้ามาคลุมเตียงปิดไว้ไม่ให้ใครเห็น ได้ 1 คะแนน
	<u>คำสั่ง</u>	เมื่อเด็ก ๆ เล่นของเล่นเสร็จแล้วเด็ก ๆ ควรปฏิบัติตนอย่างไร
	<u>เฉลย</u>	ทิ้งของเล่นไว้ให้แม่เก็บ ได้ 0 คะแนน
		เก็บของเล่นเข้าที่ตามคำสั่งคุณแม่ ได้ 1 คะแนน
		เก็บของเล่นเข้าที่ให้เรียบร้อย ได้ 2 คะแนน

ตอนที่ 1 ความสัมพันธ์กับบ้าน

ข้อ 1

- ผู้ดำเนินการ : “เด็ก ๆ เปิดหน้าที่ 1 ข้อ 1 นะคะ”
 : “เด็ก ๆ ตั้งใจฟังคุณครูนะคะ พร้อมกับชี้ภาพไปด้วย”
 ภาพที่หนึ่งเป็นภาพเด็กเดินผ่านไป
 ภาพที่สองเป็นภาพเด็กวิ่งไปบอกคุณแม่มาเช็ด
 ภาพที่สามเป็นภาพเด็กถูทำความสะอาดพื้นด้วยตนเอง
 : “เด็ก ๆ ดูภาพทั้งสามแล้วตั้งใจฟังคำถามที่ครูจะถามนะคะ”
 : “เด็ก ๆ พบน้ำหกกรดอยู่บนพื้น เด็ก ๆ ควรปฏิบัติตนอย่างไร”
 : “ชี้ภาพพร้อมกับตั้งใจฟังคุณครูอีกครั้งนะคะ ภาพที่หนึ่ง...”
 : “ต่อไปคุณครูให้เด็ก ๆ อากบาทภาพที่ควรทำเพียงหนึ่งภาพ”
 : ให้เด็ก ๆ อากบาทภาพที่ต้องการได้

คำถาม : เด็ก ๆ พบน้ำหกกรดอยู่บนพื้น เด็ก ๆ ควรปฏิบัติตนอย่างไร

1

2

3

การตรวจให้คะแนน

ตอบภาพที่ 1 ได้ 0 คะแนน

ตอบภาพที่ 2 ได้ 1 คะแนน

ตอบภาพที่ 3 ได้ 2 คะแนน

ตอนที่ 2	ความสัมพันธ์กับโรงเรียน
แบบประเมิน	การรู้จักสมาคมการระในการแสดงออกต่อบุคคลของโรงเรียนและการเล่นการอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสันติ
จุดมุ่งหมาย	เพื่อทดสอบการตระหนักรู้ทางสังคม ด้านความสัมพันธ์กับโรงเรียน
การให้คะแนน	0 = ทำไม่ถูกต้อง 1 = ทำถูกต้องในระดับพอใช้ได้ 2 = ทำถูกต้องในระดับดีมาก
เวลาในการทำข้อทดสอบ	ข้อละ 1 นาทีให้อ่านคำสั่งข้อละ 2 ครั้ง
ลักษณะแบบทดสอบ	กากบาท (X) บนรูปภาพตามคำสั่ง
จำนวนข้อทดสอบ	จำนวน 6 ข้อ ๆ ละ 3 ตัวเลือก

คำชี้แจง

คำชี้แจงให้นักเรียนเปิดแบบทดสอบทีละหน้า ดังนี้

หน้า (1) มีจำนวน 3 ข้อ คือ ข้อตัวอย่าง ข้อ1 ข้อ2

หน้า (2) มีจำนวน 3 ข้อ คือ ข้อ3 ข้อ4 ข้อ5

หน้า (3) มีจำนวน 1 ข้อ คือ ข้อ6

- ให้นักเรียนเปิดหน้าหมายเลข 1 ซึ่งข้อตัวอย่าง และนับจำนวนตัวเลือกในแต่ละข้อพร้อมกันก่อนที่ครูจะอ่านคำสั่ง “เด็ก ๆ ดูที่ข้อตัวอย่างนะคะ ทุกคนชี้ที่ข้อตัวอย่างหรือยังคะ เด็ก ๆ เห็นกรอบสี่เหลี่ยมไหมคะ ดูซิจะมีภาพในกรอบสี่เหลี่ยมกี่ภาพคะ นับพร้อมกันคะ 1-2-3”
- ข้อ1 – ข้อ6 ทำเช่นเดียวกับข้อตัวอย่าง

คำสั่ง เมื่อครูอ่านเหตุการณ์สมมติในแต่ละข้อจบ ให้นักเรียนทำเครื่องหมายกากบาท (X) ทั้รูปภาพที่ตรงกับความคิดของนักเรียนว่าควรปฏิบัติอย่างไร

หน้า (1) ข้อตัวอย่าง คำสั่ง เมื่อเด็ก ๆ พบคุณครูกำลังเดินผ่าน เด็ก ๆ ควรปฏิบัติตนอย่างไร

เฉลย ยกมือไหว้ทำความเคารพ ได้ 2 คะแนน

รีบเดินหนีทันที ได้ 0 คะแนน

ไม่สนใจยืนคุยกับเพื่อน ได้ 1 คะแนน

ข้อ1 คำสั่ง เมื่อเด็ก ๆ มาถึงโรงเรียนตอนเช้า เด็ก ๆ ควรปฏิบัติตนอย่างไร

เฉลย ทำความเคารพคุณครูด้วยการไหว้ ได้ 2 คะแนน

วิ่งไปเล่นกับเพื่อนทันทีที่ไปโรงเรียน ได้ 1 คะแนน

ให้ครูเดินมาส่งที่ห้องเรียน ได้ 0 คะแนน

ข้อ2 คำสั่ง ถ้าลุงการโรงช่วยเปิดประตูรั้วโรงเรียนให้ เด็ก ๆ ควรปฏิบัติตนอย่างไร

เฉลย รีบเดินเข้ามาในโรงเรียนและนำกระเป๋าไปเก็บที่ห้องเรียน ได้ 0 คะแนน

กล่าวขอบคุณพร้อมกับยกมือไหว้ ได้ 2 คะแนน

กล่าวคำทักทายคุณลุงว่า “คุณลุงขาววันนี้หนูมาโรงเรียนแต่เข้าหนูเป็นคนเก่งใช้หรือเปล่าคะ” ได้ 2 คะแนน

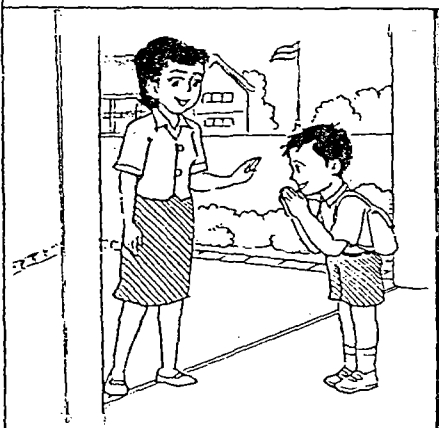
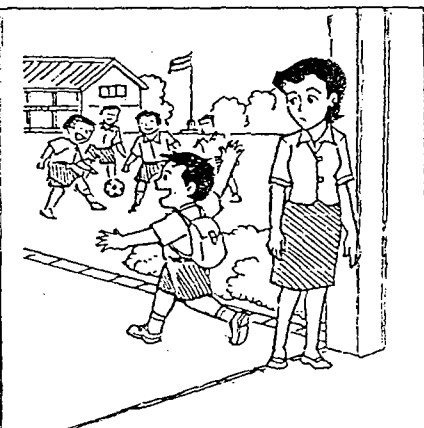
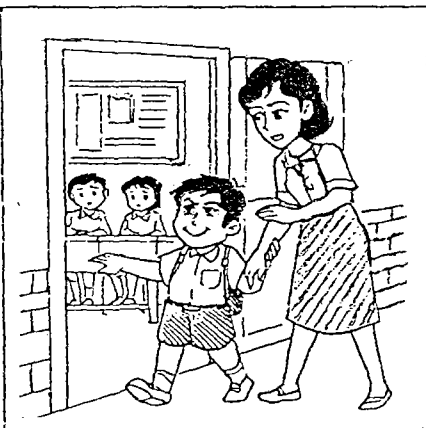
ข้อ3	<u>คำสั่ง</u>	ถ้าเด็ก ๆ ต้องการเล่นสะพานโค้ง แต่มีเพื่อนกำลังรอเล่นอยู่หลายคน เด็กควรทำอะไร	
	<u>เฉลย</u>	ขึ้นสะพานโค้งไปเลยโดยไม่รอเพื่อนคนใด	ได้ 1 คะแนน
หน้า (2) ข้อ4	<u>คำสั่ง</u>	ผลักเพื่อนที่กำลังจะขึ้นแล้วปีนขึ้นไปเล่นสะพานโค้งได้	0 คะแนน
	<u>เฉลย</u>	รอคอยเพื่อนจนกว่าจะถึงตนเองจึงค่อยปีนขึ้นไปบนสะพานโค้ง	ได้ 2 คะแนน
ข้อ5	<u>คำสั่ง</u>	ถ้าเด็ก ๆ กำลังเล่นของเล่นอยู่ในห้องเรียนกับเพื่อน 3 คน เมื่อมีเพื่อนอีกคนมาขอเล่นด้วย เด็ก ๆ ควรปฏิบัติตนอย่างไร	
	<u>เฉลย</u>	ทำเป็นไม่สนใจ แล้วเล่นต่อ	ได้ 1 คะแนน
ข้อ6	<u>คำสั่ง</u>	ปฏิเสธพร้อมกับบอกว่า "ไม่เอา ไม่อยากเล่นด้วย"	ได้ 0 คะแนน
	<u>เฉลย</u>	ชวนเพื่อนคนนั้นเข้ามาเล่นด้วยกัน	ได้ 2 คะแนน
หน้า (3) ข้อ6	<u>คำสั่ง</u>	ถ้าเด็ก ๆ พบเงินตกอยู่ที่สนาม เด็ก ๆ ควรปฏิบัติตนอย่างไร	
	<u>เฉลย</u>	เก็บเงินไปซื้อขนมกินกับเพื่อน	ได้ 0 คะแนน
	<u>คำสั่ง</u>	เก็บไปให้คุณครูเพื่อให้คุณครูหาว่าใครเป็นเจ้าของ	ได้ 2 คะแนน
	<u>เฉลย</u>	เก็บเงินไปถามเพื่อนว่าใครเป็นเจ้าของ	ได้ 1 คะแนน
	<u>คำสั่ง</u>	เมื่อผู้ใหญ่ให้ของขวัญ เด็ก ๆ ควรปฏิบัติตนอย่างไร	
	<u>เฉลย</u>	ไหว้พร้อมกับกล่าวขอบคุณก่อนรับของขวัญ	ได้ 2 คะแนน
	<u>คำสั่ง</u>	กล่าวขอบคุณก่อนที่จะรับของขวัญ	ได้ 1 คะแนน
	<u>เฉลย</u>	รับของขวัญทันที	ได้ 0 คะแนน

ตอนที่ 2 ความสัมพันธ์กับโรงเรียน

ข้อ 1

- ผู้ดำเนินการ : “เด็ก ๆ เปิดหน้าที่ 3 ข้อ 1 นะคะ”
 : “เด็ก ๆ ตั้งใจฟังคุณครูนะคะ พร้อมกับชี้ภาพไปด้วย”
 ภาพที่หนึ่งเป็นภาพเด็กทำความเคารพคุณครูด้วยการไหว้
 ภาพที่สองเป็นภาพเด็กวิ่งไปเล่นกับเพื่อนทันทีที่ไปถึงโรงเรียน
 ภาพที่สามเป็นภาพเด็กให้ครูเดินมาส่งถึงห้องเรียน
 : “เด็ก ๆ ดูภาพทั้งสามแล้วตั้งใจฟังคำถามที่ครูจะถามนะคะ”
 : “เมื่อเด็ก ๆ มาถึงโรงเรียนตอนเช้า เด็ก ๆ ควรปฏิบัติอย่างไร”
 : “ชี้ภาพพร้อมกับตั้งใจฟังคุณครูอีกครั้งนะคะ ภาพที่หนึ่ง...”
 : “ต่อไปคุณครูให้เด็ก ๆ กากบาทภาพที่ควรทำเพียงหนึ่งภาพ”
 : ให้เด็ก ๆ กากบาทภาพที่ต้องการได้

คำถาม : เมื่อเด็ก ๆ มาถึงโรงเรียนตอนเช้า เด็ก ๆ ควรปฏิบัติอย่างไร

		
ทำความเคารพคุณครูด้วยการไหว้	วิ่งไปเล่นกับเพื่อนทันทีที่ไปถึงโรงเรียน	ให้ครูเดินมาส่งที่ห้องเรียน

1

2

3

การตรวจให้คะแนน

ตอบภาพที่ 1 ได้ 2 คะแนน

ตอบภาพที่ 2 ได้ 1 คะแนน

ตอบภาพที่ 3 ได้ 0 คะแนน

ตอนที่ 3	ความสัมพันธ์กับชุมชน
แบบประเมิน	การร่วมทำประโยชน์ต่อชุมชนและการรักษาสาธารณสุขสมบัติ
จุดมุ่งหมาย	เพื่อทดสอบการตระหนักรู้ทางสังคม ด้านความสัมพันธ์กับชุมชน
การให้คะแนน	0 = ทำไม่ถูกต้อง 1 = ทำถูกต้องในระดับพอใช้ได้ 2 = ทำถูกต้องในระดับดีมาก
เวลาในการทำข้อทดสอบ	ข้อละ 1 นาทีให้อ่านคำสั่งข้อละ 2 ครั้ง
ลักษณะแบบทดสอบ	กากบาท (X) บนรูปภาพตามคำสั่ง
จำนวนข้อทดสอบ	จำนวน 6 ข้อ ๆ ละ 3 ตัวเลือก

คำชี้แจง

คำชี้แจงให้นักเรียนเปิดแบบทดสอบทีละหน้า ดังนี้

หน้า (1) มีจำนวน 3 ข้อ คือ ข้อตัวอย่าง ข้อ1 ข้อ2

หน้า (2) มีจำนวน 3 ข้อ คือ ข้อ3 ข้อ4 ข้อ5

หน้า (3) มีจำนวน 1 ข้อ คือ ข้อ6

6. ให้นักเรียนเปิดหน้าหมายเลข 1 ซึ่งข้อตัวอย่าง และนับจำนวนตัวเลือกในแต่ละข้อพร้อมกันก่อนที่

ครูจะอ่านคำสั่ง “เด็ก ๆ ดูที่ข้อตัวอย่างนะคะ ทุกคนชี้ที่ข้อตัวอย่างหรือยังคะ เด็ก ๆ เห็นกรอบสี่เหลี่ยมไหมคะ ดูซิจะมีภาพในกรอบสี่เหลี่ยมกี่ภาพคะ นับพร้อมกันคะ 1-2-3”

7. ข้อ1 – ข้อ6 ทำเช่นเดียวกับข้อตัวอย่าง

คำสั่ง เมื่อครูอ่านเหตุการณ์สมมติในแต่ละข้อจบ ให้นักเรียนทำเครื่องหมายกากบาท (X) ทับรูปภาพที่ตรงกับความคิดของนักเรียนว่าควรปฏิบัติอย่างไร

หน้า (1) ข้อตัวอย่าง	คำสั่ง	ถ้าเด็ก ๆ มีเศษกระดาษอยู่ในมือ เด็ก ๆ ควรปฏิบัติตนอย่างไร
	เฉลย	ฝากให้เพื่อนทิ้ง ได้ 1 คะแนน
		นำไปทิ้งลงในถังขยะด้วยตนเอง ได้ 2 คะแนน
		ปาทิ้งที่หน้าต่าง ได้ 0 คะแนน
ข้อ1	คำสั่ง	ถ้าเด็ก ๆ จะเล่นเพื่อรักษาการเล่นแบบไทยให้คนรู้จักจะเลือกเล่นอะไร
	เฉลย	การเล่นกระโดดเชือก ได้ 1 คะแนน
		การเล่นรี้ข้าวสาร ได้ 2 คะแนน
		การเล่นขี่จักรยาน ได้ 0 คะแนน
ข้อ2	คำสั่ง	เมื่อถึงวันพระเด็ก ๆ ควรปฏิบัติตนอย่างไร
	เฉลย	ทำบุญตักบาตร ได้ 2 คะแนน
		ช่วยกันทำความสะอาดบ้าน ได้ 1 คะแนน
		ชวนกันไปเที่ยวสวนสาธารณะ ได้ 0 คะแนน

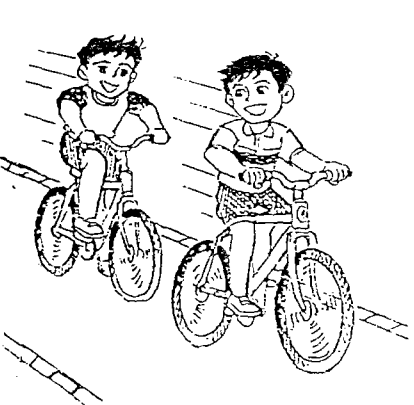
ข้อ3	<u>คำสั่ง</u>	เมื่อพ่อแม่พาเด็ก ๆ ไปเยี่ยมคุณตาคุณยาย เด็ก ๆ ควรปฏิบัติตนอย่างไร
	<u>เฉลย</u>	วิ่งเข้าไปนั่งตักคุณตาคุณยาย ได้ 1 คะแนน
		รีบวิ่งไปเล่นที่สนามไม่สนใจคุณตาคุณยาย ได้ 0 คะแนน
		รีบเข้าไปกราบคุณตาคุณยาย ได้ 2 คะแนน
หน้า (2) ข้อ4	<u>คำสั่ง</u>	เด็ก ๆ ต้องการรักษาแม่น้ำให้สะอาด ควรปฏิบัติตนอย่างไร
	<u>เฉลย</u>	ทิ้งขยะเศษขนมลงในแม่น้ำ ได้ 0 คะแนน
		ร่วมมือกันไม่ทิ้งขยะและช่วยเก็บขยะบริเวณริมคลอง ได้ 2 คะแนน
		ซักผ้าและอาบน้ำริมลำคลอง ได้ 1 คะแนน
ข้อ5	<u>คำสั่ง</u>	เด็ก ๆ จะช่วยกันรักษาต้นไม้โดยปฏิบัติตนอย่างไร
	<u>เฉลย</u>	ปีนขึ้นไปเล่นบนต้นไม้เด็ดผลไม้ไปเพื่อนที่อยู่บนพื้น ได้ 1 คะแนน
		เล่นปิตดาซ่อนหารอบ ๆ ต้นไม้ ได้ 2 คะแนน
		เอามือฟันต้นไม้เล่น ได้ 0 คะแนน
หน้า (3) ข้อ6	<u>คำสั่ง</u>	เด็ก ๆ จะช่วยกันรักษาธรรมชาติโดยปฏิบัติตนอย่างไร
	<u>เฉลย</u>	ช่วยคุณแม่ปลูกต้นมะลิในสวน ได้ 2 คะแนน
		เด็ดดอกไม้มาดมเล่น ได้ 1 คะแนน
		หักกิ่งไม้ไปใส่สุนัขที่แอบเข้ามาในบ้าน ได้ 0 คะแนน

ตอนที่ 3 ความสัมพันธ์กับชุมชน

ข้อ 1

- ผู้ดำเนินการ : “เด็ก ๆ เปิดหน้าที่ 4 ดูข้อ 1 นะคะ”
 : “เด็ก ๆ ตั้งใจฟังคุณครูนะคะ พร้อมกับชี้ภาพไปด้วย”
 ภาพที่หนึ่งเป็นภาพเด็กเล่นกระโดดเชือก
 ภาพที่สองเป็นภาพเด็กเล่นรื้อข้าวสาร
 ภาพที่สามเป็นภาพเด็กเล่นขี่จักรยาน
 : “เด็ก ๆ ดูภาพทั้งสามแล้วตั้งใจฟังคำถามที่คุณครูจะถามนะคะ”
 : “ถ้าเด็ก ๆ จะเล่นเพื่อรักษาการเล่นแบบไทยให้คนรู้จักจะเลือกเล่นอะไร”
 : “ชี้ภาพพร้อมกับตั้งใจฟังคุณครูอีกครั้งนะคะ ภาพที่หนึ่ง...”
 : “ต่อไปคุณครูให้เด็ก ๆ ทักทายภาพที่ควรทำเพียงหนึ่งภาพ”
 : ให้เด็ก ๆ ทักทายภาพที่ต้องการได้

คำถาม : ถ้าเด็ก ๆ จะเล่นเพื่อรักษาการเล่นแบบไทยให้คนรู้จักจะเลือกเล่นอะไร

		
การเล่นกระโดดเชือก	การเล่นรื้อข้าวสาร	การเล่นขี่จักรยาน

1

2

3

การตรวจให้คะแนน

ตอบภาพที่ 1 ได้ 1 คะแนน

ตอบภาพที่ 2 ได้ 2 คะแนน

ตอบภาพที่ 3 ได้ 0 คะแนน

ตอนที่ 4	ความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม
แบบประเมิน	การรักษาสภาพแวดล้อมภูมิศาสตร์และรักษาวัฒนธรรม
จุดมุ่งหมาย	เพื่อทดสอบการตระหนักรู้ทางสังคม ด้านความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม
การให้คะแนน	0 = ทำไม่ถูกต้อง 1 = ทำถูกต้องในระดับพอใช้ได้ 2 = ทำถูกต้องในระดับดีมาก
เวลาในการทำข้อทดสอบ	ข้อละ 1 นาทีให้อ่านคำสั่งข้อละ 2 ครั้ง
ลักษณะแบบทดสอบ	กากบาท (X) บนรูปภาพตามคำสั่ง
จำนวนข้อทดสอบ	จำนวน 6 ข้อ ๆ ละ 3 ตัวเลือก

คำชี้แจง

คำชี้แจงให้นักเรียนเปิดแบบทดสอบทีละหน้า ดังนี้

หน้า (1) มีจำนวน 3 ข้อ คือ ข้อตัวอย่าง ข้อ1 ข้อ2

หน้า (2) มีจำนวน 3 ข้อ คือ ข้อ3 ข้อ4 ข้อ5

หน้า (3) มีจำนวน 1 ข้อ คือ ข้อ6

8. ให้นักเรียนเปิดหน้าหมายเลข 1 ซึ่งข้อตัวอย่าง และนับจำนวนตัวเลือกในแต่ละข้อพร้อมกันก่อนที่ครูจะอ่านคำสั่ง “เด็ก ๆ ดูที่ข้อตัวอย่างนะค่ะ ทุกคนชี้ที่ข้อตัวอย่างหรือยังคะ เด็ก ๆ เห็นกรอบสี่เหลี่ยมไหมคะ ดูซิคะมีภาพในกรอบสี่เหลี่ยมกี่ภาพคะ นับพร้อมกันคะ 1-2-3”
9. ข้อ1 – ข้อ6 ทำเช่นเดียวกับข้อตัวอย่าง

คำสั่ง เมื่อครูอ่านเหตุการณ์สมมติในแต่ละข้อจบ ให้นักเรียนทำเครื่องหมายกากบาท (X) บนรูปภาพที่ตรงกับความคิดของนักเรียนว่าควรปฏิบัติอย่างไร

หน้า (1) ข้อตัวอย่าง	คำสั่ง	เมื่อคุณครูพาเด็ก ๆ ไปเที่ยวที่สวนสัตว์ เด็ก ๆ ควรปฏิบัติอย่างไร	
	เฉลย	ปีนป่ายต้นไม้เพื่อจะได้เห็นสัตว์ทุกตัวอย่างชัดเจน	ได้ 0 คะแนน
		เดินรับประทานขนมและคุยกันไปด้วย	ได้ 1 คะแนน
		เดินเป็นแถวเพื่อดูสัตว์และฟังครูอธิบาย	ได้ 2 คะแนน
ข้อ1	คำสั่ง	ถ้าเด็ก ๆ เห็นเพื่อนปาฟุตบอลใส่กระจกหน้าร้านขายของ เด็ก ๆ ควรปฏิบัติอย่างไร	
	เฉลย	ไม่สนใจเดินผ่านเพื่อนกลุ่มนั้นไป	ได้ 0 คะแนน
		เดินเข้าไปว่ากล่าวอย่างรุนแรง	ได้ 1 คะแนน
		ตักเตือนและแนะนำว่าควรจะให้ลูกที่	ได้ 2 คะแนน
ข้อ2	คำสั่ง	ถ้าเด็ก ๆ กำลังซื้อไอศกรีม และทำไอศกรีมหล่นหลุดมือหล่นลงบนพื้นถนน เด็ก ๆ ควรปฏิบัติอย่างไร	
	เฉลย	เก็บไอศกรีมไปทิ้งที่ถังขยะ	ได้ 2 คะแนน
		ทำเฉยและซื้อไอศกรีมชิ้นมาใหม่	ได้ 0 คะแนน
		เรียกสุนัขบริเวณนั้นมากิน	ได้ 1 คะแนน

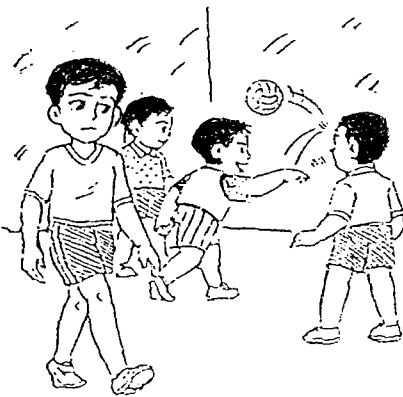
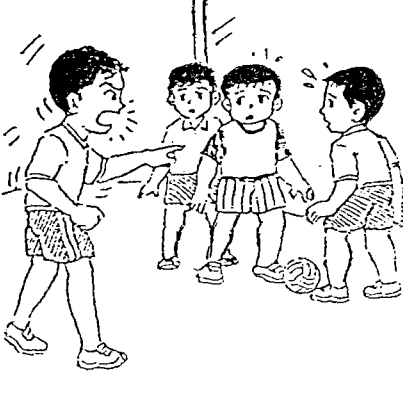
ข้อ3	<u>คำสั่ง</u>	ถ้าเด็ก ๆ ต้องการทิ้งเศษขยะควรปฏิบัติอย่างไร	
	<u>เฉลย</u>	ทิ้งตามโคนไม้หรือพุ่มไม้ที่ไม่มีใครเห็น	ได้ 0 คะแนน
		ทิ้งตรงที่ได้ก็ได้อเพราะมีพนักงานทำความสะอาดบริเวณนั้นทุกวัน	ได้ 1 คะแนน
หน้า (2) ข้อ4	<u>คำสั่ง</u>	ถ้าเด็ก ๆ เดินผ่านไปพบเพื่อนกำลังขีดกำแพงอาคารเรียน เด็ก ๆ ควรปฏิบัติอย่างไร	
	<u>เฉลย</u>	มองด้วยความชื่นชมแล้วเดินผ่านไป	ได้ 0 คะแนน
		รีบตามคุณครูไปว่ากล่าวตักเตือนทันที	ได้ 1 คะแนน
ข้อ5	<u>คำสั่ง</u>	ถ้าเด็ก ๆ พบถุงพลาสติกตกเกลื่อนกลาดที่สนามหญ้า เด็ก ๆ ควรปฏิบัติอย่างไร	
	<u>เฉลย</u>	เข้าไปเตือนด้วยตนเองพร้อมกับให้คำแนะนำแก่เพื่อนให้หยุดการกระทำที่ไม่ดีนั้น	ได้ 2 คะแนน
		ทิ้งลงกับขยะรวมกับขยะอื่น ๆ	ได้ 0 คะแนน
หน้า (3) ข้อ6	<u>คำสั่ง</u>	ถ้าเด็ก ๆ มีขวดน้ำพลาสติกเปล่าอยู่ 1 ขวด เด็ก ๆ ควรจะทำอย่างไรกับขวดน้ำพลาสติกขวดนั้น	
	<u>เฉลย</u>	หาถุงมาใส่แยกไว้ไม่รวมกับขยะประเภทอื่น	ได้ 2 คะแนน
		กวาดขยะกองเอาไว้แล้วรอผู้ใหญ่มาเก็บไปทิ้ง	ได้ 1 คะแนน
	<u>เฉลย</u>	ทิ้งลงถังขยะ เพราะไม่มีประโยชน์	ได้ 0 คะแนน
		เก็บไว้นำไปหลังบ้าน	ได้ 1 คะแนน
		นำมาประดิษฐ์เป็นแจกันใส่ต้นไม้หรือดอกไม้	ได้ 2 คะแนน

ตอนที่ 4 ความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม

ข้อ 1

- ผู้ดำเนินการ : “เด็ก ๆ เปิดหน้าที่ 7 ข้อ 1 นะคะ”
- : “เด็ก ๆ ตั้งใจฟังคุณครูนะคะ พร้อมกับชี้ภาพไปด้วย”
- ภาพที่หนึ่งเป็นภาพเด็กไม่สนใจแล้วเดินผ่านเด็กกลุ่มนั้นไป
- ภาพที่สองเป็นภาพเด็กเดินเข้าไปว่ากล่าวอย่างรุนแรงและขู่ว่าจะไปฟ้องหลวงพ่อกับมาจัดการ
- ภาพที่สามเป็นภาพเด็กตักเตือนและแนะนำว่าควรเล่นให้ถูกต้อง
- : “เด็ก ๆ ดูภาพทั้งสามแล้วตั้งใจฟังคำถามที่ครูจะถามนะคะ”
- : “ถ้าเด็ก ๆ เห็นเพื่อนปาฟุตบอลใส่กระจกหน้าร้านขายของ เด็ก ๆ ควรปฏิบัติอย่างไร”
- : “ชี้ภาพพร้อมกับตั้งใจฟังคุณครูอีกครั้งนะคะ ภาพที่หนึ่ง...”
- : “ต่อไปคุณครูให้เด็ก ๆ อภิปรายภาพที่ควรทำเพียงหนึ่งภาพ”
- : ให้เด็ก ๆ อภิปรายภาพที่ต้องการได้

คำถาม : “ถ้าเด็ก ๆ เห็นเพื่อนปาฟุตบอลใส่กระจกหน้าร้านขายของ เด็ก ๆ ควรปฏิบัติอย่างไร”

		
ไม่สนใจแล้วเดินผ่านเด็กกลุ่มนั้นไป	เดินเข้าไปพูดว่า “จะไปฟ้องพ่อกับมาจัดการ”	ตักเตือนและแนะนำว่าควรเล่นให้ถูกต้อง

1

2

3

การตรวจให้คะแนน

ตอบภาพที่ 1 ได้ 0 คะแนน

ตอบภาพที่ 2 ได้ 1 คะแนน

ตอบภาพที่ 3 ได้ 2 คะแนน

แบบประเมินการตระหนักรู้ทางสังคมของเด็กปฐมวัย

ชื่อ นามสกุล.....

ชั้น อนุบาลปีที่

โรงเรียน.....

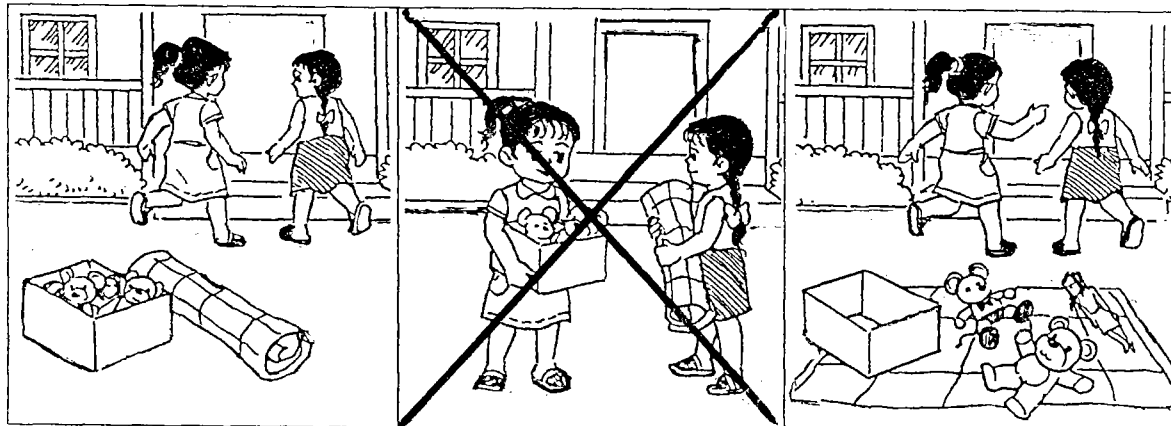
วันที่ทำการประเมิน.....

ผู้ดำเนินการประเมิน.....

แบบประเมินตอนที่ 1
การตระหนักรู้ทางสังคม
ด้านความสัมพันธ์กับบ้าน

1

ตัวอย่าง

1

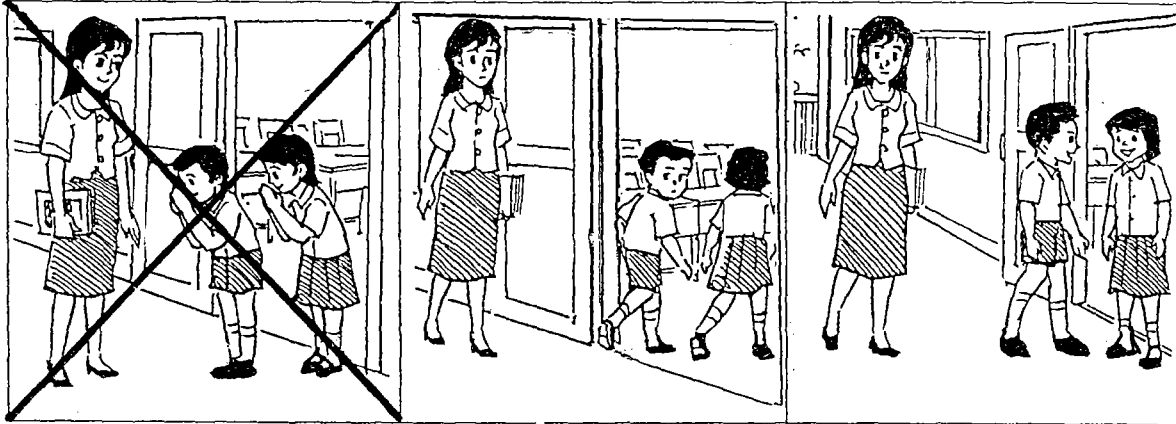
2

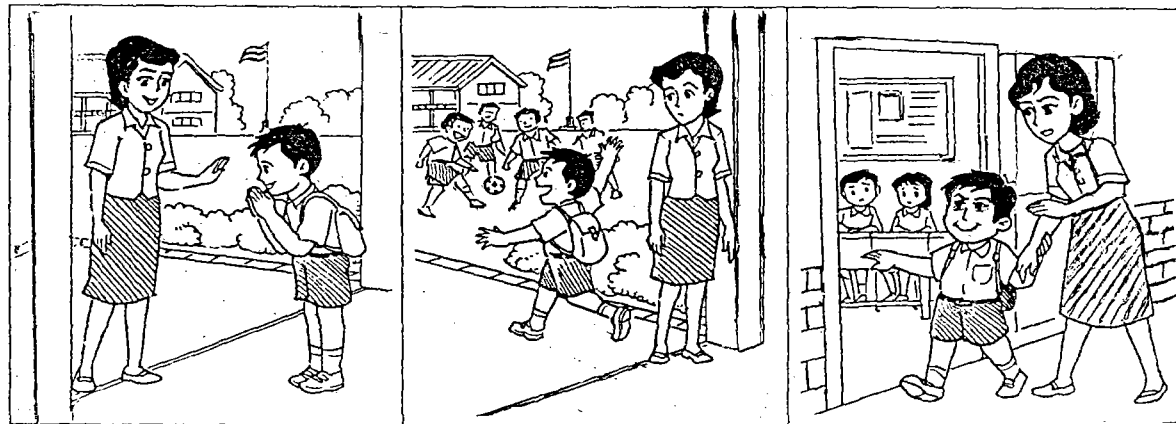
แบบประเมินตอนที่ 2
การตระหนักรู้ทางสังคม
ด้านความสัมพันธ์กับโรงเรียน

1

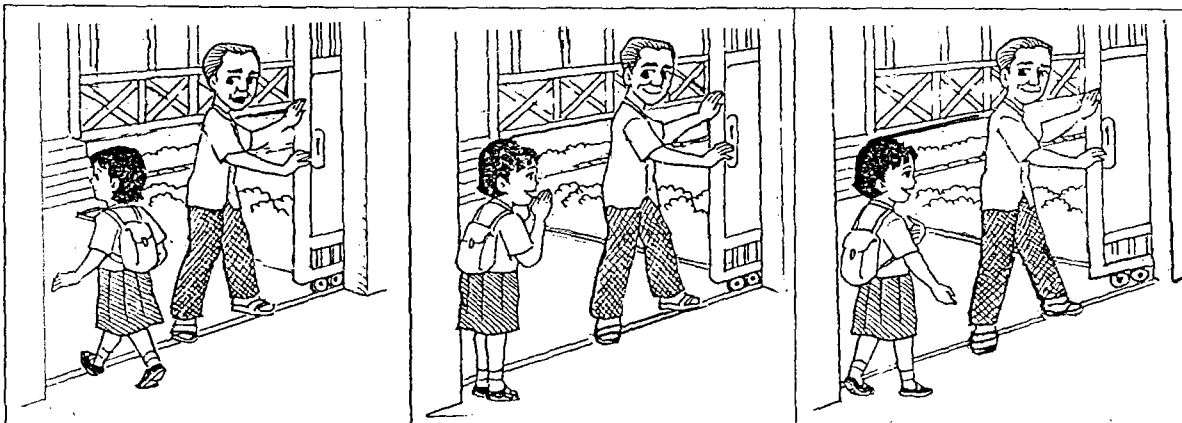
ตัวอย่าง

1

2

แบบประเมินตอนที่ 3
การตระหนักรู้ทางสังคม
ด้านความสัมพันธ์กับชุมชน

1

ตัวอย่าง

1

2

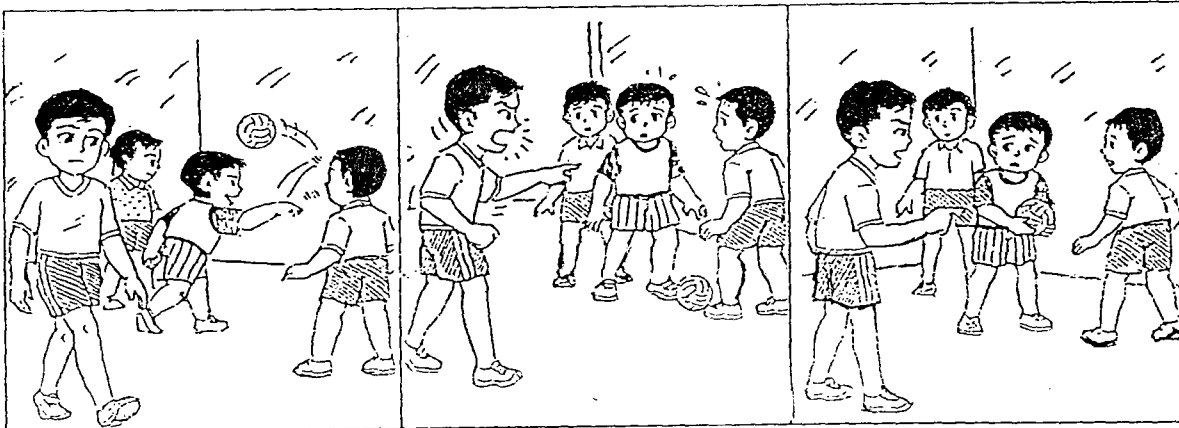
แบบประเมินตอนที่ 4
การตระหนักรู้ทางสังคม
ด้านความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม

1

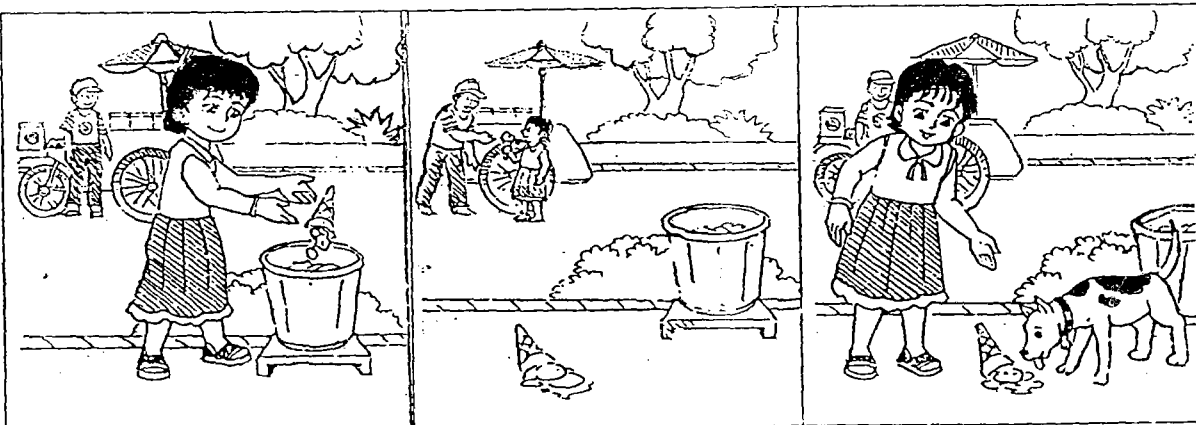
ตัวอย่าง

1

2

ภาคผนวก ข
คู่มือการใช้แผนการจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนาการตระหนักรู้ทางสังคม
ในกิจกรรมสนทนาปฏิสัมพันธ์

แผนการจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนาการตระหนักรู้ทางสังคมในกิจกรรม
สนทนาปฏิสัมพันธ์

คู่มือ การใช้แผนการจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนาการตระหนักรู้ทางสังคม ในกิจกรรมสนทนาปฏิสัมพันธ์

หลักการและเหตุผล

กิจกรรมสนทนา เป็นการจัดประสบการณ์โดยยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง เปิดโอกาสให้เด็กทุกคนได้พูด แสดงความคิดเห็น ความรู้สึก ตามที่ตนเข้าใจ เพื่อเสริมสร้างการตระหนักรู้ทางสังคมและฝึกการเป็นผู้พูด และผู้ฟังที่ดี ทั้งยังเกิดการเรียนรู้คำศัพท์ใหม่ ๆ จากการพูดคุยสนทนา คำศัพท์ที่เกิดจากการพูดคุยของเด็ก เป็นคำที่เด็กสามารถเข้าใจได้ดี เด็กสามารถนึกภาพได้ หากเด็ก ๆ ได้รับการกระตุ้นจากการพูดสนทนา หรือ สื่อที่ตนสนใจ และนำมาสนทนา ทำให้เด็กเกอกความคิดเชื่อมโยง สามารถลำดับเหตุและผลจากเรื่องที่ครูนำเสนอ เพราะเด็กเป็นผู้คิดและมีส่วนร่วมในกิจกรรมอย่างทั่วถึงทุกคน ก่อให้เกิดการเรียนรู้สังคมทุก ๆ ด้านไปพร้อมกัน เพื่อนำไปสู่การตระหนักรู้ทางสังคม ในการจัดประสบการณ์ กิจกรรมสนทนาปฏิสัมพันธ์ ได้มีแนวคิดที่ว่า การพัฒนาการให้กับเด็กเป็นการใช้กิจกรรมในรูปแบบการเปิดโอกาสให้เด็กได้พูดคุยสนทนา และมีปฏิสัมพันธ์อย่างหลากหลาย และการเรียนรู้ที่ยึดเด็กเป็นศูนย์กลางมาเป็นฐานในการสร้างประสบการณ์ เพื่อพัฒนาการตระหนักรู้ทางสังคมให้กับเด็กปฐมวัย

จุดมุ่งหมาย

การจัดประสบการณ์กิจกรรมสนทนาปฏิสัมพันธ์

1. เพื่อให้เด็กตระหนักรู้ทางสังคม และพัฒนาความเข้าใจ นำไปสู่การพัฒนาการเรียนรู้จากหัวเรื่องที่เด็กสนใจ ซึ่งเรียกการสนทนาปฏิสัมพันธ์
2. เพื่อให้เด็กสามารถเชื่อมโยงและถ่ายทอดความรู้เดิม และความรู้ใหม่ที่มีความสัมพันธ์กันเกี่ยวกับการตระหนักรู้ทางสังคม โดยการสื่อความหมายให้ผู้อื่นเข้าใจได้อย่างถูกต้องจากการสนทนาปฏิสัมพันธ์

หลักการจัดกิจกรรม

1. กิจกรรมนี้จัดในช่วงเวลากิจกรรมสนทนาตอนเช้า ใช้เวลาประมาณ 20 นาที
2. การปฏิบัติกิจกรรมดำเนินตามลำดับขั้นตอน ดังนี้
 - 2.1 เตรียมเด็กให้พร้อมก่อนเริ่มกิจกรรม
 - 2.2 สร้างข้อตกลงกับเด็กในการปฏิบัติกิจกรรมทุกครั้ง ดังนี้
 - 2.2.1 ชื่นนำ เตรียมเด็กให้พร้อมก่อนเริ่มกิจกรรม และนำเข้าสู่วิจิกรรณโดยใช้การสนทนา เพลง คำคล้องจอง หรือกิจกรรมอื่น ๆ โดยให้สอดคล้องกับการตระหนักรู้ทางสังคมที่จะเรียนรู้ในวันนั้น ๆ
 - 2.2.2 ขั้นตอนการ ครูให้เด็กสนทนาปฏิสัมพันธ์โดยใช้คำถามกระตุ้นความคิด และใช้กิจกรรมปฏิสัมพันธ์ขยายความคิดและเชื่อมโยงความคิดให้เป็นไปตามมโนทัศน์และจุดประสงค์ตามหัวเรื่อง
 - 2.2.3 ขั้นสรุป เด็กและครูร่วมกันสรุปข้อความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการตระหนักรู้ทางสังคมตามจุดประสงค์ของการเรียนรู้ประจำวัน

บทบาทครู

ในการจัดประสบการณ์กิจกรรมสนทนาปฏิสัมพันธ์ ปฏิบัติดังนี้

1. ศึกษาแผนการจัดกิจกรรมสนทนาปฏิสัมพันธ์ให้เข้าใจชัดเจนก่อนลงมือจัดกิจกรรม
2. ให้โอกาสเด็กได้แสดงออกอย่างอิสระในการสนทนา กระตุ้นให้เด็กคิดโดยครูใช้คำถามขยายความ เพื่อยกประเด็นให้เด็กคิดต่อ
3. ไม่ใช่คำพูดที่แสดงการเปรียบเทียบเด็กแต่ละคน เพียงกระตุ้นชี้ชวนให้เด็กมีความต้องการที่จะแสดงความคิดเห็น เพื่อนำไปสู่การตระหนักรู้ทางสังคมเพื่อเป็นพื้นฐานที่ดีในการเรียนรู้ทางสังคมต่อไป
4. พยายามจัดกิจกรรมให้อยู่ในช่วงเวลาที่กำหนดเป็นช่วงที่อยู่ในความสนใจของเด็กในวัยนี้
5. จัดเตรียมสื่ออุปกรณ์ประกอบกิจกรรมให้พร้อม
6. กระตุ้น และขยายความคิดของเด็กขณะจัดประสบการณ์
7. สังเกตและเชิญชวนเด็กให้ร่วมกิจกรรมอย่างทั่วถึง ให้ความสำคัญและความสนใจกับเด็กทุก ๆ คน ถ้าพบว่าเด็กส่วนหนึ่งไม่สนใจในกิจกรรม ครูควรใช้วิธีการที่เหมาะสมในการชี้ชวนกระตุ้นให้เด็กเข้าร่วมกิจกรรมกับเพื่อนต่อไป

บทบาทของเด็ก

1. ปฏิบัติกิจกรรมตามที่ตกลงกันได้
2. พยายามให้เด็กพูดในสิ่งที่ตนมีประสบการณ์เกี่ยวกับการตระหนักรู้ทางสังคม จากหัวเรื่องเรียนรู้ประจำวัน
3. การสนทนาเริ่มจากเด็กที่สนใจคนแรก และสนทนาครบเป็นวงกลม
4. สนทนาจากประเด็นหัวเรื่องที่เรียนได้

หัวข้อการสอน

สัปดาห์ที่ 1 ความสัมพันธ์กับบ้าน

สอนเรื่องการช่วยเหลืองานบ้าน

- ถูบ้าน
- การทำกับข้าว
- กวาดบ้าน

สัปดาห์ที่ 2 ความสัมพันธ์กับโรงเรียน

สอนเรื่องความแสดงความรู้จักรับบุคลการในโรงเรียน

- การแสดงความเคารพ
- การใช้วาจาไพเราะ
- การมีมารยาทดี

สัปดาห์ที่ 3 ความสัมพันธ์กับชุมชน

สอนเรื่องการรักษาสาธารณสุขสมบัติ

- การรักษากันน
- การรักษาอาคารเรียน
- การรักษาความสะอาดกำแพง

สัปดาห์ที่ 4 ความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม
สอนเรื่อง การรักษาสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์

- การไม่ทำลายต้นไม้
- การรักษาแม่น้ำ
- การปลูกดอกไม้

สัปดาห์ที่ 5 ความสัมพันธ์กับบ้าน
สอนเรื่อง การรับผิดชอบต่อหน้าที่ภายในบ้าน

- การช่วยเหลือแม่
- เก็บที่นอน
- เก็บของเข้าที่

สัปดาห์ที่ 6 ความสัมพันธ์กับโรงเรียน
สอนเรื่อง การรู้จักเล่นร่วมกับผู้อื่นอย่างสันติ

- การแบ่งปัน
- การอดทน
- การซื่อสัตย์

สัปดาห์ที่ 7 ความสัมพันธ์กับชุมชน
สอนเรื่อง การร่วมทำประโยชน์แก่ชุมชน

- การทิ้งขยะให้ถูกที่
- การจำแนกขยะ
- การนำของเหลือใช้มาทำเป็นประโยชน์

สัปดาห์ที่ 8 ความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม
สอนเรื่อง การรักษาวัฒนธรรม

- การเล่นแบบไทย
- ประเพณีนิยมไทย
- การเข้าใจวัฒนธรรม

แผนการสอนการตระหนักรู้ทางสังคม

ด้านความสัมพันธ์กับชุมชน

การรักษาสาธารณสุขสมบัติ

ครั้งที่ 19

เรื่อง “การรักษาอาคารเรียน”

มโนทัศน์ อาคารเรียนเป็นสถานที่ให้การศึกษาแก่เด็ก ๆ ทุกคนจึงไม่ควรเล่นในอาคาร ไม่ขีดเขียนฝาอาคารให้สกปรก การดูแลรักษาอาคารเรียน เป็นการดูแลสาธารณสุขสมบัติซึ่งเด็ก ๆ สามารถทำได้ และควรปฏิบัติ

จุดประสงค์

1. เด็กสามารถบอกวิธีและดูแลรักษาอาคารเรียนได้อย่างเหมาะสมกับวัย
2. เด็กตระหนักรู้เกี่ยวกับประโยชน์และการรักษาสาธารณสุขสมบัติของชุมชนได้

การดำเนินกิจกรรม

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน	สื่อการเรียนรู้การสอน
1. ขั้นนำ 1.1 เตรียมเด็กให้พร้อมก่อนเริ่มทำกิจกรรมสนทนาปฏิสัมพันธ์ ครูสนทนาและอธิบายเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรม ข้อตกลงตลอดจนระยะเวลา 1.2 เด็กและครูร่วมสนทนาเกี่ยวกับสิ่งของและสถานที่ที่เป็นสาธารณสุขสมบัติภายในชุมชน และเกี่ยวข้องกับเราทุกคน และครูให้เด็กช่วยกันคิดว่าเราควรทำอย่างไรจึงจะดูแลรักษาให้คงอยู่ในสถานที่นั้น 1.3 นำภาพเปรียบเทียบอาคารเรียนจำนวน 6 ภาพให้เด็กช่วยกันคิดและตอบคำถามโดยครูชูภาพให้เด็กเห็นพร้อมกัน 1.4 ครูให้เด็กแบ่งกลุ่มตามความสมัครใจกลุ่มละ 5 คน ให้แต่ละกลุ่มส่งตัวแทนมาจับสลากโดยมีหมายเลข 1, 2 และ 3 เพื่อเลือกช่องที่ตรงกับหมายเลข ของละ 2 ภาพ (ภาพ	1. ภาพเปรียบเทียบ จำนวน 6 ภาพ ขนาด 8"x12" - ภาพที่ 1 อาคารเรียนสกปรก - ภาพที่ 2 อาคารเรียนสะอาด - ภาพที่ 3 อาคารเรียนที่มีสิ่งของวางไม่เป็นระเบียบ

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน	สื่อการเรียนรู้การสอน
เปรียบเทียบอาคารเรียน) และให้เด็กสนทนากันภายในกลุ่ม โดยครูให้เด็กแต่ละกลุ่มช่วยกันคิดเมื่อเห็นภาพในช่อง 2 ภาพ แล้ว “เด็ก ๆ มีความรู้สึกอย่างไร” และ “ถ้าเด็ก ๆ อยู่ในเหตุการณ์นั้นเด็ก ๆ จะทำอะไร” 1.5 เด็กทุกคนในกลุ่มต้องออกความคิดเห็นโดยมีครูเป็นผู้สังเกตการณ์ และคอยชี้แนะเมื่อเด็กทุกกลุ่มพูดจบประเด็นแล้วให้เด็กทุกกลุ่มมาร่วมกันทำกิจกรรมสนทนาปฏิสัมพันธ์ โดยครูให้เด็กทุกคนช่วยกันคิดว่า “ถ้าเด็ก ๆ ทุกคนจะร่วมมือกันดูแลรักษาอาคารเรียน เด็ก ๆ จะต้องทำอะไรบ้าง” เป็นการเปิดประเด็นเข้าสู่กิจกรรมสนทนา 2. ขั้นตอนการสอน 2.1 ครูดำเนินการสอนโดยให้เด็กทุกคนและครูหนึ่งเป็นวงกลม หันหน้าเข้าหากันและชี้แจงกติกาและขั้นตอนของกิจกรรมดังนี้ เปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคนที่นั่งอยู่ในวงกลมพูด หรือตอบคำถามของครูที่ครูจัดเตรียมไว้ ในกรณีที่เด็กสะดุดหรือหยุด (ไม่ออกความคิดเห็น) ครูจะมีคำถามกระตุ้นเพื่อให้เด็กคิดเชื่อมโยงตามประเด็นของเรื่องที่เรียน เพื่อให้การสนทนาเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ให้เด็กสังเกตว่าถ้าเพื่อนที่นั่งติดกับเราทั้งทางซ้ายและทางขวาว่าได้พูดหรือตอบคำถามเป็นคนแรก ให้นักเรียนที่นั่งติดทางด้านขวามือหรือซ้ายมือของเพื่อนที่พูดคนแรกเป็นผู้ที่จะพูดคนต่อไป จนครบเป็นวงกลมทั้ง 15 คน โดยคำถามที่ถามแต่ละคนไม่ซ้ำกัน	- ภาพที่ 4 อาคารเรียนที่มีสิ่งของวางเป็นระเบียบ - ภาพที่ 5 อาคารเรียนที่มีสัตว์ต่าง ๆ และเด็ก ๆ ใส่รองเท้าขึ้นมabenอาคาร - ภาพที่ 6 อาคารเรียนที่สะอาดมีคนกำลังกวาดถู

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน	สื่อการเรียนรู้การสอน
ให้เด็กทุกคนถามกติกาและขั้นตอนของกิจกรรมได้ในกรณีที่มีข้อสงสัย 2.2 เด็กและครูร่วมสนทนาเป็นวงกลมโดยใช้คำถามกระตุ้นความคิดไปสู่จุดประสงค์การเรียนรู้ตามมโนทัศน์ที่กำหนด 2.3 ครูขยายความคิด 2.3.1 แบ่งเด็กออกเป็น 3 กลุ่ม 2.3.2 ครูนำเด็กไปดูแต่ละอาคาร เด็กวาดภาพอาคารเรียน เปรียบเทียบความ	2. คำถามกระตุ้นความคิดสำหรับครู - อาคารเรียนมีประโยชน์กับเด็ก ๆ อย่างไร - เด็ก ๆ สามารถดูแลรักษาอาคารเรียนได้อย่างไรบ้าง - เด็ก ๆ จะทำให้อาคารเรียนน่าอยู่ได้อย่างไร - เด็ก ๆ จะช่วยกันรักษาอาคารเรียนได้อย่างไร - เด็ก ๆ คิดว่าอาคารเรียนที่ดี ควรมีลักษณะอย่างไร - ทำไมเราจึงต้องช่วยกันดูแลรักษาอาคารเรียน - ถ้าเด็ก ๆ ช่วยกันดูแลรักษาอาคารเรียน จะมีผลได้อย่างไร - ใครควรเป็นผู้ดูแลรักษาอาคารเรียน - เด็ก ๆ มีวิธีการใดบ้างที่จะดูแลรักษาอาคารเรียน - ถ้าเด็ก ๆ ไม่ช่วยกันดูแลรักษาอาคารเรียน จะเกิดผลตามมาอย่างไร - เด็ก ๆ รู้สึกอย่างไรเมื่อเห็นคนที่ขีดเขียนฝาผนังของอาคารเรียน - ถ้าเด็ก ๆ พบว่าอาคารเรียนชำรุดเสียหาย เด็ก ๆ ควรทำอย่างไร - เราควรมีระเบียบในการใช้อาคารเรียนหรือไม่ - เด็ก ๆ รู้สึกอย่างไรเห็นคนกำลังทำความสะอาดอาคารเรียน - ถ้าไม่มีอาคารเรียน จะเกิดอะไรขึ้น 3. กระดาษวาดภาพ 4. ดินสอสี, สีเทียน

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน	สื่อการเรียนรู้การสอน
สะอาด ความเป็นระเบียบเรียบร้อยของแต่ ละอาคาร 2.3.3 ให้เด็กแต่ละกลุ่มส่งตัวแทนออก มาแสดงผลงาน 2.3.4 ตรวจสอบผลงาน 3. ขั้นสรุป เด็กและครูร่วมกันสรุปประโยชน์อาคาร เรียนสรุปการดูแลรักษาที่ทำให้อาคารเรียน สะอาดเรียบร้อย นำเรียน	

การประเมินผล

1. สังเกตการณ์สนทนาและการตอบคำถามของเด็กขณะร่วมกิจกรรม
2. สังเกตพฤติกรรมของเด็กขณะอยู่ในโรงเรียน

แผนการสอนการตระหนักรู้ทางสังคม
ความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม
ด้านการรักษาวัฒนธรรม

ครั้งที่ 24

เรื่อง “การเข้าใจวัฒนธรรม”

มโนทัศน์ คนไทยมีวัฒนธรรมเป็นของตนเอง เป็นสิ่งที่แสดงออกถึงความเป็นไทย นักเรียนควรรู้จักแสดงออกทางวัฒนธรรมไทยได้ถูกต้องและเหมาะสมเช่น การไหว้ การกราบ การส่งของรับของ

จุดประสงค์

1. เด็กบอกลักษณะของวัฒนธรรมไทยได้และยกตัวอย่างได้
2. สร้างความตระหนักรู้ถึงความสำคัญของวัฒนธรรมไทยและการแสดงออกในเรื่องของวัฒนธรรมไทย

การดำเนินกิจกรรม

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน	สื่อการเรียนการสอน
1. ขั้นนำ 1.1 เตรียมเด็กให้พร้อมก่อนเริ่มทำกิจกรรมสนทนาปฏิสัมพันธ์ ครูสนทนาและอธิบายเกี่ยวกับการดำเนินกิจกรรม ข้อตกลงตลอดจนระยะเวลา 1.2 ให้เด็กดูวีดิทัศน์การแสดงมรยาตต่าง ๆ เช่น การไหว้ การกราบ การส่งของ-รับของแล้วหยุด 1.3 เด็กแสดงความคิดเห็นลักษณะและข้อดีของมารยาทแบบไทยให้เด็กช่วยกันคิดว่า “เด็ก ๆ รู้สึกอย่างไรกับการที่เด็ก ๆ ต้องปฏิบัติต่อผู้ใหญ่อย่างมีมารยาท” เป็นการเปิดประเด็นเข้าสู่กิจกรรมสนทนา	1. วิดีทัศน์เรื่อง “มารยาทไทย” ของบริษัท ตรีเอทมีเดีย สตูดิโอ แสดงเรื่องเกี่ยวกับการไหว้ การส่งของ รับของ การกราบบุคคลต่าง ๆ

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน	สื่อการเรียนรู้การสอน
2. ขั้นตอนการเรียนรู้การสอน 2.1 ครูดำเนินการสอนโดยให้เด็กทุกคน และครูหนึ่งเป็นวงกลม หันหน้าเข้าหากันและชี้แจงกติกาและขั้นตอนของกิจกรรมดังนี้ เปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคนที่นั่งอยู่ในวงกลมพูด หรือตอบคำถามของครูที่ครูจัดเตรียมไว้ ในกรณีที่เด็กสะดุดหรือหยุด (ไม่ออกความคิดเห็น) ครูจะมีคำถามกระตุ้นเพื่อให้เด็กคิดเชื่อมโยงตาม ประเด็นของเรื่องที่เรียน เพื่อให้การสนทนาเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ให้เด็กสังเกตว่าถ้าเพื่อนที่นั่งติดกับเราทั้งทางซ้ายและทางขวาว่าได้พูดหรือตอบคำถามเป็นคนแรก ให้นักเรียนที่นั่งติดทางด้านขวามือหรือซ้ายมือของเพื่อนที่พูดคนแรกเป็นผู้ที่จะพูดคนต่อไป จนครบเป็นวงกลมทั้ง 15 คน โดยคำถามที่ถามแต่ละคนไม่ซ้ำกัน ให้เด็กทุกคนถามกติกาและขั้นตอนของกิจกรรมได้ในกรณีที่มีย่อสงสัย 2.2 เด็กและครูร่วมสนทนาเป็นวงกลม โดยใช้คำถามกระตุ้นความคิดไปสู่จุดประสงค์การเรียนรู้ตามมโนทัศน์ที่กำหนด	สื่อการเรียนรู้การสอน 2. คำถามกระตุ้นความคิดสำหรับครู - ลักษณะอย่างไรที่แสดงว่าเป็นผู้มีวัฒนธรรม - เพราะเหตุใดเราจึงต้องรักษาวัฒนธรรมไทยไว้ - การรักษาวัฒนธรรมไทยเป็นหน้าที่ของใคร - จะเป็นอย่างไร ถ้าเด็ก ๆ ไม่มีวัฒนธรรม - เด็ก ๆ จะช่วยรักษาวัฒนธรรมไทยได้อย่างไร - เราควรปฏิบัติตามวัฒนธรรมต่างชาติหรือไม่ เพราะเหตุใด - การท้าทายกันด้วยการจับมือถือเป็นวัฒนธรรมไทยหรือไม่ เพราะเหตุใด - เราได้อะไรจากการปฏิบัติตามวัฒนธรรม - เด็ก ๆ รู้สึกอย่างไรที่คนชาติอื่น ปฏิบัติตนตามวัฒนธรรมแบบไทย - เด็ก ๆ รู้สึกอย่างไร เมื่อเห็นชาวต่างชาติพูดไทยได้ ร้องเพลงไทยได้ และมีกิริยามารยาทแบบไทย

กิจกรรมการเรียนรู้การสอน	สื่อการเรียนรู้การสอน
2.3 ครูขยายความคิด 2.3.1 เด็กและครูร่วมสนทนา และเปรียบเทียบการแสดงออกทางวัฒนธรรมไทยกับแบบชาวต่างชาติแตกต่างกันอย่างไร เช่น - การจับมือกับการไหว้ - การโค้งคำนับกับการไหว้ - การโอบกอดกับการไหว้ - การรับของแบบต่างชาติกับการรับของและการส่งของแบบไทยทั้งทำนั่งและยืน 2.3.2 ระหว่างการสนทนาจะมีการหยุดเพื่อฉายวีดิทัศน์ให้เด็กดูไปด้วย 3. ขั้นสรุป เด็กและครูร่วมกันสรุปลักษณะที่บ่งบอกถึงการมีวัฒนธรรม สรุปข้อควรปฏิบัติในเรื่องของมารยาทที่บ่งบอกถึงวัฒนธรรมไทย	- เด็ก ๆ รู้สึกอย่างไรกับมารยาทของชาวต่างชาติ - เด็ก ๆ รู้สึกอย่างไรที่ต้องปฏิบัติตามมารยาทไทย - เด็ก ๆ คิดว่าการทำตนเป็นผู้มีมารยาทแล้วจะได้อะไร - เด็ก ๆ รู้สึกอย่างไรเมื่อมีผู้ใหญ่มาเตือนว่าทำท่าทางหรือทำอะไรไม่มีมารยาท - เด็ก ๆ คิดว่าการที่เราเป็นคนไทย และต้องแสดงออกถึงการมีมารยาทแบบไทยเป็นสิ่งที่ดีหรือไม่ เพราะเหตุใด 3. วีดิทัศน์เรื่อง “การแสดงมารยาทของไทย

การประเมินผล

1. สังเกตการสนทนาและตอบคำถามในขณะร่วมทำกิจกรรม
2. สังเกตพฤติกรรมการพูด ที่แสดงออกถึงความภูมิใจหรือความภูมิใจในความเป็นไทยที่มีวัฒนธรรมเป็นของตนเอง

ภาคผนวก ค

หนังสือราชการขอความร่วมมือเพื่อการวิจัย
รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจแก้ไขเครื่องมือ

ที่ ทม ๑๐๑๒/ ๑๘๓๘

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท ๒๓ กรุงเทพฯ ๑๐๑๑๐

๑๘ พฤษภาคม ๒๕๔๔

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน อธิการบดีมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบประเมินฯ

เนื่องด้วย นางสาวสายพิน พัทธพร นิสิตรระดับปริญญาโท วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์เรื่อง “ผลของการจัดกิจกรรมสนทนาปฏิสัมพันธ์ที่มีต่อการตระหนักรู้ทางสังคมของเด็กปฐมวัย” โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.กุลยา ตันติผลาชีวะ และ รองศาสตราจารย์ ดร.วิรัช วรรณรัตน์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ นางผาณิตา คงมณีมรกต นักวิชาการระดับ ๖ เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบประเมินการตระหนักรู้ทางสังคมของเด็กปฐมวัย

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ข้าราชการในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาวสายพิน พัทธพร ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ปฏิบัติราชการแทนอธิการบดี

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. ๖๖๔-๑๐๐๐ ต่อ ๕๓๒๖, ๕๖๔๔

โทรสาร. ๒๕๘-๔๑๑๕

ที่ ทม ๑๐๑๒/ ๑๔๗๔

102

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
สุขุมวิท ๒๓ กรุงเทพฯ ๑๐๑๑๐

๒๔ พฤษภาคม ๒๕๔๔

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน อธิการบดี สถาบันราชภัฏสวนดุสิต

สิ่งที่ส่งมาด้วย แผนการสอนฯ และแบบประเมินฯ

เนื่องด้วย นางสาวสายพิน พัทธพร นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์เรื่อง “ผลของการจัดกิจกรรมสนทนาปฏิสัมพันธ์ที่มีต่อการตระหนักรู้ทางสังคมของเด็กปฐมวัย” โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.กฤษยา ตันติผลาชีวะ และรองศาสตราจารย์ ดร.วิรัช วรรณรัตน์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในกรณีนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ขวัญฟ้า รังสิยานนท์ รองผู้อำนวยการสำนักวิจัย เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแผนการสอนและแบบประเมินการตระหนักรู้ทางสังคมของเด็กปฐมวัย

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ข้าราชการในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาวสายพิน พัทธพร ซึ่งจะ เป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. ๖๖๔-๑๐๐๐ ต่อ ๕๗๒๖, ๕๖๔๔

โทรสาร. ๒๕๘-๔๑๑๕

ที่ ทม ๑๐๑๒/ ๑๘๔๑

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท ๒๓ กรุงเทพฯ ๑๐๑๑๐

๑๔ พฤษภาคม ๒๕๕๔

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน หัวหน้าหน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน

สิ่งที่ส่งมาด้วย แผนการสอนฯ

เนื่องด้วย นางสาวสายพิน พัทธพร นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์เรื่อง “ผลของการจัดกิจกรรมสนทนาปฏิสัมพันธ์ที่มีต่อการตระหนักรู้ทางสังคมของเด็กปฐมวัย” โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.กฤษยา ตันติผลาชีวะ และ รองศาสตราจารย์ ดร.วิรัช วรรณรัตน์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ นางสาวจินดา น้ำเจริญ ศึกษาานิเทศก์ ระดับ ๖ เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแผนการสอน การตระหนักรู้ทางสังคมของเด็กปฐมวัย

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ข้าราชการในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาวสายพิน พัทธพร ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. ๖๖๔-๑๐๐๐ ต่อ ๕๖๒๖, ๕๖๔๔

โทรสาร. ๒๕๘-๔๑๑๕

ที่ ทม ๑๐๑๒/ ๑๘๔๐

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท ๒๓ กรุงเทพฯ ๑๐๑๑๐

๑๘ พฤษภาคม ๒๕๔๔

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน อธิการบดี สถาบันราชภัฏเลย

สิ่งที่ส่งมาด้วย แผนการสอนฯ

เนื่องด้วย นางสาวสายพิน พัทธพร นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์เรื่อง “ผลของการจัดกิจกรรมสนทนากลุ่มสัมพันธ์ที่มีต่อการตระหนักรู้ทางสังคมของเด็กปฐมวัย” โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.กฤษดา คณิตผลาชีวะ และ รองศาสตราจารย์ ดร.วิรัช วรรณรัตน์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเรียนเชิญ อาจารย์อุบล เวียงสมุทร เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแผนการสอนการตระหนักรู้ทางสังคมของเด็กปฐมวัย

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ข้าราชการในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาวสายพิน พัทธพร ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. ๖๖๔-๑๐๐๐ ต่อ ๕๗๒๖, ๕๖๔๔

โทรสาร. ๒๕๘-๔๑๑๕

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท ๒๓ กรุงเทพฯ ๑๐๑๑๐

ที่ ทม ๑๐๑๒/ ๑๘๓๗

๑๗ พฤษภาคม ๒๕๔๔

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนเกษมพิทยา

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบประเมินฯ

เนื่องด้วย นางสาวสายพิน พัทธพร นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์เรื่อง “ผลของการจัดกิจกรรมสนทนาปฏิสัมพันธ์ที่มีต่อการตระหนักรู้ทางสังคมของเด็กปฐมวัย” โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.กฤษดา ตันติผลาชีวะ และ รองศาสตราจารย์ ดร.วิรัช วรรณรัตน์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ บัณฑิตวิทยาลัยขอเชิญ อาจารย์ ดร.วรนาท รักสกุลไทย เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบประเมินการตระหนักรู้ทางสังคมของเด็กปฐมวัย

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ข้าราชการในสังกัดเป็นผู้เชี่ยวชาญให้ นางสาวสายพิน พัทธพร ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง มา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร. ๖๖๔-๑๐๐๐ ต่อ ๕๗๒๖, ๕๖๔๔

โทรสาร. ๒๕๘-๔๑๑๕

ที่ ทม ๑๐๑๒/ ๕๕๗๖

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท ๒๓ กรุงเทพฯ ๑๐๑๑๐

๑๖ มิถุนายน ๒๕๔๔

เรื่อง ขอความร่วมมือเพื่อการวิจัย

เรียน อาจารย์ใหญ่โรงเรียนอนุบาลนครราชสีมา

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบประเมิน

เนื่องด้วย นางสาวสายพิณ พัทธพร นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “ผลของการจัดกิจกรรมสนทนาปฏิสัมพันธ์ที่มีต่อการตระหนักรู้ทางสังคมของเด็กปฐมวัย” โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.กฤษดา คັນติผลาชีวะ และ รองศาสตราจารย์ ดร.วิรัช วรรณรัตน์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อพัฒนาเครื่องมือการวิจัย โดยขออนุญาตใช้สถานที่ และขอให้นักเรียนระดับอนุบาลปีที่ ๓ จำนวน ๖๐ คน ทำแบบประเมินผลของการจัดกิจกรรมสนทนาปฏิสัมพันธ์ ที่มีต่อการตระหนักรู้ทางสังคมของเด็กปฐมวัย

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวสายพิณ พัทธพร ได้เก็บข้อมูลการทำปริญญานิพนธ์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

นางงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

ทม 1012/ ๔ ๗31

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

สุขุมวิท 23 กรุงเทพฯ 10110

17 กรกฎาคม 2544

ขง ขอความร่วมมือเพื่อการวิจัย

น อาจารย์ใหญ่โรงเรียนอนุบาลคหกรรมศาสตร์เกษตร

ที่ส่งมาด้วย แบบประเมิน และแผนการสอน

เนื่องด้วย นางสาวสายพิน พัทธพร นิสิตระดับปริญญาโท วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัย
นครินทรวิโรฒ ได้รับอนุมัติให้ดำเนินการทำปริญญานิพนธ์ เรื่อง “ผลของการจัดกิจกรรมสนทนาปฏิสัมพันธ์
ต่อการตระหนักรู้ทางสังคมของเด็กปฐมวัย” โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.กฤษยา ตันติผลาชีวะ และ
ศาสตราจารย์ ดร.วิรัช วรรณรัตน์ เป็นคณะกรรมการควบคุมการทำปริญญานิพนธ์ ในการนี้ นิสิตมีความ
จำเป็นต้องเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยขออนุญาตใช้สถานที่จัดกิจกรรมสนทนาปฏิสัมพันธ์โดยใช้แผนการสอนการ
ตระหนักรู้ทางสังคม และแบบประเมินการตระหนักรู้ทางสังคมโดยประเมินก่อนและหลังการทดลอง กับนักเรียน
บาล ชั้นปีที่ 3 จำนวน 15 คน ในระหว่างเดือนกรกฎาคม 2544

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ ได้โปรดพิจารณาให้ นางสาวสายพิน พัทธพร ได้เก็บข้อมูลใน
การทำปริญญานิพนธ์ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา
โอกาสนี้ด้วย

ขอแสดงความนับถือ

(ศาสตราจารย์ ดร.เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

นักงานคณาจารย์บัณฑิตวิทยาลัย

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจแก้ไขเครื่องมือ

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจแก้ไขแผนการจัดกิจกรรมสหศึกษาปฏิสัมพันธ์

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ขวัญฟ้า รังสิยานนท์ อาจารย์ประจำภาควิชาอนุบาลศึกษา
สถาบันราชภัฏสวนดุสิต
2. นางสาวจินดา น้ำเจริญ ศึกษาานิเทศก์ระดับ 5 สำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาเอกชน
3. อาจารย์อุบล เวียงสมุทร อาจารย์ประจำภาควิชาอนุบาลศึกษา
สถาบันราชภัฏเลย

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจแก้ไขแบบประเมินการตระหนักรู้ทางสังคมสำหรับเด็กปฐมวัย

1. ดร.วรนาท รักสกุลไทย ผู้บริหารโรงเรียนเกษมพิทยา แผนกก่อน
ประถมศึกษา
2. รองศาสตราจารย์ขวัญฟ้า รังสิยานนท์ อาจารย์ประจำภาควิชาอนุบาลศึกษา
สถาบันราชภัฏสวนดุสิต
3. อาจารย์ผาณิตา ดวงมณีมรกต นักวิชาการศึกษา ประจำสำนักบริหารการศึกษา

ประวัติย่อผู้วิจัย

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ – ชื่อสกุล	นางสาวสายพิน พัชรพร
วัน เดือน ปีเกิด	25 กุมภาพันธ์ 2506
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	424 หมู่บ้านอมรพันธ์นิวส์ 4 ถนนวิภาวดีรังสิต แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร 10900
สถานที่ทำงาน	โรงเรียนบ้านนาจาน อำเภอชาติตระการ จังหวัดพิษณุโลก
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2522	มัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนภาษานุสรณ์
พ.ศ. 2523	มัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนจันทร์ประดิษฐารามวิทยาคม
พ.ศ. 2527	ค.บ. วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย วิทยาลัยครูสวนดุสิต
พ.ศ. 2544	กศ.ม. วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิไล